

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี
Patterns of Community Participation in Community-Based Tourism
Management at Pattani Bay

ดารินนา ขาโฮง
DARINNA KHAHONG

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Science in Community Ecotourism Management
Prince of Songkla University

2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี
Patterns of Community Participation in Community-Based Tourism
Management at Pattani Bay

ดารินนา ขาโฮง
DARINNA KHAHONG

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Science in Community Ecotourism Management
Prince of Songkla University

2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี
 ผู้เขียน นางสาวดารินนา ขาโสง
 สาขาวิชา การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร.อุมาพร มุณีแนม)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.ภูติศ สุวรรณโณ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุชนาถ คงช่วย)

.....กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรวี จิตภักดี)

.....กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.อุมาพร มุณีแนม)

.....กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุชนาถ คงช่วย)

.....กรรมการ
 (อาจารย์ ดร.ปรัชญากรณ์ ไชยคช)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศชุมชน

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เถกิง วงศ์ศิริโชติ)
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ .....

(รองศาสตราจารย์ ดร.อุมาพร มุณีแนม)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ลงชื่อ .....

(นางสาวดารินนา ขาโอง)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ .....

(นางสาวดารินนา ขาโฮง)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี
ผู้เขียน	นางสาวดารินนา ขาโฮง
สาขาวิชา	การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน
ปีการศึกษา	2566

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี จำนวนทั้งหมด 17 คน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี อำเภอเมือง และอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี จำนวน 343 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีเกิดขึ้นภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ประเด็นการแก้ไขปัญหาการเสื่อมโทรมอย่างรุนแรงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีในระยะแรกมีข้อจำกัด เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะแรกเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมโดยการชักจูง ปัจจุบันพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบผสมผสาน ระหว่างการมีส่วนร่วมโดยชักจูง และการมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติ ทั้งนี้ การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีโดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.0, S.D. = 1.0) เมื่อทดสอบระดับความแตกต่างของการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ได้แก่ ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว เพศ การเป็นสมาชิกกลุ่มฯ ผู้นำและความสัมพันธ์ชุมชน และการรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม โดยปัจจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยเชิงคุณภาพยังพบปัจจัยใหม่ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทของพื้นที่อ่าวปัตตานี ได้แก่ ปัจจัยด้านการรับรู้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ด้านความเข้มแข็งของชุมชน และด้านการสร้างเครือข่าย ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ให้เข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมอันจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวโดยชุมชน, รูปแบบการมีส่วนร่วม, อ่าวปัตตานี

Title	Patterns of Community Participation in Community-Based Tourism Management at Pattani Bay
Author	Darina Khahong
Major	Community Ecotourism Management
Year	2022

Abstract

Participation is an essential component in developing community-based tourism (CBT). The participation of people in the community will help bringing sustainability to the development of tourism in all aspects including economic, society, culture as well as environment. This study was a mixed method research that included both qualitative and quantitative methods. For the qualitative method, the data were gathered from 17 key informants whose work directly involving with Ao Pattani CBT through in-depth interviews using a semi-structure interviewing form, and analyzed using content analysis. Besides, for the quantitative method, the data were collected using questionnaires from 343 samples who live in Ao Pattani area including Muang and Yaring districts in Pattani province, and analyzed using descriptive and inferential statistics. Ao Pattani CBT was established under the 9th National Economic and Social Development Plan (2002-2006), which focused on resolving natural resource deterioration problems at natural tourist destinations. Ao Pattani CBT development was initially limited due to people in the community lack of understanding in managing CBT; therefore, CBT development was induced by relevant organizations. Currently, Ao Pattani CBT has a mixed participation pattern that includes both induced and natural participation. Besides, the level of people's participation in managing Ao Pattani CBT was moderate (Mean = 3.0, S.D. = 1.0) and significantly different. Moreover, factors influencing participation of people in managing Ao Pattani CBT were perceived life quality, perceived environmental impact, leader and community relation, which were consistent with the quality research findings. However, the quality research findings shown new factors influencing participation of people in managing Ao Pattani CBT including perceived economic impact, public relation, community strength and networking. In addition, the study's contributions will be beneficial for relevant organizations such as government agencies, corporate organizations, and the general public in identifying factors that can possibly lead to the establishment of processes for increasing people's participation in developing sustainable CBT.

Keywords: community-based tourism, participation pattern, Pattani Bay

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร.อุมาพร มณีแนม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุชนาถ คงช่วย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอดจนสำเร็จเรียบร้อยผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวเชิงชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตลอดจนคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิรองศาสตราจารย์ ดร. ภูติศ สุวรรณโณ รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งรวี จิตภักดี และอาจารย์ ดร. ปรัชญากรณ์ ไชยคช ที่มีส่วนร่วมช่วยเหลือแนะนำ และชี้แนะแนวทางให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนบัณฑิตศึกษาคณะการจัดการสิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปีการศึกษา 2/2563 รวมถึงทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ในหัวข้อการแก้ไขปัญหาชุมชน ประจำปีงบประมาณ 2565 ที่สนับสนุนงบประมาณในการศึกษาในครั้งนี้

ขอขอบคุณตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบานา ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนทะเลเกาะโก๋ ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบาราโหม ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบางปู เจ้าหน้าที่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 9 จังหวัดปัตตานี เจ้าหน้าที่กรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เจ้าหน้าที่สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี เจ้าหน้าที่องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตัวแทนสมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจังหวัดปัตตานี เจ้าหน้าที่วัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี เจ้าหน้าที่อุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี นักวิชาการในพื้นที่ เจ้าหน้าที่การบริการส่วนตำบลบาราโหม เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลทะเลเกาะโก๋ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปู และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบานา และผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอขอบคุณครอบครัวที่คอยเป็นกำลังใจสำคัญของผู้วิจัย และเป็น ผู้ที่อยู่เคียงข้างและคอยเป็นกำลังใจให้เสมอมาทำให้การวิจัยประสบความสำเร็จด้วยความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร. จุฑามาส เพ็งโคณา บุคคลคอยห่วงใยให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนประสบความสำเร็จ

คุณประโยชน์ใด ๆ อันพึงได้จากวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา ครอบครัว ครู อาจารย์และสถาบันการศึกษาที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา รวมทั้งผู้เขียนหนังสือและบทความต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยจนสามารถทำวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยดี และเป็นตัวอย่างสำหรับในการศึกษาต่อ

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	(5)
กิตติกรรมประกาศ.....	(8)
สารบัญ.....	(9)
สารบัญตาราง.....	(13)
สารบัญภาพ.....	(14)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์.....	3
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.6 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.6.1 ขอบเขตด้านพื้นที่.....	5
1.6.2 ขอบเขตด้านประชากรและขนาดตัวอย่าง.....	5
1.6.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	6
1.6.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา.....	6
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม.....	8
2.1 การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT).....	8
2.1.1 แนวคิด และหลักการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	8
2.1.2 หลักการสำคัญของท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	9
2.1.3 องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	9
2.1.4 ปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	10
2.1.5 ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	12
2.2 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยว.....	13
2.2.1 ประเภทของการมีส่วนร่วม.....	13
2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยว.....	14
2.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว.....	17
2.5 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอปัตตานี.....	23
2.6.1 ชุมชนท่องเที่ยวทะเลกาโปร์ (กลุ่มบูนาดารา).....	25
2.6.2 ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบานา.....	26
2.6.3 ชุมชนท่องเที่ยวบางปู.....	26

สารบัญ (ต่อ)

2.6.4	ชุมชนท่องเที่ยวบาราโหม.....	27
2.6	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
2.7	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....		35
3.1	วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	35
3.1.1	ประชากรและขนาดตัวอย่าง.....	35
3.1.2	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
3.1.3	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
3.1.4	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
3.2	วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ.....	37
3.2.1	ประชากรและขนาดตัวอย่าง.....	37
3.2.2	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
3.2.3	ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	40
3.2.4	สมมุติฐานการวิจัย.....	44
3.2.5	การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย.....	44
3.2.6	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
3.2.7	การประมวลผล การบันทึกและการวิเคราะห์ผล.....	46
3.3	สรุประเบียบวิธีวิจัย.....	48
บทที่ 4 ผลการศึกษาและอภิปรายผล.....		49
4.1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เชิงปริมาณ.....	50
4.2	ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยว โดยชุมชนอ่าวปัตตานี.....	52
4.2.1	สถานการณ์การท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวปัตตานีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ถึงปัจจุบัน เป็นอย่างไร.....	52
4.2.2	สถานการณ์การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนปัจจุบันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา เป็นอย่างไร.....	55
4.3	ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี.....	60
4.3.1	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับใด.....	60
4.3.2	การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวปัตตานีเป็นอย่างไร (ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล).....	65

สารบัญ (ต่อ)

4.3.3	สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี.....	67
4.4	ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	68
4.4.1	การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research).....	68
4.4.4	การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research).....	78
4.4.5	สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี..	82
4.5	การคืนข้อมูลสู่ชุมชน.....	85
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....		86
5.1	สรุปผลการวิจัย.....	87
5.1.1	ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี.....	87
5.1.2	ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี.....	87
5.1.3	ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี.....	88
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	89
5.2.1	ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	89
5.2.2	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	90
เอกสารอ้างอิง.....		91
ภาคผนวก.....		100
	ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี.....	101
	ภาคผนวก ข แบบสอบถามรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี.....	104
	ภาคผนวก ค คู่มือการลงรหัสแบบสอบถาม.....	110
	ภาคผนวก ง สรุปผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ.....	116
	ภาคผนวก จ การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability).....	119
	ภาคผนวก ฉ ผลการตรวจสอบการแจกแจงข้อมูลโดยใช้ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis).....	121
	ภาคผนวก ช ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี.....	121

สารบัญ (ต่อ)

ประวัติผู้เขียน.....	166
----------------------	-----

สารบัญตาราง

ตารางที่ 2.1	ทบทวนวรรณกรรม ระดับการมีส่วนร่วม.....	15
ตารางที่ 2.2	สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว..	19
ตารางที่ 2.3	สรุปการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
ตารางที่ 3.1	ตัวแทนผู้ให้สัมภาษณ์.....	36
ตารางที่ 3.2	สถิติจำนวนประชากรในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ปี พ.ศ. 2563.....	38
ตารางที่ 3.3	ระดับการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว.....	39
ตารางที่ 3.4	ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนรายด้าน.....	40
ตารางที่ 3.5	ปัจจัยข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ที่ใช้ในการศึกษา.....	40
ตารางที่ 3.6	ตัวแปรในการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี.....	41
ตารางที่ 3.7	ตัวแปรในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	42
ตารางที่ 3.8	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย.....	45
ตารางที่ 3.9	สรุประเบียบวิธีวิจัย.....	48
ตารางที่ 4.1	ข้อมูลพื้นฐานผู้ถูกสัมภาษณ์.....	50
ตารางที่ 4.2	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	51
ตารางที่ 4.3	สถานการณ์การท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวปัตตานี.....	58
ตารางที่ 4.4	การเกิดกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อ่าวปัตตานี.....	58
ตารางที่ 4.5	ผลการเปรียบเทียบเฉลี่ยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน.....	62
ตารางที่ 4.6	การมีส่วนร่วมของชุมชนในแต่ละตัวบ่งชี้.....	61
ตารางที่ 4.7	ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวปัตตานี.....	66
ตารางที่ 4.8	ลักษณะประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	69
ตารางที่ 4.9	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	71
ตารางที่ 4.10	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	73
ตารางที่ 4.11	ค่า Durbin-Watson.....	74
ตารางที่ 4.12	Multicollinearity examination.....	75
ตารางที่ 4.13	ตัวแบบการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression model) ที่มีตัวแปรอิสระ 9 ตัว.....	76
ตารางที่ 4.14	ตัวแบบการถดถอยพหุคูณสุดท้าย (Final Multiple regression model).....	77
ตารางที่ 4.15	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวปัตตานี.....	82

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1	แผนที่แสดงที่ตั้งกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี จังหวัดปัตตานี.....	5
ภาพที่ 2.1	วงจรการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen & Uphoff.....	16
ภาพที่ 2.2	กรอบสมมุติฐานการวิจัย.....	23
ภาพที่ 2.3	แสดงอาณาเขตพื้นที่อ่าวปัตตานี.....	25
ภาพที่ 2.4	กิจกรรมล่องเรือชมอุโมงค์โกง ณ ชุมชนท่องเที่ยวทะเลกาโปร์.....	26
ภาพที่ 2.5	กิจกรรมเรียนรู้การทำบ้านปลา ณ ชุมชนบ้านบานา.....	26
ภาพที่ 2.6	กิจกรรมล่องเรือชมอุโมงค์โกงทาง เรียนรู้การหาหอยโลกัน ณ ชุมชนบางปู.....	27
ภาพที่ 2.7	ภาพที่ 2.7 จุดเช็คอิน ณ ชุมชนบาราโหม.....	27
ภาพที่ 2.8	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	34
ภาพที่ 4.1	กราฟแสดงระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี.....	60
ภาพที่ 4.2	กราฟแสดงระดับการมีส่วนร่วมชุมชนท่องเที่ยว ก.	60
ภาพที่ 4.3	กราฟแสดงระดับการมีส่วนร่วมชุมชนท่องเที่ยว ข.	61
ภาพที่ 4.4	กราฟแสดงระดับการมีส่วนร่วมชุมชนท่องเที่ยว ค.	61
ภาพที่ 4.5	กราฟแสดงระดับการมีส่วนร่วมชุมชนท่องเที่ยว ง.	62
ภาพที่ 4.6	Normal P-P Plot.....	74
ภาพที่ 4.7	Scatterplot แผนภาพการกระจาย.....	75
ภาพที่ 4.8	แบบจำลองการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีจากการศึกษาเชิงปริมาณ.....	78
ภาพที่ 4.9	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี.....	84

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวชั้นนำของโลก ในปี พ.ศ. 2561 ก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 19 (COVID-19) ประเทศไทยจัดอยู่ในอันดับ 9 ของโลก ที่นักท่องเที่ยวต่างชาติต้องการเดินทางมาท่องเที่ยว และสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นอันดับ 4 ของโลก (United Nations World Tourism Organization: UNWTO, 2019) ทั้งนี้ ภาครัฐให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย ในปี พ.ศ. 2579 ว่า “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก ที่เติบโตอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561)

อย่างไรก็ดี การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 19 (COVID-19) ที่เริ่มมาตั้งแต่ปลายเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 ส่งผลให้การท่องเที่ยวโลกหยุดชะงักลง จากรายงานของ UNWTO พบว่าผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 19 ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโลกเติบโตลดลงในไตรมาสแรก ของปี พ.ศ. 2563 ด้วยจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศลดลงร้อยละ 22.7 จากช่วงเวลาเดียวกัน ของปี พ.ศ. 2562 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563)

นอกจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลง พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในช่วงหลังสถานการณ์ COVID-19 ก็เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน กล่าวคือ นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง หรือเดินทางกับเพื่อนหรือครอบครัว และท่องเที่ยวแบบกลุ่มเล็ก ๆ มากขึ้น รูปแบบการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สร้างประสบการณ์ร่วมกับคนในชุมชน เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และสัมผัสวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากในช่วงหลังจากนี้ไป ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือรูปแบบการท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มุ่งเน้นการร่วมรับผิดชอบต่อสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด, 2564)

ด้วยประสบการณ์การดำเนินการท่องเที่ยวกระแสหลัก (Mass Tourism) ที่ผ่านมา ทุกภาคส่วนต่างเห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม และที่สำคัญคือด้านสิ่งแวดล้อม (Ahmad, Draz, Su, Qzturk, & Rauf, 2001) ซึ่งจากผลกระทบดังกล่าว รัฐบาลได้กำหนดนโยบาย และให้ความสำคัญกับการใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) มาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและกระจายรายได้สู่เศรษฐกิจฐานราก ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570) ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) มุ่งพัฒนาให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเศรษฐกิจท่องเที่ยวคุณภาพสูง (High Value Economy) และสอดคล้องไปกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

(Sustainable Development Goals) ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวคำนึงถึงประโยชน์ของคนในชุมชนท้องถิ่น สร้างการกระจายรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียม ภายใต้วิสัยทัศน์ “การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัว เติบโตอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม” การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ และความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันอย่างแท้จริง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563; กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) พัฒนาค้นคิดการสร้าง ความยั่งยืนโดยมีชุมชนเป็นฐาน หลักการสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือ ชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากร ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตลอดจนมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตที่ดี (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2560) การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ นั้น จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวของชุมชนให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของการดำเนินการจัดการ การท่องเที่ยวของชุมชน การมีส่วนร่วมจึงถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน (สุธรรมมา นิตินิเทศสุนทร, 2558)

อ่าวปัตตานี (Pattani Bay) เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ชายฝั่งทะเลของจังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ในเขตการปกครอง 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอหนองจิก และอำเภอยะหริ่ง มีอาณาเขตทิศเหนือติดกับอ่าวไทย ทิศตะวันออก ติดกับอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ทิศใต้ ติดกับอำเภอหนองจิกอำเภอเมือง และอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี และทิศตะวันตก ติดกับอำเภอหนองจิกจังหวัดปัตตานี มีพื้นที่หมดทั้งสิ้นประมาณ 70 กิโลเมตร เป็นอ่าวลักษณะกึ่งปิด (Semi-enclose) เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่วัฒนธรรมวิถีชีวิตท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ ในแง่ของความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ ความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 ได้เกิดแนวคิดในการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีกิจกรรมหลักคือการล่องเรือออกและชมอุโมงค์โกลก่างพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์อย่างมากของจังหวัดปัตตานี การดำเนินการท่องเที่ยวในช่วงเริ่มต้นประสบปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่งผลให้การดำเนินการในช่วงเริ่มต้น เป็นการดำเนินการจากกลุ่มแกนนำชุมชนเป็นหลัก อีกทั้งยังประสบปัญหาการใช้ประโยชน์ในเชิงพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่อ่าวปัตตานีเป็นพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์ การเข้าไปดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวต้องได้รับความยินยอมหรืออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากการดำเนินนโยบายอย่างไม่มีแบบแผนส่งผลให้การดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชน อ่าวปัตตานี การขาดกระบวนการมีส่วนร่วมชุมชนท้องถิ่น และเป็นประเด็นปัญหาที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้จนถึงปัจจุบัน อ่าวปัตตานีมีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวนทั้งหมด 8 ชุมชน ได้แก่ (กลุ่มท่องเที่ยวบางปูเมะซิง กลุ่มท่องเที่ยวเสนห์บางปู กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบางปู กลุ่มท่องเที่ยว

โดยชุมชนตะโละกาโปร์ กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนตะโละกาโปร์ (กลุ่มบุญาดารา) กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นหยงลูโละ กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบาราโหม และกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบานา) โดยมีจำนวนทั้งหมด 4 ชุมชน ที่มีการดำเนินการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ (ชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบานา ชุมชนท่องเที่ยวตะโละกาโปร์ (กลุ่มบุญาดารา) ชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนบางปู และชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนบาราโหม) (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2563; องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2563)

อย่างไรก็ดี การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ปัจจุบันยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การใช้ประโยชน์พื้นที่ดังกล่าวในเชิงการท่องเที่ยวยังไม่มีการทำงานร่วมมือ และบูรณาการการใช้ประโยชน์ระหว่างผู้ใช้ประโยชน์กลุ่มต่าง ๆ อย่างชัดเจน จากการดำเนินนโยบายอย่างไม่มีแบบแผนของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ส่งผลให้การดำเนินการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวปัตตานีขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาขาดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2563; องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2563)

จากความสำคัญของการใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และประเด็นปัญหาด้านการมีส่วนร่วมและการบูรณาการดังกล่าว ทำให้การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี เพื่อทราบสถานการณ์รูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

1.2 คำถามการวิจัย

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีเป็นอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี อยู่ในระดับใด
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี มีปัจจัยใดบ้าง

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

1.4 สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย คือ “รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี” และมีสมมติฐานทางสถิติ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 : ความแตกต่างของลักษณะประชากรศาสตร์มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

สมมติฐานที่ 2 : ผู้นำมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

สมมติฐานที่ 3 : ความผูกพันกับชุมชนมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

สมมติฐานที่ 4 : การสื่อสารและประชาสัมพันธ์มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

สมมติฐานที่ 5 : การรับรู้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

สมมติฐานที่ 6 : การรับรู้ผลกระทบด้านสังคมมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

สมมติฐานที่ 7 : การรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีในปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีในอนาคต

2. ทราบระดับการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของพื้นที่อ่าวปัตตานี และพื้นที่ที่มีบริบทใกล้เคียง

3. หน่วยงาน นักวิชาการ นักวิจัย ชุมชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อวางแผนเชิงนโยบายและการปฏิบัติด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอ่าวปัตตานี หรือพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามปัจจัยและหลักการมีส่วนร่วมทางวิชาการได้

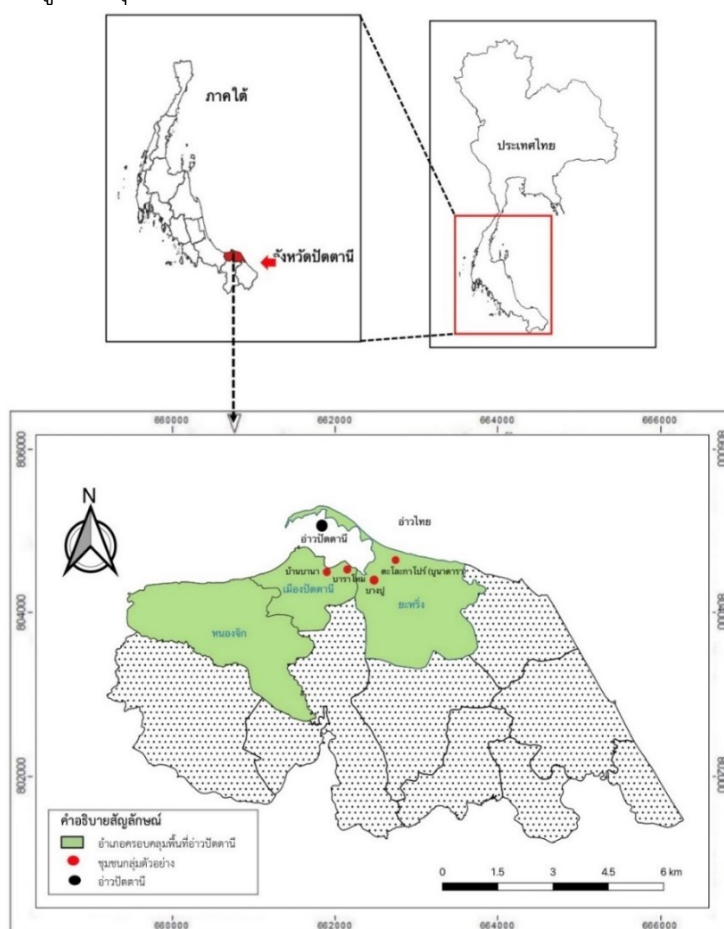
4. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ด้านเนื้อหา ด้านพื้นที่ ด้านประชากร และด้านระยะเวลา ดังนี้

1.6.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดพื้นที่วิจัยครอบคลุมกลุ่มสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยว โดยชุมชนอ่าวปัตตานี (ภาพที่ 1.1) โดยมีเกณฑ์พิจารณาเลือกพื้นที่คือ ชุมชนที่มีการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อ่าวปัตตานีอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 5 ปี จำนวน 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบานา และชุมชนท่องเที่ยวบาราโหม อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ชุมชนท่องเที่ยวบางปู และชุมชนท่องเที่ยวทะเลกาโปร อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ภาพที่ 1.1 แผนที่แสดงที่ตั้งกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี จังหวัดปัตตานี
ที่มา: ผู้วิจัย จากโปรแกรม QGIS 3.16.13

1.6.2 ขอบเขตด้านประชากรและขนาดตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี อำเภอเมือง และอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี จากสถิติประชากรปี พ.ศ. 2563 มีจำนวน 10,593 คน หรือคิดเป็น 2,379 ครัวเรือน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2563)

1.6.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อทำการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

1.6.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนเมษายน 2565 ถึงเดือนกันยายน 2565

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 รูปแบบการมีส่วนร่วม หมายถึง รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวของ Tosun (2006) แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 รูปแบบได้แก่ การมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติ การมีส่วนร่วมโดยการชักจูง และการมีส่วนร่วมแบบสั่งการ

1.7.2 แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี หมายถึง ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบานา ชุมชนท่องเที่ยวบาราโหม ชุมชนท่องเที่ยวบางปู และชุมชนท่องเที่ยวทะเลกาโปร์ (กลุ่มบูนาตารา)

1.7.3 ระดับการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างมีเสรีภาพตามสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในชุมชน โดยประชาชนในพื้นที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว สามารถแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ตามการจำแนกของ Cohen & Uphoff (1980) ได้แก่ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อตอบสนองความต้องการร่วมกันของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเป็นผู้พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง โดยรับรู้ทุกขั้นตอนและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยว

1.7.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว หมายถึง การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ หรือร่วมประเมินผล

1.7.5 ประชากรศาสตร์ หมายถึง กระบวนการศึกษาและการวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ขนาดครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัย รายได้ และระดับการศึกษา

1.7.6 ผู้นำ หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มคนที่มีอิทธิพลต่อคนในชุมชน สามารถชี้แนะและกระตุ้นให้คนในชุมชนดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายขององค์กร

1.7.7 ความผูกพันกับชุมชน หมายถึง ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของคนในชุมชนกับชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ โดยสามารถอาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจได้อย่างมีความสุข ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.7.8 การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ หมายถึง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปยังกลุ่มประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจการดำเนินงานต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นช่องทางในการตรวจสอบความคิดเห็น และความต้องการของกลุ่มประชาชน เพื่อนำไปสู่การสนับสนุน และได้รับความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่น

1.7.9 การรับรู้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การรับและแปลความหมายข้อมูลที่ได้จากภายนอก ร่วมกับความรู้และประสบการณ์เดิมของบุคคลนั้น ๆ ออกมาเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านบวกจากการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

1.7.10 การรับรู้ผลกระทบด้านสังคม หมายถึง การรับและแปลความหมายข้อมูลที่ได้จากภายนอก ร่วมกับความรู้และประสบการณ์เดิมของบุคคลนั้น ๆ ออกมาเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านบวกจากการท่องเที่ยวต่อสังคมที่ตนอาศัยอยู่

1.7.11 การรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การรับและแปลความหมายข้อมูลที่ได้จากภายนอก ร่วมกับความรู้และประสบการณ์เดิมของบุคคลนั้น ๆ ออกมาเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านบวกจากการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นพื้นฐานและแนวทางในการศึกษา เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิด ในการวิจัย และวิธีการวิจัยในบทที่ 3 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 2.1 การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT)
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการจัดการการท่องเที่ยว
- 2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยว
- 2.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว
- 2.5 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT)

2.1.1 แนวคิด และหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) พัฒนาภายใต้ หลักการความยั่งยืน (Stone & Stone, 2011) มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการสร้างความยั่งยืน โดยมีชุมชนเป็นฐาน (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2560) รูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าว เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือก เพื่อลดผลกระทบด้านลบที่เกิดจากการท่องเที่ยวกระแสหลัก (Mass Tourism) (Dolezal, 2015; Giampiccoli & Saayman, 2016) โดยคำนึงถึงความยั่งยืน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น ตลอดจนสร้างการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน, 2560; สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2560)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชน โดยมุ่งเน้น กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเกิดประโยชน์กับชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนเป็น เครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พจนา สวนศรี, 2546; ดร.ชนันท์ เอ็มพันธุ์, 2550; Giampiccoli & Mtapuri, 2017) ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังช่วย ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ให้สืบต่อกัน ต่อไป ตลอดจนลดช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน (Giampiccoli & Saayman, 2016) และสามารถยกระดับเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมาก โดยการสร้างโอกาสในการทำงานเพิ่มเติม และสร้างรายได้เสริม (Dolezal, 2015) ชุมชนท้องถิ่นมีอำนาจในการร่วมกันกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวของตนเองเป็นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อชุมชนที่มีการวางแผนพัฒนา ดำเนินการ และจัดการโดยชุมชนท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ของชุมชน (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน,

2556; Asker et al., 2010) ชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของทรัพยากร มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เน้นการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวให้แก่ผู้ที่มาเยี่ยมชมเยือนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่น (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2560; องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2560)

2.1.2 หลักการสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีหลักการสำคัญตามแนวคิดของพจนา สวนศรี (2546) และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2560) ดังนี้ การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นเจ้าของ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการร่วมตัดสินใจ มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชน เป็นการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวที่ส่งเสริมความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยวที่คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม ที่สร้างความเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สร้างผลตอบแทนที่เป็นธรรมให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และสามารถกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นหลักการสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.1.3 องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนา สวนศรี (2546) ได้กำหนดองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ตลอดจนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น
- 2) ด้านองค์กรชุมชน ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ และมีทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา
- 3) ด้านการจัดการ มีการกำหนดกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการจัดการการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว ให้สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวควบคู่กับการพัฒนาชุมชนโดยรวม มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน
- 4) ด้านการเรียนรู้ กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน ตลอดจนสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องอาศัย การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน การมีส่วนร่วมจึงถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน (สุธรรมานิติเกษตรสุนทร, 2558) ซึ่งสอดคล้องผลการศึกษา Jamal & Getz (1995) และ Heywood (1988) ที่ยืนยันว่าแนวคิดของการมีส่วนร่วมเป็นส่วนสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และสามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกสูงสุดในขณะที่ลดผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว

2.1.4 ปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงในทุก กระบวนการ โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ ไปจนถึง กระบวนการประเมินผล เนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่มีประสิทธิภาพจะส่งผลกระทบเชิงลบ ต่อทรัพยากร และอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในชุมชนซึ่งยากต่อการจัดการและฟื้นตัว ดังนั้น จึงควรพิจารณาปัจจัยและอุปสรรคความสำเร็จที่สำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อลดผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้น

1) ปัจจัยความสำเร็จ

จากการศึกษาต่าง ๆ พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ประสบความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ดังนี้

1.1) วิสัยทัศน์และเป้าหมาย ชุมชนท้องถิ่นต้องกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง (Dodds et al., 2018)

1.2) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น จำเป็นต้องส่งเสริมจากสมาชิกในชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้เข้ามามีส่วนในการวางแผนดำเนินการจัดการ และเข้าถึงการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การขาดการมีส่วนร่วมอาจส่งผลให้ชุมชนประสบกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ไม่ยั่งยืน (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2560; Nuzhar, 2016; Ndlovu et al., 2018) ทั้งนี้ จากการศึกษาของ Dodds et al. (2018) พบว่า การมีส่วนร่วมที่แท้จริง จะสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกันซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนทั้งหมด ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนักท่องเที่ยวทั้งหมด ทั้งนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องผลักดันให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมประชาชนในท้องถิ่นชุมชนให้ที่เข้มแข็ง (Kim et al., 2014)

1.3) การร่วมมือและสร้างเครือข่ายกับองค์กรต่าง ๆ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เป็นหนึ่งในความสำเร็จที่สำคัญ เนื่องจากสามารถให้การสนับสนุนชุมชนท้องถิ่น (ศุภมาส แหวนวิเศษ, 2560; Giampiccoli & Saayman, 2016) ทั้งนี้ จากการศึกษาของ Nitikasetsoontorn (2015) และ Dodds et al. (2018) อธิบายว่า บางชุมชนไม่ต้องการการสนับสนุนจากภายนอก เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ประสบความสำเร็จ เนื่องจากมีทรัพยากรเพียงพอ

ที่จะดำเนินการท่องเที่ยวของตนเอง ดังนั้น ชุมชนควรเตรียมพร้อมที่จะพึ่งพาตนเองมากกว่าการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก

1.4) การสร้างขีดความสามารถ ชุมชนท้องถิ่นต้องมีทักษะและความรู้ที่มีประสิทธิภาพเพื่อดำเนินการท่องเที่ยวอย่างเข้มแข็ง ดังนั้น การสร้างขีดความสามารถจึงเป็นสิ่งจำเป็น Giampiccoli & Saayman (2016) อธิบายว่า การเสริมสร้างศักยภาพอาจมาในรูปแบบของการฝึกอบรมต่าง ๆ เช่น การจัดการการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ การตลาด สุขอนามัยและความปลอดภัย เป็นต้น ทั้งนี้จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของ Dodds et al. (2018) กล่าวว่า การสร้างขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นต้องการความร่วมมือความช่วยเหลือ และการสนับสนุนจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง

1.5) ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์เข้มแข็ง เล็งเห็นประโยชน์และความสำคัญการท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ความสำเร็จ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ตลอดจนเพื่อรักษาวิถีชีวิต ศิลปะ วัฒนธรรมให้คงอยู่ (Cameron & Green, 2015; Nuzhar, 2016) ทั้งนี้ จากการศึกษาของ Haven-Tang & Jones (2012) พบว่า ผู้นำจำเป็นต้องมีความน่าเชื่อถือ ไว้วางใจได้ มีความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อส่งต่อลงมาสู่ผู้ตาม

นอกจากปัจจัยแห่งความสำเร็จข้างต้นแล้วการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกการเมืองท้องถิ่นยังมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยเช่นกัน (Nitikasetsoontorn, 2015) การรับรู้ของผู้อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ตลอดจนควรมีระบบการจัดการที่ดีเพื่อการกระจายผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเท่าเทียมกันให้กับสมาชิกในชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ซึ่งจะส่งผลให้เกิดแรงจูงใจและความไว้วางใจจากพวกเขาให้เข้าร่วมในการท่องเที่ยวอย่างแท้จริงเพื่อความยั่งยืนในระยะยาว (ศุภมาส แหวนวิเศษ, 2560; Nicholas et al., 2009)

2) อุปสรรคต่อความสำเร็จ

ชุมชนท่องเที่ยวหลายแห่งล้มเหลวในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเนื่องจากอุปสรรคต่าง ๆ ดังนี้

2.1) ผู้นำชุมชนที่ขาดความเข้มแข็ง ส่งผลให้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถดึงเอาศักยภาพของสมาชิกในชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ (ปาริฉัตร ศรีหะรัญ, 2561) การกระจายผลประโยชน์ที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่เท่าเทียมกัน อาจส่งผลทำให้เกิดความขัดแย้งภายในระหว่างสมาชิกในชุมชน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยรวม (CBT-I, 2013)

2.2) การกระจายผลประโยชน์ที่ไม่เป็นธรรม อาจส่งผลทำให้เกิดความล้มเหลวในการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Ndlovu et al., 2018)

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญและอุปสรรคต้องได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนสำหรับกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบและความล้มเหลวในเชิงลบ นอกจากนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนต้องพัฒนา

ตามความสามารถของทรัพยากรของตนเอง รวมถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมกับทรัพยากรและความต้องการของนักท่องเที่ยว จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ประสบความสำเร็จซึ่งช่วยเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน

2.1.5 ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ผลกระทบจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวจะนำผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเข้ามาสู่ชุมชนท้องถิ่น และประเทศอย่างมากมายมหาศาล ในขณะเดียวกัน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ส่งผลกระทบต่อมนุษย์เช่นกัน โดยผลกระทบจากการท่องเที่ยว มีทั้งผลกระทบในเชิงบวกและในเชิงลบ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการส่วนใหญ่ จำแนกผลกระทบจากการท่องเที่ยว ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

จากการดำเนินนโยบายการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เห็นได้อย่างชัดเจนว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มรายได้ทางด้านเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ การท่องเที่ยวช่วยให้เกิดการจ้างงานและสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น (ศรีธัญญา วรากุลวิทย์, 2551; Bruner, 1996) จากการเติบโตทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวช่วยกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจและสนใจวัฒนธรรมของตนมากขึ้นช่วยอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไป ในขณะเดียวกัน หากชุมชนไม่มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวก็จะส่งผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวมากเกินไป อาจส่งผลทำให้ประชาชนในชุมชนเดิมเกิดความรำคาญใจหรืออาจรู้สึกไม่ได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และต้องอพยพออกจากที่พักอาศัย โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวไปจากพื้นที่ชุมชน และทำให้มีคนนอกพื้นที่เข้ามาอยู่ในชุมชนเพิ่มขึ้นเพื่อประกอบกิจการด้านการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอาชีพของชุมชนดั้งเดิม (UNESCAP, 1998) ผลกระทบของการที่นักท่องเที่ยวจากการเดินทางเข้ามาจำนวนมากจนกระทบต่อประชาชนในชุมชนก็ต้องเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึง เพราะประชาชนในพื้นที่อาจมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อนักท่องเที่ยวได้ใน อย่างไรก็ตามผลกระทบเชิงบวกด้านสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวช่วยสร้างความตระหนักถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น ช่วยให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าของทรัพยากร ตลอดจนช่วยดูแล ปกป้องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น และสามารถอาศัยรายได้จากการท่องเที่ยวมาใช้สนับสนุนในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและมลภาวะในชุมชน เช่น ปัญหาภาวะทางเสียง ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาอากาศเป็นพิษ ซึ่งเป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544)

2.2 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยว

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า การมีส่วนร่วมเริ่มจากการให้คำนิยามของการมีส่วนร่วมที่มุ่งเน้นกระบวนการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะ เป็นกิจกรรมทางตรงหรือทางอ้อม โดยเป็นกระบวนการสำคัญเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตลอดจนส่งเสริมความเสมอภาคของประชาชน โดยการรับรู้ปัญหา การตั้งเป้าหมายในการดำเนินงาน การเลือกแก้ปัญหาาร่วมกัน เพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่ร่วมกัน (Creighton, 2005; Tuler & Webler, 2006)

นิยามความหมายของการมีส่วนร่วม นักวิชาการหลายท่าน ได้อธิบายถึงความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้ Erwin (1976); Cohen & Uphoff (1980) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมเป็นการที่สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการเสียสละเพื่อพัฒนากิจกรรมในชุมชนรวมทั้งสามารถลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนา กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานหรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล สำหรับนิยามดังกล่าวสอดคล้องกับ United Nations Organization (1981) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นของประชาชนในด้านต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและเพื่อการจัดสรรทรัพยากรให้สามารถบรรลุเป้าหมาย ตลอดจนสามารถปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ การมีส่วนร่วมถือเป็นกระบวนการสำคัญเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิดร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามและประเมินผล โดยประชาชนในท้องถิ่นถือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญมากที่สุดของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Mohammadi, Khalifah & Hosseini, 2010; Muganda, Sirima & Ezra, 2013; เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2553)

2.2.1 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า การให้คำจำกัดความรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งแตกต่างกันไปตามบริบทพื้นที่ โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในบริบทการพัฒนาการท่องเที่ยว สำหรับประเทศกำลังพัฒนาควรแบ่งระดับการมีส่วนร่วมกว้าง ๆ เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ได้กับบริบทพื้นที่อื่น ๆ Tosun (1999) โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ United Nations Organization (1981) และ Tosun (2006) เป็นการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในขณะที่แนวคิดของ Pretty (1995); Arnstein (1969) เป็นการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยทั่วไป การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ United Nations Organization (1981) และ Tosun (2006) แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติ รูปแบบการมีส่วนร่วมของที่เกิดจากความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล โดยประชาชนเป็นผู้ควบคุมอาจในการตัดสินใจและบริหารจัดการอย่างแท้จริง 2) การมีส่วนร่วมโดยการชักจูง ประชาชนมีส่วนร่วมไม่แท้จริง เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมโดยต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล โดยกระบวนการมี

ส่วนร่วมดังกล่าวเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมแบบสั่งการหรือทำร่วมกัน และ 3) การมีส่วนร่วมแบบสั่งการ ประชาชนมีส่วนร่วมโดยอ้อม ให้สิทธิในการเข้าร่วมอย่างเทียม ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนอาจไม่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ประชาชนมีทางเลือกให้เลือกน้อยหรือไม่มีเลย เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมไม่แท้จริง ประชาชนเป็นผู้ปฏิบัติตามเพียงอย่างเดียว ไม่มีอำนาจในการแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจ เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันทีแต่จะไม่ได้รับผลระยะยาวและจะมีผลเสียคือไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด การศึกษานี้ได้นำแนวของ United Nations Organization (1981) และ Tosun (1999) มาใช้เพื่อตอบการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นแนวคิดหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Lucchetti & Font, 2013) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้น โดยการร่วมระบุความต้องการและกำหนดเป้าหมาย เพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2560; Jamal & Getz, 1995) การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เนื่องจากการท่องเที่ยวจะถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการรักษาสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดการดำเนินงานไปในทิศทางและเป้าหมายเดียวกันและจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น ต้องให้ความสำคัญกับพื้นที่และความพร้อมของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวทุกกระบวนการ หากชุมชนเกิดความร่วมมือในการแก้ปัญหาการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนนำไปสู่การพัฒนาที่เป็นประโยชน์และมีประสิทธิภาพ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นที่การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยว เนื่องจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ก่อให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าของวิถีชีวิต วัฒนธรรม รวมถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวอื่น ๆ ในท้องถิ่น ส่งผลต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น (Creighton, 2005) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หรือพัฒนาพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเกิดขึ้นกับสมาชิกในชุมชนทุกระดับ โดยมีความแตกต่างที่ระดับความเข้มข้นในกระบวนการมีส่วนร่วม (Kim et al., 2014) การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถจำแนกได้จากระดับต่ำสุดคือ การไม่มีส่วนร่วม หรือมีส่วนร่วมเพียงแคร์ับรู้ ไปถึงระดับสูงสุดคือประชาชนเป็นผู้ริเริ่มการพัฒนา และมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ โดยระดับการมีส่วนร่วมที่ควรเกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนจะสัมพันธ์กับวิธีการมีส่วนร่วมที่จะนำมาใช้ ซึ่งจะต้องพิจารณาจากวิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของชุมชนร่วมด้วย (Creighton, 2005)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หรือพัฒนาพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเกิดขึ้นกับสมาชิกในชุมชนทุกระดับ โดยมีความแตกต่างที่ระดับความเข้มข้นในกระบวนการมีส่วนร่วม (Kim et al., 2014) นักวิชาการหลายท่านได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน (ตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1 ทบทวนวรรณกรรม ระดับการมีส่วนร่วม

ลำดับ	ชื่อผู้ศึกษา	ระดับการมีส่วนร่วม
1	Arnstein (1969)	การมีส่วนร่วมเทียม การมีส่วนร่วมบางส่วน การมีส่วนร่วมที่แท้จริง
2	Cohen & Uphoff (1980)	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
3	United Nations Organization (1981)	การมีส่วนร่วมแบบเกิดขึ้นเอง การมีส่วนร่วมแบบชักนำ การมีส่วนร่วมแบบบังคับ
4	Pretty (1995)	การมีส่วนร่วมแบบถูกควบคุมไว้ซึ่งอำนาจ การมีส่วนร่วมแบบนิ่งเฉย การมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา การมีส่วนร่วมโดยมีสิ่งเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมตามหน้าที่ การมีส่วนร่วมแบบปฏิสัมพันธ์ การดำเนินการด้วยตนเอง
5	Tosun (2006)	การมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติ การมีส่วนร่วมโดยการชักจูง การมีส่วนร่วมแบบสั่งการ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาใช้แนวคิดของ United Nations Organization (1981) และ Tosun (2006) เนื่องจากสอดคล้องกับบริบทของการวิจัยในครั้งนี้ รวมไปถึงการแบ่งระดับการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff (1980) มาใช้เพื่อตอบการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อ่าวปัตตานี โดยมีรายละเอียด (ภาพที่ 2.1) โดยการแบ่งระดับการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

1) ร่วมตัดสินใจ (Decision making) กระบวนการตัดสินใจ เป็นกระบวนการกำหนดความต้องการ และจัดระดับความสำคัญ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ

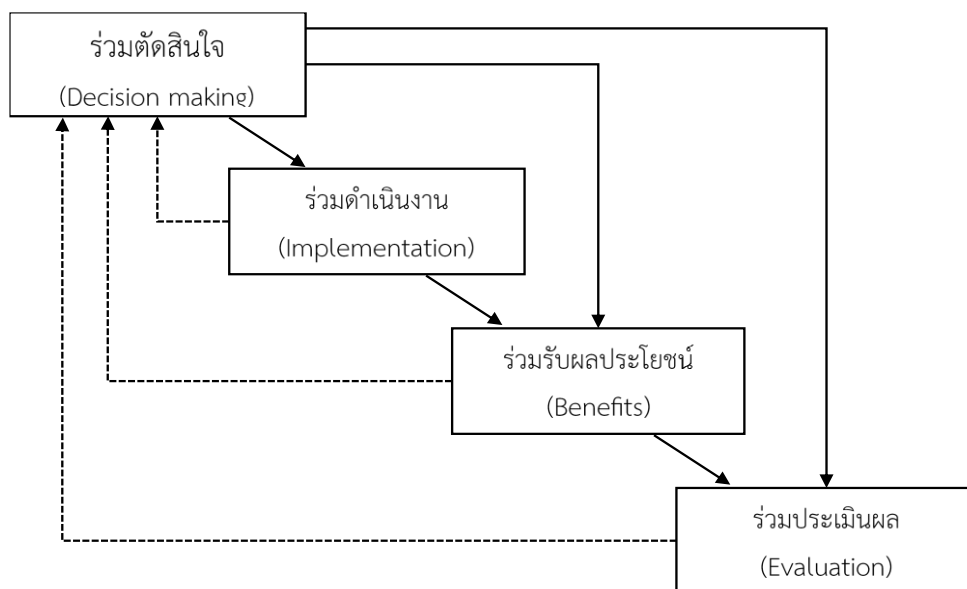
2) ร่วมดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานตามโครงการนั้นจะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการ ได้บ้างและจะทำประโยชน์โดยวิธีใด เช่น การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารงาน การประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

3) ร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพ ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มผลประโยชน์ของชุมชน รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวก และทางลบจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4) ร่วมประเมินผล (Evaluation) สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตคือ ความเห็น ความชอบ และความคาดหวัง ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มได้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการตัดสินใจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมใน การดำเนินงาน และการดำเนินงานจะมีผลต่อไปยังการรับผลประโยชน์และการประเมินผล เพราะฉะนั้นการตัดสินใจจะมีผลโดยตรงต่อการรับผลประโยชน์และการประเมินผลด้วยเช่นกัน

วิวัฒนาการการให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนแสดงให้เห็นได้ว่าการนิยามวรรณกรรมที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการกล่าวถึงประเด็นสำคัญ ซึ่งใกล้เคียงกับการนำเสนอของ Cohen & Uphoff (1980) ที่ทำการสรุปกระบวนการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 4 ระดับ (ภาพที่ 2.1) ได้แก่ กระบวนการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมในการประเมินผล

————— หมายถึง การส่งผลโดยตรง

----- หมายถึง การส่งผลย้อนกลับ

ภาพที่ 2.1 วงจรการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen & Uphoff

ที่มา : Cohen & Uphoff (1980, pp. 222)

2.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

การศึกษาตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม จากตัวแปรปัจจัยที่มีความหลากหลาย เช่น ผู้นำ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความผูกพันกับชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน การเป็นสมาชิกของชุมชน และลักษณะด้านประชากรศาสตร์ ฯลฯ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า บริบทชุมชนที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน สำหรับการพิจารณาเลือกตัวแปรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวที่ซ้ำกันมากกว่า 5 ขึ้นไป และเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ตารางที่ 2.2)

การศึกษาเชิงประจักษ์หลายชิ้นให้ข้อสรุปยืนยันปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การศึกษาของ Kim et al. (2014); Mensah (2016); Chebus (2018) อธิบายว่าการรับรู้ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวของคนในชุมชนมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ Latip et al. (2018) เมื่อชุมชนรับรู้อาจจะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยเฉพาะทาง ด้านเศรษฐกิจ ชุมชนไม่เพียงให้การสนับสนุนในการจัดการท่องเที่ยว แต่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยว โดยการศึกษา Jaafar, Rasoolimanesh, and Ismail (2015) อธิบายว่า การรับรู้ถึงผลกระทบด้านบวกทางด้านสังคมส่งผลความต้องการเข้าร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน ช่วยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ช่วยให้คนในชุมชนภูมิใจในวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของตนเอง การท่องเที่ยวช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ชุมชน และการศึกษาของ Suthamma (2015); Rasoolimanesh, Jaafar, Ahmad, and Barghi (2017); ธรรมจักร เล็กบรรจง (2562); กิตติภักดิ์ ฐิโณทัย และณัฐฐา วินิจฉัยภาค (2563); ชุติวรรณ โชติวงษ์ (2562) แสดงผลเช่นเดียวกันคือ เมื่อชุมชนมีผู้นำที่ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเน้นการมีส่วนร่วมชุมชนจะมีความตั้งใจในการพัฒนาการท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kim et al. (2014) ผู้นำมีอิทธิพลต่อการไม่เข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว การขาดความเชื่อมั่นในผู้นำส่งผลให้ชุมชนไม่เข้าร่วมในการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยว ทั้งนี้ การศึกษาของ ศุภมาส แหวนวิเศษ และเจริญชัย เอกมาไพศาล (2560); ไชยา ยิ้มวิไล, สุรัชย์ ศิริไกร และชมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2562); ธรรมจักร เล็กบรรจง (2562) พบว่า ความเข้มแข็งของชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนาและบรรลุผลได้ในระยะยาว อย่างไรก็ตามการศึกษาของ การศึกษาของ วริศรา สมเกียรติกุล และกลม เรือนเดช (2561); ชุติวรรณ โชติวงษ์ (2562); Aref (2011); Tasci et al. (2013); Mensah (2016); Latip et al. (2018) พบว่า การรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ทำให้รู้สึกมีความผูกพัน และสามารถกระตุ้นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ และการศึกษาของ Kim, Park, and Phandanouvong, (2014); Rasoolimanesh, Jaafar Ahmad, and Barghi, (2017); Latip, Rasoolimanesh, Jaafar, Marzuki, and Umar, (2018) พบว่า อุปสรรคหนึ่งที่ทำให้ชุมชนไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว คือ การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมื่อชุมชนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนจะมีความตั้งใจในการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาและจัดการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การศึกษาของ Zhang et al. (2013); Rasoolimanesh et al. (2017) พบว่า ลักษณะด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน สอดคล้องกับ

การศึกษาของ Mugizi et al. (2017) ประชากรที่มีอายุมากกว่ามีส่วนร่วมมีความผูกพันกับชุมชนที่ตนอาศัยเป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้อยากเข้าร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาเลือกใช้ตัวแปรปัจจัยในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมฯ และนำตัวแปรปัจจัยที่ได้นำมากำหนดกรอบสมมติฐานการศึกษา ผู้วิจัยทำการคัดเลือกปัจจัยซ้ำกันตามเกณฑ์การพิจารณามากกว่า 5 ขึ้นไป พบ 7 ปัจจัยที่สอดคล้องตามเกณฑ์การพิจารณาข้างต้น ได้แก่ ลักษณะด้านประชากรศาสตร์ ผู้นำ ความผูกพันกับชุมชน การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ การรับรู้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การรับรู้ผลกระทบด้านสังคม และการรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (ตารางที่ 2.2)

ตารางที่ 2.2 สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ที่	ปัจจัย การมีส่วนร่วม	ชื่อผู้ศึกษา																									ความถี่ รวม		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25		26	
1	การรับรู้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ			✓		✓		✓			✓		✓	✓	✓			✓									✓	9	
2	ผู้นำ						✓	✓		✓		✓														✓		✓	7
3	การรับรู้ผลกระทบด้านสังคม			✓		✓			✓					✓			✓	✓										6	
4	การสื่อสารและประชาสัมพันธ์																			✓	✓		✓		✓	✓		5	
5	ความผูกพันกับชุมชน	✓	✓				✓																✓		✓			5	
6	การรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม			✓							✓				✓		✓						✓					5	
7	ประชากรศาสตร์			✓								✓	✓			✓			✓									5	
8	ความรู้					✓		✓	✓						✓													4	
9	ความเข้มแข็งของชุมชน																			✓	✓							2	
10	นโยบายภาครัฐ					✓														✓	✓				✓			4	
11	วัฒนธรรม				✓										✓				✓			✓						4	
12	การเมืองท้องถิ่น																									✓		1	
13	การเป็นสมาชิกของชุมชน																			✓								1	

หมายเหตุ: ชื่อผู้ศึกษา: (1) Aref (2011); (2) Tasci et al. (2013); (3) Zhang, Cole, and Chancellor (2013); (4) Ebrahimi & Khalifah (2014); (5) Williams (2015); (6) Nitikasetsoontorn (2015); (7) Kim et al. (2014); (8) Jaafar, Rasoolimanesh, and Ismail (2015); (9) Suthamma (2015); (10) Mensah (2016); (11) Rasoolimanesh, Jaafar, Ahmad, and Barghi (2017); (12) Setiyorini et al. (2019); (13) Chebus (2018); (14) Latip et al. (2018); (15) Ha Nguyen Hong (2020); (16) Harshavardhan R. K. (2021); (17) Mugizi et al. (2019); (18) Zakia (2021); (19) ปิยธิดา ปาลรังษี และคณะ (2559); (20) ศุภมาส แหวนวิเศษ และเจริญชัย เอกมาไพศาล (2560); (21) วริศรา สมเกียรติกุล และกมล เรือนเดช (2561); (22) กฤติยา สมลีลา (2561); (23) จิตเจริญ ศรขวัญ (2561); (24) ธรรมจักร เล็กบรรจง (2562); (25) ไชยา ยัมวิไล สุรชัย ศิริไกร และชมชาย ภาภาสน์วิวัฒน์ (2562); (26) กิตติภักดิ์ ฐิโณทัย และณัฐธา วิจินัยภาค (2563)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบหลากหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ทั้งนี้ เนื่องจากบริบทชุมชนที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรด้านปัจจัยการมีส่วนร่วมที่สนใจศึกษา โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าของคะแนนที่ซ้ำกันมากที่สุด และต้องไม่น้อยกว่า 5 คะแนนที่ซ้ำกัน จากการทบทวนวรรณกรรมในประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยพบปัจจัยการมีส่วนร่วมที่สนใจศึกษาในบริบทการดำเนินการท่องเที่ยวฯ จำนวน 7 ปัจจัย (ตารางที่ 2.2) ได้แก่ การรับรู้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผู้นำ การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ การรับรู้ผลกระทบด้านสังคม การรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ความผูกพันกับชุมชน และลักษณะประชากรศาสตร์

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวหมายถึง กระบวนการในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว อย่างมีเสรีภาพตามสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในชุมชน โดยประชาชนในพื้นที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว สามารถแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ตามการจำแนกของ Cohen & Uphoff (1980) ได้แก่ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อตอบสนองความต้องการร่วมกันของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเป็นผู้พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง โดยรับรู้ทุกขั้นตอนและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว นั้น มีปัจจัยหลากหลายปัจจัยที่เข้ามาอิทธิพลส่งผลให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น การรับรู้ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ผู้นำ วัฒนธรรม ความผูกพันต่อชุมชน นโยบายและองค์การภาครัฐ ความโปร่งใส การรับรู้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การรับรู้ผลกระทบด้านสังคมและการรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมจากวารสารชั้นนำทั้งระดับชาติและนานาชาติ ผู้วิจัยพบปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวที่น่าสนใจและเหมาะสมกับบริบทของการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ลักษณะประชากรศาสตร์ ผู้นำ ความผูกพันกับชุมชน การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ การรับรู้ผลกระทบเชิงบวกด้านเศรษฐกิจการรับรู้ผลกระทบเชิงบวกด้านสังคม และการรับรู้ผลกระทบเชิงบวกด้านสิ่งแวดล้อม

2. ลักษณะประชากรศาสตร์ (Demographic Characteristics)

ลักษณะประชากรศาสตร์หมายถึง กระบวนการศึกษาและการวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ขนาดครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัย รายได้ ระดับการศึกษา และการเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว การศึกษาของ กิตติภักดิ์ ฐิโณทัย (2563); Zhang et al. (2013); Rasoolimanesh et al. (2017) พบว่า ประชากรที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ผลการศึกษาของ Mugizi et al. (2017) อธิบายว่าประชากรที่มีอายุมากกว่ามีส่วนร่วมมีความผูกพันกับชุมชนที่ตนอาศัยเป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้อยากเข้าร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ขนาดครัวเรือนที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมดำเนิน

กิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน โดยประชาชนที่มีการศึกษาที่สูงขึ้นจะมีส่วนร่วมมากขึ้น เนื่องจากมีความตระหนักรู้ถึงผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะนำมาสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ คริวเรือ่น ที่มีรายได้มากขึ้นจากการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความต้องการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้น ในขณะที่ขนาดครัวเรือนไม่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมจากการศึกษาข้างต้น ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพขนาดครัวเรือน รายได้ ระดับการศึกษา และการเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในบริบทต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ศึกษาปัจจัยข้อมูลประชากรศาสตร์ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในบริบทของงานวิจัยชิ้นนี้

3. ผู้นำ (Leader)

ผู้นำ หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มคนที่มีอิทธิพลต่อการจัดการท่องเที่ยว สามารถชี้นำและกระตุ้นให้คนในชุมชนดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายขององค์กร Kim et al. (2014) กล่าวว่า การขาดความเชื่อมั่นในผู้นำส่งผลให้ชุมชนไม่เข้าร่วมในการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยว ทั้งนี้ การศึกษาของ ธรรมจักร เล็กบรรจง (2562) พบว่า ผู้นำ มีอิทธิพลต่อการไม่เข้ามามีส่วนร่วมของประชาชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาของ กิตติภักดิ์ วิโณทัย (2563) แสดงผลเช่นเดียวกันคือ เมื่อชุมชนมีผู้นำที่ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเน้นการมีส่วนร่วม ชุมชนจะมีความตั้งใจในการพัฒนาการท่องเที่ยว จากผลการศึกษาข้างต้นผู้นำ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในบริบทต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ศึกษาปัจจัยผู้นำที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในบริบทของงานวิจัยชิ้นนี้

4. ความผูกพันกับชุมชน (Community attachment)

ความผูกพันกับชุมชน หมายถึง ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของคนในชุมชนกับชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ โดยสามารถอาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจได้อย่างมีความสุข ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การศึกษาของ Aref (2011) พบว่า การรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ทำให้รู้สึกมีความผูกพัน และสามารถกระตุ้นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ ซึ่งการศึกษาของ Tasci et al. (2013) แสดงผลเช่นเดียวกัน คือ เมื่อสมาชิกรู้สึกเป็นเจ้าของหรือเป็นส่วนหนึ่งของคนในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ บุคคลนั้นจะมีความตั้งใจในการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาและจัดการท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ศึกษาปัจจัยความผูกพันกับชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในบริบทของงานวิจัยชิ้นนี้

5. การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ (Communication and public relations)

การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ หมายถึง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปยังกลุ่มประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจการดำเนินงานต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นช่องทางในการตรวจสอบความคิดเห็น และความต้องการของกลุ่มประชาชน เพื่อนำไปสู่การสนับสนุนและได้รับความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่น การศึกษาของ ธรรมจักร เล็กบรรจง (2562) พบว่า

การสื่อสารและประชาสัมพันธ์มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ความถี่ของการได้ ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งการศึกษาของ ศุภมาส แหวนวิเศษ และคณะ (2560) แสดงผลเช่นเดียวกัน คือ การสื่อสารและ ประชาสัมพันธ์เป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ศึกษาปัจจัยการสื่อสารและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ในบริบทของงานวิจัยชิ้นนี้

6. การรับรู้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ (Perceived economic impact)

การรับรู้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การรับและแปลความหมายข้อมูลที่ได้ จากภายนอก ร่วมกับความรู้และประสบการณ์เดิมของบุคคลนั้น ๆ ออกมาเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านบวกจากการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ เช่น เกิดการสร้างงาน และเกิดสร้างรายได้ ในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ สอดคล้องกับการศึกษาของ Latip et al. (2018) พบว่า การรับรู้ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวของคนในชุมชนมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ในการจัดการท่องเที่ยว เมื่อชุมชนรับรู้ว่าจะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยเฉพาะทาง ด้านเศรษฐกิจ ชุมชนไม่เพียงให้การสนับสนุนในการจัดการท่องเที่ยว แต่จะเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยว อีกทั้งผลการศึกษาของ Mensah (2016) พบว่า การรับรู้ถึง ประโยชน์ที่จะได้รับทางด้านเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวของชุมชน ส่งผลให้ชุมชนต้องการมีส่วนร่วม ในการจัดการท่องเที่ยว และการศึกษาของ Chebus (2018) พบข้อค้นพบเช่นเดียวกันคือ ชุมชนเห็นด้วยว่า คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การมีโอกาสในการมีงานทำ และโอกาสในการสร้างธุรกิจใหม่ ๆ จากการท่องเที่ยว ส่งผลให้ชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน อย่่างไรก็ดี จากการศึกษาของ Kim et al. (2014) พบว่า ปัจจัยหนึ่งส่งผลให้ชุมชนไม่ต้องการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยว คือ การรับรู้ว่าการท่องเที่ยวเป็นเพียงธุรกิจที่ดำเนินเป็นช่วง ฤดูกาลและให้ผลตอบแทนค่อนข้างน้อย หรือรับรู้ในผลกระทบเชิงลบทางด้านเศรษฐกิจ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ศึกษาปัจจัย การรับรู้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ในบริบทของงานวิจัยชิ้นนี้

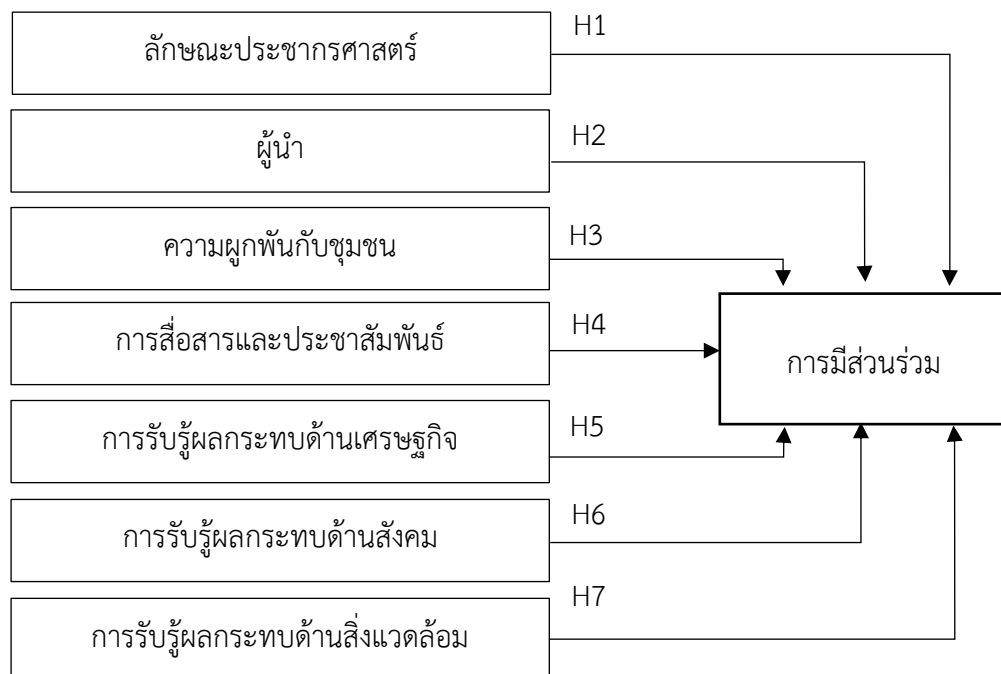
7. การรับรู้ผลกระทบด้านสังคม (Perceived social impact)

การรับรู้ผลกระทบด้านสังคมหมายถึง การรับและแปลความหมายข้อมูลที่ได้ จากภายนอก ร่วมกับความรู้และประสบการณ์เดิมของบุคคลนั้น ๆ ออกมาเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับ ผลกระทบทางด้านบวกจากการท่องเที่ยวต่อสังคมที่ ตนอาศัยอยู่ การศึกษาของ Jaafar, Rasoolimanesh, and Ismail (2015) พบว่า การรับรู้ถึงผลกระทบด้านบวกทางด้านสังคมส่งผล ความต้องการเข้าร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนา ศักยภาพของคนในชุมชนช่วยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ช่วยให้คนในชุมชน ภูมิใจในวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของตนเอง การท่องเที่ยวช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ให้แก่ชุมชน ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ศึกษาปัจจัยการรับรู้ผลกระทบด้านสังคมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ในบริบทของงานวิจัยชิ้นนี้

8. การรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (Perceived environmental impact)

การรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การรับและแปลความหมายข้อมูลที่ได้จากภายนอก ร่วมกับความรู้และประสบการณ์เดิมของบุคคลนั้น ๆ ออกมาเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านบวกจากการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ การศึกษาของ Latip et al. (2018) พบว่า การรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวของคนในชุมชนมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ประชาชนที่รับรู้ถึงผลกระทบทางด้านบวกที่เกิดกับสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว ชุมชนเกิดความต้องการในการเข้าร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวช่วยสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยวและคนในชุมชน ช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ช่วยให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์ โดย อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Mensah (2016) พบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับทางด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวของชุมชนไม่ส่งผลให้ชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ศึกษาปัจจัยการรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในบริบทของงานวิจัยชิ้นนี้

สรุป ภาพที่ 2.2 นำเสนอปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 7 ปัจจัยหลัก คือ ลักษณะประชากรศาสตร์ ผู้นำ ความผูกพันกับชุมชน การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ การรับรู้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การรับรู้ผลกระทบด้านสังคม และการรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

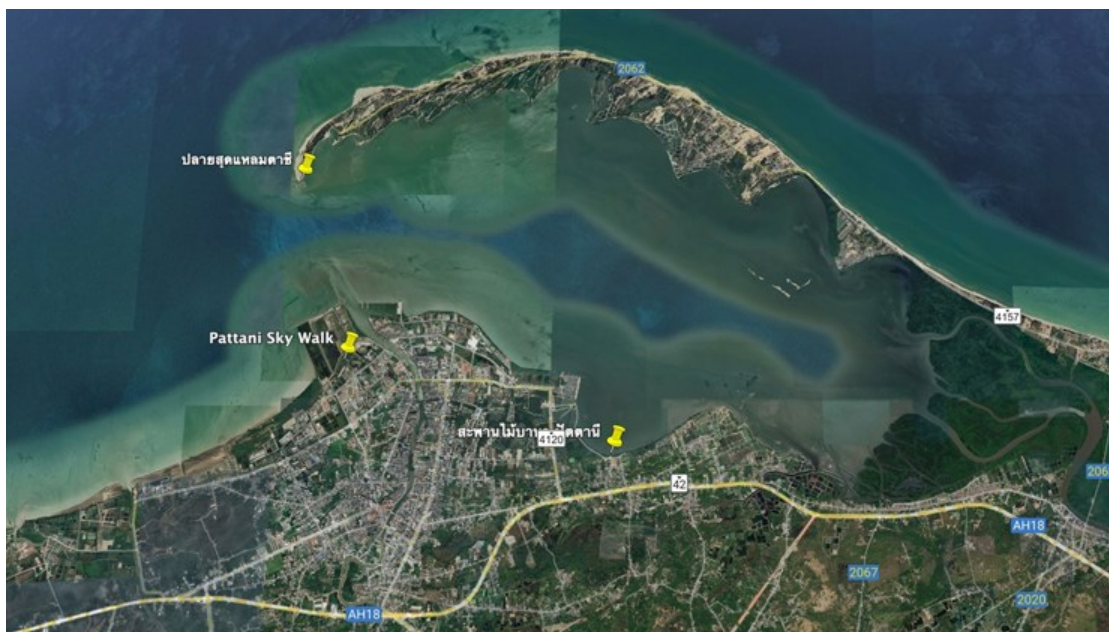
ภาพที่ 2.2 กรอบสมมุติฐานการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

2.5 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

อ่าวปัตตานี (Pattani Bay) เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ชายฝั่งทะเลของจังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ในเขตการปกครอง 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอหนองจิก และอำเภอยะหริ่ง อาณาเขตทิศเหนือ ติดกับอ่าวไทย ทิศตะวันออก ติดกับอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ทิศใต้ ติดกับอำเภอหนองจิกอำเภอเมือง และอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี และทิศตะวันตก ติดกับอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

อ่าวปัตตานี (Pattani Bay) เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ชายฝั่งทะเลของจังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ในเขตการปกครอง 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอหนองจิก และอำเภอยะหริ่ง มีอาณาเขตทิศเหนือติดกับอ่าวไทย ทิศตะวันออก ติดกับอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ทิศใต้ ติดกับอำเภอหนองจิกอำเภอเมือง และอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี และทิศตะวันตก ติดกับอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี มีพื้นที่หมดทั้งสิ้นประมาณ 70 กิโลเมตร เป็นอ่าวลักษณะกึ่งปิด (Semi-enclose) เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่วัฒนธรรมวิถีชีวิตท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ ในแง่ของความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ ความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 ได้เกิดแนวคิดในการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีกิจกรรมหลักคือการล่องเรือกอกและชมอุโมงค์โกงกางพื้นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์อย่างมากของจังหวัดปัตตานี การดำเนินการท่องเที่ยวในช่วงเริ่มต้นประสบปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่งผลให้การดำเนินการในช่วงเริ่มต้น เป็นการดำเนินการจากกลุ่มแกนนำชุมชนเป็นหลัก อีกทั้งยังประสบปัญหาการใช้ประโยชน์ในเชิงพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่อ่าวปัตตานีเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ การเข้าไปดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวต้องได้รับความยินยอมหรืออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากการดำเนินนโยบายอย่างไม่มีแบบแผน ส่งผลให้การดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี การขาดกระบวนการมีส่วนร่วมชุมชนท้องถิ่น และเป็นประเด็นปัญหาที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้จนถึงปัจจุบัน อ่าวปัตตานีมีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวนทั้งหมด 8 ชุมชน ได้แก่ (กลุ่มท่องเที่ยวบางปูเมซิง กลุ่มท่องเที่ยวเสน่ห์บางปู กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบางปู กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนตะโละกาโปร์ กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนตะโละกาโปร์ (กลุ่มขุนดาตารา) กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนตันหยงลูโละ กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบาราโหม และกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบานา) โดยมีจำนวนทั้งหมด 4 ชุมชน ที่มีการดำเนินการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ (ชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบานา ชุมชนท่องเที่ยวตะโละกาโปร์ (กลุ่มขุนดาตารา) ชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนบางปู และชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชนบาราโหม) (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2563; องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2563) และเลือกมาเป็นกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้

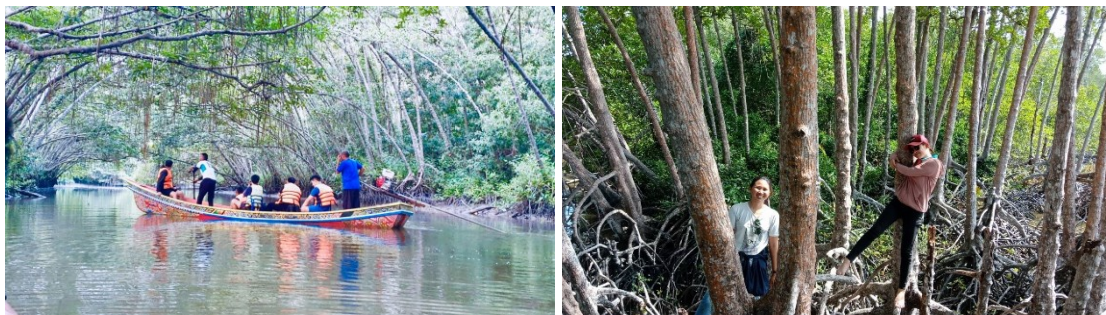

ภาพที่ 2.3 อาณาเขตพื้นที่อำเภอปัตตานี
ที่มา: ผู้วิจัย จากโปรแกรม google Earth Pro (2021)

2.5.1 ชุมชนท่องเที่ยวทะเลกาโปร์

ชุมชนทะเลกาโปร์ (กลุ่มขุนาดารา) ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 บ้านบาตา ตำบลทะเลกาโปร์ อำเภอยะหริ่งจังหวัดปัตตานี ดำเนินการท่องเที่ยวมานานกว่า 7 ปี ในรูปแบบการท่องเที่ยวทางท่องเที่ยว โดยชุมชนเชิงนิเวศ มีสมาชิกกลุ่มทั้งหมดจำนวน 32 คน ชุมชนทะเลกาโปร์ มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะพื้นที่ป่าชายเลน และมีความโดดเด่นในเรื่องของการนำเรือกอกและ เรือประมงพื้นบ้านที่มีลวดลายสวยงามเกิดจากการผสมผสานของกลุ่มชน 3 เชื้อชาติ คือ มลายู จีน และชวา ทำให้ลวดลายมีความโดดเด่น นับเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่หาชมได้ยาก นักท่องเที่ยวที่มาเยือนจะได้สัมผัสธรรมชาติรอบอ่าวปัตตานี ล่องเรือลอดอุโมงค์โกงกางชมฝูงกาน้ำ และนกนานาชนิด และสัมผัสวิถีชีวิตประมงพื้นบ้านของชาวมาลายูในพื้นที่อ่าวปัตตานี (ฝั่งทะเลนอก) เรียนรู้การทำประมงพื้นบ้านแบบดั้งเดิม การหาหอยโลกัน ซึ่งเป็นหอยที่อาศัยอยู่ในบริเวณป่าโกงกาง เรียนรู้การวาดลายเรือกอกและจากปราชญ์ชุมชนที่มีประสบการณ์ด้านการวาดลายและการต่อเรือกอก และ ตลอดจนร่วมกิจกรรมการปลูกป่าโกงกาง ร่วมกับชุมชน เพื่อสร้างจิตสำนึกและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน และเยี่ยมชมการแปรรูปอาหารทะเลการทำกือโป๊ะ (ข้าวเกรียบปลา) และการทำปลาแห้ง เป็นต้น

ภาพที่ 2.4 กิจกรรมล่องเรือชมอุโมงค์โกง ณ ชุมชนท่องเที่ยวทะเลาะกาโปร์
ที่มา: ผู้วิจัย, 22 มกราคม 2563

2.5.2 ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบานา

ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบานา ตั้งอยู่ หมู่ที่ 2 บ้านบานา ตำบลบานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ดำเนินการท่องเที่ยวมานานกว่า 10 ปี ในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงอนุรักษ์ ทรัพยากรทางทะเล ชุมชนบ้านบานา มีความโดดเด่นเรื่องกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล แหล่งศึกษาธรรมชาติ นักท่องเที่ยวที่มาเยือนจะได้สัมผัสธรรมชาติรอบอ่าวปัตตานี เรียนรู้การทำประมงพื้นบ้านของชาวมลายูในพื้นที่อ่าวปัตตานี ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล อาทิ การปลูกหญ้าทะเล การทำบ้านปลา (ห้องสมุดธรรมชาติ) ชมฝูงกาน้ำ และนกนานาชนิด เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำนาเกลือโบราณ “เกลือหวานตานี” นาผืนสุดท้ายของแหลมมลายู ชมการแปรรูปเกลือหวานตานี

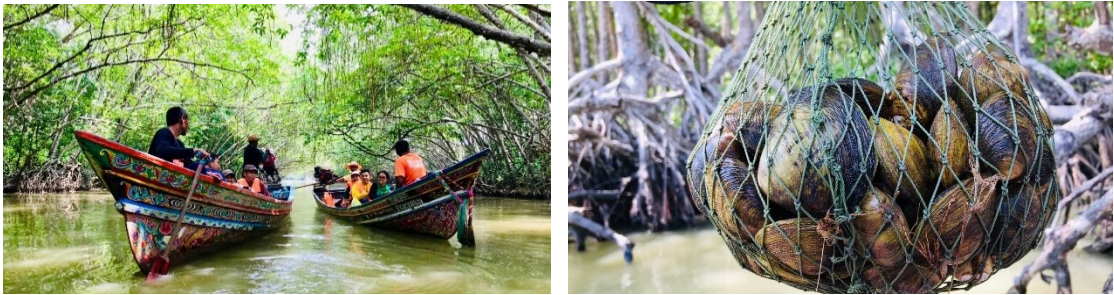

ภาพที่ 2.5 กิจกรรมเรียนรู้การทำบ้านปลา ณ ชุมชนบ้านบานา
ที่มา: ผู้วิจัย, 22 มกราคม 2563

2.5.3 ชุมชนท่องเที่ยวบางปู

ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบางปู ตั้งอยู่ หมู่ที่ 2 บ้านบาลาดูอ ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ดำเนินการท่องเที่ยวมานานกว่า 17 ปี ในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงนิเวศ ชุมชนบ้านบางปู มีทรัพยากรธรรมชาติพื้นป่าโกงกางที่อุดมสมบูรณ์ มีความโดดเด่นในเรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติอุโมงค์โกงกาง นักท่องเที่ยวที่มาเยือนจะได้ชมป่าโกงกางที่อุดมสมบูรณ์ ตลอดจนสัมผัสวิถีชีวิตประมงพื้นบ้านของชาวมลายูในพื้นที่อ่าวปัตตานี เรียนรู้การทำประมงพื้นบ้าน

การหาหอยกัน ซึ่งเป็นหอยที่อาศัยอยู่ในบริเวณป่าโกงกาง ชมฝูงกาน้ำ และนกนานาชนิด เพลิดเพลินกับกิจกรรมชมหิ่งห้อยเป็นกิจกรรมช่วงพระอาทิตย์ลับขอบฟ้า โดยในพื้นที่อ่าวปัตตานีเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ มีต้นลำพูเป็นจำนวนมากทำให้มีหิ่งห้อยมาเกาะอยู่ตามต้นลำพูนับล้านตัว และเรียนรู้กิจกรรมทำขนมโบราณ การทำขนมมาตุฆาตง (ขนมรวงผึ้ง) ขนมโบราณที่มีส่วนผสมของ แป้งข้าวเหนียว แป้งข้าวเจ้า เกลือ และกะทิ นำมาผสมให้เข้ากัน จากนั้นนำมาขึ้นรูปบนไม้ไผ่ และนำไปย่างไฟอ่อน ๆ ประมาณ 5 นาที เมื่ออย่างเสร็จแล้วนำมาราดหัวกะทิให้ชุ่มตามด้วยน้ำตาลผสมงาขาว

ภาพที่ 2.6 กิจกรรมล่องเรือชมอุโมงค์โกงกาง เรียนรู้การหาหอยโลกัน ณ ชุมชนบางปู
ที่มา: ผู้วิจัย, 25 มิถุนายน 2563

2.5.4 ชุมชนท่องเที่ยวบาราโหม

ชุมชนท่องเที่ยวบาราโหม ตั้งอยู่ หมู่ที่ 1 บ้านปาเราะ ตำบลบาราโหม อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ดำเนินการท่องเที่ยวมานานกว่า 13 ปี ในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความโดดเด่นในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ มีแหล่งโบราณสถานที่เก่าแก่ร่วม 500 ปี ในยุคที่สมัยที่ปัตตานีเป็นเมืองท่าที่รุ่งเรือง ตลอดทั้งมีทรัพยากรป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์นักท่องเที่ยวที่มาเยือนจะได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ ร่องรอยอารยธรรมจากสุสานพญาอินทिरาหรือสุลต่านอิสมาอีล ชาห์ อันเป็นสถานที่ฝังพระศพของเจ้าเมืองปัตตานีพระองค์แรกที่นับถือศาสนาอิสลาม และร่องรอยอารยธรรมประวัติศาสตร์สุสานราชินี 3 พี่น้อง หรือสุสานกษัตริย์หญิงสามพระองค์คือ ราชายีเยา ราชายีรู และราชายอุง ตลอดจนสามารถล่องเรือเที่ยวชมป่าชายเลนธรรมชาติ และวิถีชีวิตการทำประมงพื้นบ้านของชาวมลายูในพื้นที่อ่าวปัตตานี

ภาพที่ 2.7 จุดเช็คอิน ณ ชุมชนบาราโหม
ที่มา: ผู้วิจัย, 25 มิถุนายน 2563

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า การให้คำจำกัดความรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้อย่างหลากหลาย Tosun (1999) ซึ่งแตกต่างกันไปตามบริบทพื้นที่ บริบทชุมชนท่องเที่ยวที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ

การศึกษาเชิงประจักษ์หลายชิ้นให้ข้อสรุปสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การศึกษาของ ปิยธิดา ปาลรังษี และคณะ (2559) พบว่า ปัจจัยการเป็นสมาชิก ความเข้มแข็งของชุมชน นโยบายและองค์การภาครัฐ และการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมฯ สอดคล้องกับการศึกษาของ กฤติยา สมศิลา และกนกกานต์ แก้วนุช (2561) การเป็นสมาชิกกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมฯ และพบว่า ปัจจัยด้านผู้นำ และการสร้างเครือข่าย มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมฯ โดยการศึกษาของ กิตติภักดิ์ ฐิโณทัย และณัฐฐา วจินฉัยภาค (2563) พบว่า ปัจจัยด้านความพร้อมของชุมชน และความผูกพันต่อชุมชน มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการศึกษาของ ไชยา ยิ้มวิไล และคณะ (2562) พบว่า ปัจจัยการรับรู้ข่าวสาร แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ และความตระหนักถึงความยั่งยืน มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยวฯ ทั้งนี้การศึกษาของ ภัทรวรรณ จีร์พัฒนธรร (2564); ศุภมาส แหวนวิเศษ และคณะ (2560) พบว่า ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมฯ โดยการศึกษาของ สุพิชญา บุญคำ และ วิจิตรา ศรีสอน (2560) พบว่า อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารการท่องเที่ยวฯ แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Ha Nguyen Hong (2020) พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ขนาดครัวเรือน และรายได้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Mugizi et al. (2017) จำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และพบปัจจัยที่ด้านระยะเวลาที่อาศัย มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมฯ ทั้งนี้การศึกษาของ จริญญากรณ์ เจริญชีพ (2560) พบว่า เพศ ที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวฯ ไม่แตกต่างกัน

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 2.3 สรุปการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชื่อผู้แต่ง/ปี พ.ศ.	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีการวิจัย	สถิติที่ใช้ ศึกษาวิเคราะห์	ผลการวิจัย
ปิยธิดา ปาลรังษี และคณะ (2559)	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการท่องเที่ยว โดยชุมชน อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช	ศึกษาศึกษาระดับการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่ส่งผลต่อ การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการท่องเที่ยวโดยชุมชน	เชิง ปริมาณ	การวิเคราะห์ ถดถอยพหุคูณ	พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ของชุมชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยวฯ ได้แก่ การเป็นสมาชิกของชุมชน ความเข้มแข็ง ของชุมชน นโยบายและองค์กรภาครัฐ และการสื่อสารและประชาสัมพันธ์
จริยาภรณ์ เจริญชีพ (2560)	การมีส่วนร่วมของชุมชนใน การจัดการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน: กรณีศึกษาตำบลถ้ำ รงค์อำเภอบ้านลาด จังหวัด เพชรบุรี	เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล กับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน	เชิง ปริมาณ และเชิง คุณภาพ	One Way Analysis of Variance/ สนทนากลุ่ม	พบว่า เพศ สถานภาพแตกต่างกันมีส่วน ร่วมในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ไม่ แตกต่างกัน
ศุภมาส แหวนวิเศษ และคณะ (2560)	ปัจจัยแห่งความสำเร็จใน กระบวนการการมีส่วนร่วม ของชุมชนต้นแบบการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่าง ยั่งยืน กรณีศึกษาตำบลน้ำ เขียว จังหวัดตราด	เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ ส่งผลต่อกระบวนการการมี ส่วนร่วมของชุมชนต้นแบบ การจัดการการท่องเที่ยวโดย ชุมชนอย่างยั่งยืน	เชิง คุณภาพ	สนทนากลุ่ม	พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อ กระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน ต้นแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดย ชุมชน ปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุน จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน และปัจจัย ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิก

ตารางที่ 2.3 สรุปการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ชื่อผู้แต่ง/ปี พ.ศ.	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีการวิจัย	สถิติที่ใช้ศึกษาวิเคราะห์	ผลการวิจัย
สุพิชญา บุญคำ และ วิจิตรา ศรีสอน (2560)	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย	เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วม และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย	เชิงปริมาณ	t-test, F-test และ LSD	พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวฯ จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่พักอาศัยในชุมชน พบว่า อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารการท่องเที่ยวฯ ในภาพรวมแตกต่างกัน
กฤติยา สมศิลา และกนกกานต์ แก้วนุช (2561)	ปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน อำเภอคำม่วน จังหวัดกาฬสินธุ์	ศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	เชิงปริมาณ	การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ	พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยวฯ ได้แก่ ผู้นำ การเป็นสมาชิก เครือข่าย
กิตติภักดิ์ ฐิโณทัย และ ณิชฐา วินิจฉัยภาค (2563)	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ	เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบ้านบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ	เชิงปริมาณ	การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ	พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยวฯ ได้แก่ ความพร้อมของชุมชน ความผูกพันต่อชุมชน และกรอบนโยบายการท่องเที่ยว

ตารางที่ 2.3 สรุปการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ชื่อผู้แต่ง/ปี พ.ศ.	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีการวิจัย	สถิติที่ใช้ ศึกษาวิเคราะห์	ผลการวิจัย
จักรกฤษณ์เจริญ สิทธิ และคณะ (2561)	ทุนทางสังคมและการมีส่วนร่วม ของชุมชนกรณีศึกษา การ ท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านผา หมอนอุทยานแห่งชาติดอยอิน ทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่	เพื่อศึกษาระดับทุนทาง สังคมและการมีส่วนร่วมของ ชุมชนและเสนอแนวทาง ด้านการจัดการการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน	เชิง คุณภาพ	วิเคราะห์เชิง เนื้อหา	พบว่า ชุมชนบ้านผาหมอนมีระดับทุนทาง สังคมที่ดีมีความสัมพันธ์ในเชิงเครือข่าย กับองค์กรภายนอกสูง มีความพร้อมใน การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยไม่จำเป็นต้อง อาศัยความช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก มากนัก สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความร่วมมืออยู่ในระดับร่วมดำเนินการ
ไชยา ยิ้มวิไล และ คณะ (2562)	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วน ร่วมของชุมชนในการพัฒนาการ จัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ศึกษาระดับการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมี ส่วนร่วมของชุมชนในการ พัฒนาการจัดการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน	เชิง ปริมาณ	การวิเคราะห์ ถดถอยพหุคูณ	พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการพัฒนาการจั ดการท่องเที่ยวฯ ได้แก่ การรับรู้ข่าวสาร ความโปร่งใสของหน่วยงานและองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจัยแรงจูงใจทาง เศรษฐกิจ ความตระหนักถึงความสำคัญ ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืน และความร่วมมือในชุมชน

ตารางที่ 2.3 สรุปการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

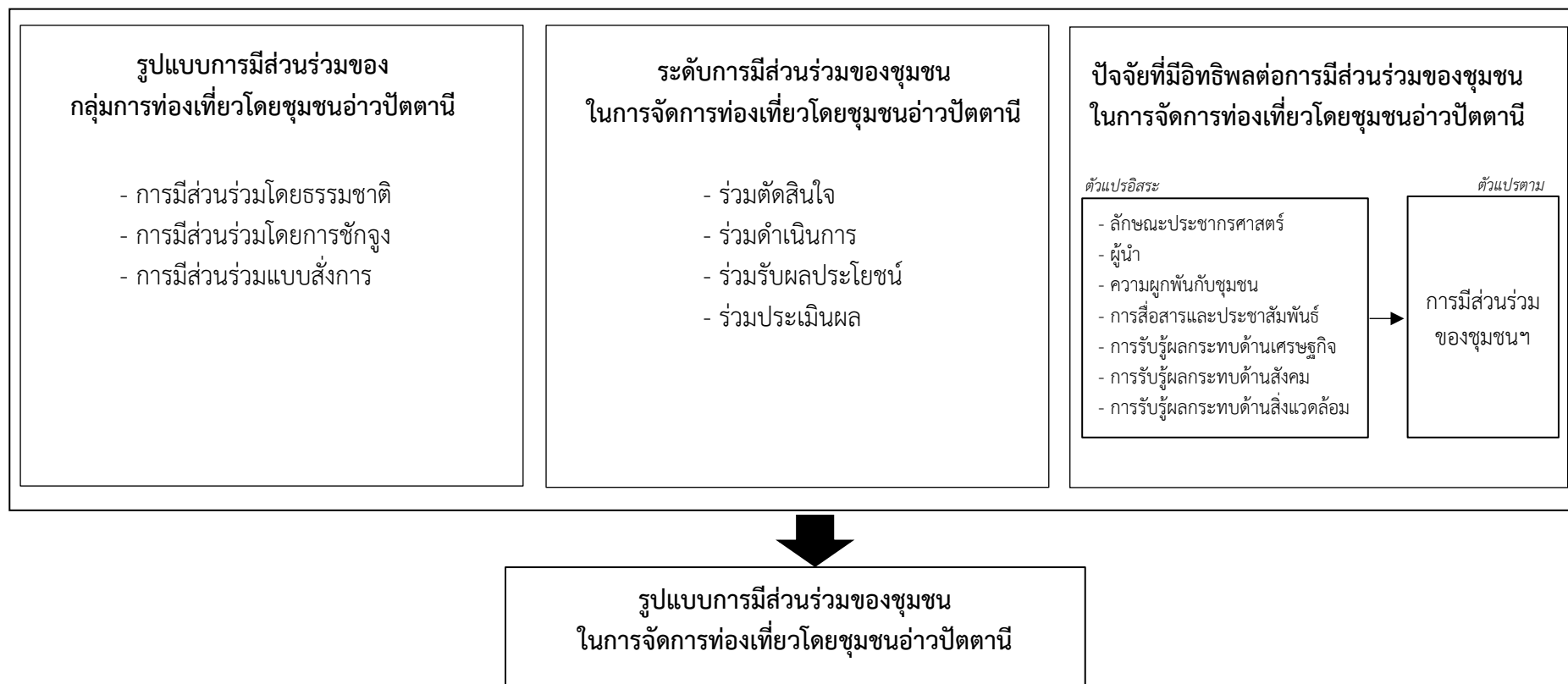
ชื่อผู้แต่ง/ปี พ.ศ.	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีการวิจัย	สถิติที่ใช้ศึกษาวิเคราะห์	ผลการวิจัย
ภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร (2564)	การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง	เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง	เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ	ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์เนื้อหา	พบว่า ปัจจัยสำคัญของความแตกต่างคือ ความเข้มแข็งของชุมชน ชุมชนบ้านป่าแป๋ เป็นชุมชนที่มีผู้นำและสมาชิกกลุ่มที่นิยม แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการพัฒนาชุมชน กระบวนการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วม จึงเป็นคำตอบที่เป็นผลของการเห็นคุณค่าของความเท่าเทียมกันในชุมชน
ภัทร์สินี แสนสำแดง และคณะ (2565)	การจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือเพื่อความยั่งยืนของชุมชนปลาป่า จังหวัดเลย	ศึกษาการดำเนินการด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือ และศึกษาการสื่อสารเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยว	เชิงคุณภาพ	การวิเคราะห์เนื้อหา	พบว่า ชุมชนปลาป่าใช้หลักการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือที่ให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนำทรัพยากรมาแบ่งปันเพื่อให้เกิดบรรลุวัตถุประสงค์ ชุมชนท้องถิ่นมีการสร้างอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงกับที่อยู่อาศัย มีการรับรู้ด้านบวกต่อการท่องเที่ยว ส่งผลต่อความเต็มใจมีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยว
อนวัธน์ ชมภูปัญญา และธนสถา โรจนตระกูล (2565)	การพัฒนาศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วมสู่ชุมชนท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	เพื่อศึกษาศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วมสู่ชุมชนท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	เชิงคุณภาพ	การวิเคราะห์เนื้อหา	พบว่า ปัจจัยที่นำไปสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ประสบความสำเร็จสามารถพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนให้เข้มแข็งที่ต้องอาศัย

ตารางที่ 2.3 สรุปการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ชื่อผู้แต่ง/ปี พ.ศ.	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีการวิจัย	สถิติที่ใช้ศึกษาวิเคราะห์	ผลการวิจัย
Mugizi et al. (2017)	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์น้ำตกเมอร์ซีสัน	เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรการท่องเที่ยว	เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ	Binomial Logit Regression	พบว่า อายุ ระยะเวลาที่อาศัย ระดับการศึกษา การจ้างงาน การให้บริการนักท่องเที่ยว รายได้ และจำนวนที่ดินมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว
Ha Nguyen Hong (2020)	การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดท่องเที่ยว ชุมชนโดยครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดตราหวิง ประเทศเวียดนาม	ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดท่องเที่ยว ชุมชนโดยครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดตราหวิง ประเทศเวียดนาม	เชิงปริมาณ	การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ	พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ อายุของเกษตรกร ครัวเรือน และระดับการศึกษาของครัวเรือน ขนาดครัวเรือน รายได้ของครอบครัว ความสัมพันธ์ทางสังคมและประเพณี การค้าขาย
Zakia (2021)	การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอินโดนีเซีย: การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ	การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอินโดนีเซียโดย	เชิงคุณภาพ	การวิเคราะห์เนื้อหา	พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอินโดนีเซียจำกัดอยู่เพียงระดับการใช้งาน จากมุมมองด้านการปฏิบัติงาน

2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย
 ที่มา: ผู้วิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1. ศึกษาแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี 2. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี และ 3. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

3.1 วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

วิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 ประชากรและขนาดตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีได้แก่ ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบานา ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนตะโละกาโปร์ ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบาราโหม ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบางปู เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปู เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบานา เจ้าหน้าที่การบริหารส่วนตำบลบาราโหม เจ้าหน้าที่กรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนราธิวาส เจ้าหน้าที่สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี เจ้าหน้าที่สำนักงานปายายเลนที่ 39 จังหวัดปัตตานี เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจังหวัดปัตตานี เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ตัวแทนนักวิชาการในพื้นที่อ่าวปัตตานี เจ้าหน้าที่องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตัวแทนสมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี และตัวแทนสมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคใต้

ขนาดตัวอย่าง (Sample size) เลือกรูปแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก Nastasi and Schensul (2005) อธิบายว่า ควรเก็บรวบรวมจากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 5-30 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวนทั้งหมด 17 ตัวอย่าง (ดูตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 ตัวแทนผู้ให้สัมภาษณ์

	ชื่อหน่วยงาน	จำนวน ตัวอย่าง
1	ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบานา	1
2	ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนตะโละกาโปร์	1
3	ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบาราโหม	1
4	ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบางปู	1
5	เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์	1
6	เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปู	1
7	เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบานา	1
8	เจ้าหน้าที่การบริการส่วนตำบลบาราโหม	1
9	เจ้าหน้าที่กรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนราธิวาส	1
10	เจ้าหน้าที่สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี	1
11	เจ้าหน้าที่สำนักงานปายายเลนที่ 39 จังหวัดปัตตานี	1
12	เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจังหวัดปัตตานี	1
13	เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ	1
14	ตัวแทนนักวิชาการในพื้นที่อ่าวปัตตานี	1
15	เจ้าหน้าที่องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1
16	ตัวแทนสมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี	1
17	ตัวแทนสมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคใต้	1
	รวม	17

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) กำหนดข้อคำถามเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended Questions) ประกอบด้วย 3 ส่วน (ดูภาคผนวก ก) แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

ส่วนที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3.1.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี จำนวนทั้งสิ้น 17 ตัวอย่าง ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

(Semi-Structured Interviews) (ดูภาคผนวก ก) เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่ม การท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีเป็นอย่างไร การสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่ยินยอมและเต็มใจในการให้ข้อมูลเท่านั้น โดยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ประกอบการบันทึกเสียงสนทนา หลักการสัมภาษณ์ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเสียงสนทนา มาถอดเทปเป็นข้อมูลเชิงบรรยาย และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง โดยเปรียบเทียบจากการเปิดเทปบันทึกเสียงซ้ำ ๆ หลาย ๆ ครั้ง เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล หลังจากนั้น จึงแลกเปลี่ยนข้อมูลจากผลการดำเนินการวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมในของประชาชน ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีที่ได้จากทั้งผลการศึกษาด้วยวิธีการเชิงคุณภาพและวิธีการเชิงปริมาณพร้อมกัน ผ่านการประชุมกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา
- 2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการบันทึกเทปสนทนา นำมาถอดเทปเนื้อหาการสัมภาษณ์อย่างละเอียดเพื่อประโยชน์ในการอ้างอิงข้อมูลในภายหลัง ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
- 3) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัยเชิงคุณภาพ
- 4) สรุปข้อมูลแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) อภิปรายผลข้อมูลตามทฤษฎีและปรากฏการณ์ เพื่อสร้างข้อสรุปและเสนอแนะต่อไป

3.2 วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

วิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี และวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 ประชากรและขนาดตัวอย่าง

ประชากร (Population) จากสถิติการบริการด้านการทะเบียน ประจำปี พ.ศ 2563 ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี อำเภอเมือง และอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี จำนวน 10,593 คน หรือคิดเป็น 2,379 ครัวเรือน (กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, 2563) (ตารางที่ 3.2)

ขนาดตัวอย่าง (Sample size) เนื่องจากผู้วิจัยทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน (Finite population) จึงคำนวณขนาดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95% และความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5% ได้จำนวนขนาดตัวอย่างจากการคำนวณประชากร ครัวเรือนทั้งหมด จำนวน 343 ตัวอย่าง โดยทำการการแบ่งชั้นภูมิแบบสัดส่วนได้ขนาดตัวอย่าง ครัวเรือนตามสัดส่วนหมู่บ้าน (ตารางที่ 3.2)

$$\text{สูตรที่ใช้คำนวณ } n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย n = จำนวนของขนาดตัวอย่าง
 N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา
 e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างซึ่งในที่นี้กำหนดให้เท่ากับ 5%

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{2,379}{1 + 2,379 (0.05)^2} \\ &= \frac{2,379}{6.95} \\ &= 342.42 \sim 343 \end{aligned}$$

โดยการแบ่งชั้นภูมิแบบสัดส่วน

$$N_i = \frac{N_i}{N/n}$$

โดย n_i = ขนาดของขนาดตัวอย่างในชั้นที่ i
 N = ขนาดของตัวอย่าง
 n_i = จำนวนประชากรในชั้นที่ i
 N = จำนวนประชากรที่ค่าทราบค่า

ตารางที่ 3.2 สถิติจำนวนประชากรในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ปี พ.ศ. 2563

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวน ประชากร	ครัวเรือน ทั้งหมด	สมาชิกกลุ่ม ท่องเที่ยว	ขนาดตัวอย่าง (ครัวเรือน)
เมือง	บานา	หมู่ที่ 2 บ้านบานา	2,054	570	36	80
	บาราโหม	หมู่ที่ 1 บ้านปาเราะ	2,499	534	23	69
ยะหริ่ง	บางปู	หมู่ที่ 2 บ้านบาลาดูวอ	3,088	631	32	96
	ตะโละกาโปร์	หมู่ที่ 1 บ้านบาตา	2,952	644	34	98
รวม			10,593	2,379	124	343

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2563)

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม เรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี” แบ่งออกเป็น 3 ส่วน แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี (ดูภาคผนวก ข) และคู่มือการลงรหัสแบบสอบถาม (ดูภาคผนวก ค) ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ เป็นข้อความแบบให้เลือกตอบ (Check-list) ให้สามารถเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี คำถามในแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด ประกอบด้วยข้อความที่เป็นการให้ความสำคัญต่อระดับการมีส่วนร่วมเป็นข้อความแบบให้เลือกตอบ (Check-list) โดยมีค่าคะแนนดังนี้ 0 คะแนน หมายถึง ไม่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวและ 1 คะแนน หมายถึง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 16 ข้อ (คะแนนเต็ม 16 คะแนน) ทั้งนี้ ผู้วิจัยทำการแปลงระดับข้อมูลของตัวแปร เพื่อเตรียมนำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ Hair et al. (2019) เพื่อให้การแปลงผลข้อมูลเป็นประโยชน์ในการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมผู้วิจัยจึงทำการแปลงข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Numerical Rating Scales) กำหนดเกณฑ์คำนวณความกว้างของอันตรรกาศั้น (Best and Kahn, 1993) กำหนดสัดส่วนคะแนนออกเป็น จำนวน 5 ระดับ โดย 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด (ตารางที่ 3.3 และ ตารางที่ 3.4) ทั้งนี้ เพื่อให้การแปลงผลข้อมูลกับคะแนนของ

เพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วม

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี คำถามในแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด ประกอบด้วยข้อความที่เป็นการให้ความสำคัญต่อปัจจัยการมีส่วนร่วมเป็นลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Numerical Rating Scales) จำนวน 5 ระดับ โดย 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด (ตารางที่ 3.3) โดยใช้สูตรการคำนวณความกว้างของอันตรรกาศั้น (Best and Kahn, 1993) ดังนี้

ตารางที่ 3.3 ระดับการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

ระดับคะแนน	คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง			ระดับความคิดเห็น
5	4.21	-	5.00	มากที่สุด
4	3.41	-	4.20	มาก
3	2.61	-	3.40	ปานกลาง
2	1.81	-	2.60	น้อย
1	1.00	-	1.80	น้อยที่สุด

ค่าคะแนนรวมจำนวน 4 คะแนน กำหนดสัดส่วนประมาณค่า โดยค่าคะแนนต่ำสุด 1 คะแนน และค่าคะแนนสูงสุด 4 คะแนน เป็นลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Numerical Rating Scales) (ตารางที่ 3.4) โดยใช้สูตรการคำนวณความกว้างของอันตรรกาคั้ง (Best and Kahn, 1993) ดังนี้

ตารางที่ 3.4 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนรายด้าน

ระดับคะแนน	คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง			การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ
5	3.21	-	4.00	มากที่สุด
4	2.41	-	3.20	มาก
3	1.61	-	2.40	ปานกลาง
2	0.81	-	1.60	น้อย
1	1.00	-	0.80	น้อยที่สุด

3.2.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 8 ตัวแปร (ตารางที่ 3.5) ตัวแปรในการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี 16 ตัวแปร (ตารางที่ 3.6) และตัวแปรในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำนวน 22 ตัวแปร (ตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.5 ปัจจัยข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	ความหมายของตัวแปร	ที่มาของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
1 เพศ	ชาย, หญิง	Mugizi et al. (2017); Rasoolimanesh et al. (2017); Setiyorini et al. (2019)
2 อายุ	จำนวนอายุ (ปี)	กิตติภักดิ์ ฐิโณทัย (2563); Mugizi et al. (2017); Rasoolimanesh et al. (2017); Zhang et al. (2013)
3 อาชีพ	ค้าขาย, ประมง, รับจ้างทั่วไป, ธุรกิจส่วนตัว, รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ, อื่น ๆ (ระบุ).....	Mugizi et al. (2017); Rasoolimanesh et al. (2017); Setiyorini et al. (2019)

ตารางที่ 3.5 ปัจจัยข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ที่ใช้ในการศึกษา (ต่อ)

ตัวแปร	ความหมายของตัวแปร	ที่มาของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
3 อาชีพ	ค้าขาย, ประมง, รับจ้างทั่วไป, ธุรกิจส่วนตัว, รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ, อื่น ๆ (ระบุ).....	Mugizi et al. (2017); Rasoolimanesh et al. (2017); Setiyorini et al. (2019)
4 ขนาดครัวเรือน	จำนวนประชากรที่อาศัยในครัวเรือน (คน)	Mugizi et al. (2017)
5 ระยะเวลาที่อาศัย	จำนวนระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน (ปี)	Mugizi et al. (2017)
6 รายได้	จำนวนรายได้ต่อเดือน (บาท)	กิตติภักดิ์ ฐิโณทัย (2563); Rasoolimanesh et al. (2017); Setiyorini et al. (2019); Zhang et al. (2013)
7 ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา, มัธยมศึกษาตอนต้น, มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช./ปวส., ปริญญาตรี, สูงกว่าปริญญาตรี	กิตติภักดิ์ ฐิโณทัย (2563); Mugizi et al. (2017); Rasoolimanesh et al. (2017); Setiyorini et al. (2019); Zhang et al. (2013)
8 ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว	ใช่, ไม่ใช่	Mugizi et al. (2017)

ตารางที่ 3.6 ตัวแปรในการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน อ่าวปัตตานี

ตัวแปร	แหล่งอ้างอิง
1 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแผน หรือโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน	อพท. (2562); กิตติภักดิ์ ฐิโณทัย (2563)
2 ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดทำแผนการท่องเที่ยว	
3 ท่านร่วมเสนอแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	กรมป่าไม้ (2564)
4 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยว	
5 ท่านมีส่วนร่วมในการตั้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของชุมชน ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว	อพท. (2562); กรมป่าไม้ (2564)
6 ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์หรือแรงงานช่วยเหลือกิจกรรมการท่องเที่ยว	กิตติภักดิ์ ฐิโณทัย (2563)

ตารางที่ 3.6 ตัวแปรในการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
อ่าวปัตตานี (ต่อ)

	ตัวแปร	แหล่งอ้างอิง
7	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	กรมป่าไม้ (2564)
8	ท่านมีส่วนร่วมในการให้บริการนักท่องเที่ยว	อพท. (2562)
9	ท่านอำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว	
10	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ	อพท. (2562)
11	ท่านได้รับผลประโยชน์จากเงินช่วยเหลือจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555)
12	ท่านได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเอง จากการเข้าร่วมดำเนินการจัดการท่องเที่ยว เช่น การเรียนรู้และพัฒนาอาชีพด้านการท่องเที่ยว	อพท. (2562); กรมป่าไม้ (2564)
13	ท่านมีส่วนร่วมติดตามการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	
14	ท่านได้มีส่วนร่วมประเมินผลจากการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	อพท. (2562)
15	ท่านได้มีส่วนร่วมพิจารณาผลกระทบด้านบวก และผลกระทบด้านลบในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	อพท. (2562); กรมป่าไม้ (2564)
16	ท่านมีส่วนร่วมควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	

ตารางที่ 3.7 ตัวแปรในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

	ตัวแปร	แหล่งอ้างอิง
1	ผู้นำสามารถโน้มน้าวคนในชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว	กิตติภักดิ์ ฐิโณทัย (2563)
2	ผู้นำมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดการท่องเที่ยว	
3	ผู้นำมีมนุษย์สัมพันธ์ดี เป็นกันเอง	
4	ผู้นำมีความมุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนร่วม	
5	ท่านมีความรู้สึกผูกพันกับชุมชนที่อาศัยอยู่	Setiyorini (2019)
6	ท่านพร้อมที่จะจะทำทุกอย่างเพื่อความก้าวหน้าของชุมชน	
7	ฉันภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแห่งนี้	

ตารางที่ 3.7 ตัวแปรในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ต่อ)

	ตัวแปร	แหล่งอ้างอิง
8	การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชน	Kim et al. (2014);
9	การท่องเที่ยวช่วยสร้างโอกาสการจ้างงานให้แก่คนในชุมชน	Mensah (2016);
10	การท่องเที่ยวช่วยสร้างโอกาสให้แก่ธุรกิจต่าง ๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	Chebus (2018); Latip et al. (2018)
11	การท่องเที่ยวช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนของคนในชุมชน	
12	การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน	Jaafar et al. (2015); Latip et al. (2018)
13	การท่องเที่ยวช่วยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก	
14	การท่องเที่ยวช่วยให้คนในชุมชนภูมิใจในวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของตนเอง	
15	การท่องเที่ยวช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ชุมชน	
16	การท่องเที่ยวช่วยสร้างการรับรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	Mensah (2016); Latip et al. (2018)
17	การท่องเที่ยวช่วยสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยวและคนในชุมชน	
18	การท่องเที่ยวช่วยให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์	Mensah (2016); Latip et al. (2018)
19	มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ	อพท. (2562)
20	เนื้อหาข้อมูลที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์มีความน่าเชื่อถือ	
21	มีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว	
22	การรับรู้ข่าวสารจากบุคคลใกล้ชิด ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว (เช่น คนในครอบครัว ญาติ เพื่อนสนิท)	

3.2.4 สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยจำนวน 7 สมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 : ความแตกต่างของลักษณะประชากรศาสตร์มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

สมมติฐานที่ 2 : ผู้นำมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

สมมติฐานที่ 3 : ความผูกพันกับชุมชนมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

สมมติฐานที่ 4 : การสื่อสารและประชาสัมพันธ์มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

สมมติฐานที่ 5 : การรับรู้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

สมมติฐานที่ 6 : การรับรู้ผลกระทบด้านสังคมมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

สมมติฐานที่ 7 : การรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

3.2.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) รายละเอียด ดังนี้

1) การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) เป็นการคำนวณคะแนนจากแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) ในการตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการ โดยมีเกณฑ์การตัดสินคุณภาพคำถามขององค์ประกอบต่าง ๆ กับนิยามเชิงปฏิบัติการ 2 เกณฑ์ ดังนี้ 1) ข้อคำถามจะต้องมีค่า IOC มากกว่า 0.50 จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นมีค่าความแม่นยำตรงตามเนื้อหา หรือคำถามมีความสอดคล้องเหมาะสมกับนิยามเชิงปฏิบัติการ และ 2) ข้อคำถามที่มีค่า IOC น้อยกว่า 0.50 ถือว่าข้อคำถามนั้นต้องปรับปรุงหรือใช้ไม่ได้ (ลิ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543) โดยมีสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ } \sum R &= \text{ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ} \\ N &= \text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญ} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} +1 &= \text{แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์} \\ 0 &= \text{ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์} \\ -1 &= \text{แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์} \end{aligned}$$

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความแม่นยำตรงตามเนื้อหา ขององค์ประกอบที่สร้างขึ้น จำนวน 3 ท่าน ที่ตอบรับอยู่ภายใต้เกณฑ์การพิจารณาและคุณสมบัติ ตามที่ผู้วิจัยกำหนดอย่างน้อย 1 ข้อ ได้แก่ 1) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้านตามที่ กำหนดไว้ 3 กลุ่ม 2) มีประสบการณ์ในการทำงานในด้านที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ปี และ 3) มีเอกสาร หรือผลงานวิจัยเกี่ยวกับด้านที่เชี่ยวชาญ อย่างน้อย 1 เรื่อง รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือวิจัยมีรายละเอียด (ตารางที่ 3.8) ดังนี้

ตารางที่ 3.8 รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยจำแนกความเชี่ยวชาญ

สถาบัน	ความเชี่ยวชาญ		
	การมีส่วนร่วม	การทอ้งเที่ยว โดยชุมชน	วิจัยเชิงปริมาณ
1 อาจารย์ประจำหลักสูตรการทอ้งเที่ยว เชิงบูรณาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้		✓	✓
2 อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการศึกษา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	✓		✓
3 อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาการทอ้งเที่ยว สำนักวิชาการทอ้งเที่ยวมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	✓	✓	

3) หลังจากส่งแบบประเมินความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ความสอดคล้องและความเหมาะสมของคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (ตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือวิจัยด้านความแม่นยำตรงตามเนื้อหา) ผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงข้อคำถามตามผล การประเมิน เพื่อให้ข้อคำถามมีความเหมาะสมทั้งในส่วนของการใช้ภาษาและความครอบคลุม ทางด้านเนื้อหา และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ในขั้นตอนถัดไป (ดูภาคผนวก ง)

4) การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นการทดสอบคุณสมบัติความคงเส้นคงวา ของเครื่องมือวิจัยด้วยสถิติ 3 ลักษณะ คือ 1) ความคงที่ ความเชื่อถือได้และความสามารถที่ทำนายได้ 2) ความถูกต้องในการวัดสิ่งที่ต้องการวัด และ 3) ความไม่คลาดเคลื่อนหรือความชัดเจนตรงตามความ ต้องการและมีความเหมาะสม (Kerlinger, 1986) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ดำเนินการปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทำการทดสอบ (Pilot-test) โดยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย คือ ครูวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอปัตตานี อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha หรือ α) ของ Cronbach ด้วยโปรแกรมคำนวณสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มี ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป จึงจะแสดงว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องภายในและ สามารถนำไปใช้ได้ (Nunnally, 1978) (ภาคผนวก จ)

3.2.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2 บ้านบานา อำเภอมือง จังหวัดปัตตานี หมู่ที่ 1 บ้านปาเราะ อำเภอมือง จังหวัดปัตตานี หมู่ที่ 2 บ้านบาลาคูอ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี และหมู่ที่ 1 บ้านบาตา อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่มีความยินยอมและเต็มใจในการให้ข้อมูล ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Random Sampling) ตามสัดส่วนขนาดครัวเรือนที่กำหนด จำนวนทั้งหมด 343 ตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และลงคะแนนตามรหัสที่กำหนด และนำผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลไปวิเคราะห์ผลทางสถิติ หลังจากนั้นจึงแลกเปลี่ยนข้อมูลจากผลการดำเนินการวิจัยการมีส่วนร่วมในของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีที่ได้จากทั้งผลการศึกษาด้วยวิธีการเชิงคุณภาพและวิธีการเชิงปริมาณพร้อมกัน ผ่านการประชุมกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี โดยมีผู้เข้าร่วมเป็นตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี จำนวน 17 ตัวอย่าง (ตารางที่ 3.1) เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2566ระหว่างเวลา 13.00–15.00 น. ผ่านระบบออนไลน์ (Online) ผลการรวมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ตัวแทนชุมชน และตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เห็นด้วยกับผลการวิจัย และพร้อมจะนำผลการวิจัยไปส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลเชิงประจักษ์ในอนาคต

3.2.7 การประมวลผล การบันทึกและการวิเคราะห์ผล

1) การประมวลผลข้อมูล คร่าวเรือนจากแบบสอบถามเชิงปริมาณจะหมายรวมถึง การบรรณาธิกรณ (editing) การลงรหัส (Coding) และการบันทึกข้อมูล (data entry) เป็นขั้นตอนที่ทำหลังจากที่ได้รับแบบสอบถามกลับมาแล้วในแต่ละวัน แบบสอบถามจะถูกนำมาตรวจสอบอีกครั้ง โดยนักวิจัย จากนั้นนำมาประมวลผลเพื่อลงรหัสและบันทึกข้อมูล

2) การบันทึกข้อมูล จากแบบสอบถามเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรม EpiData Entry version 3.1 เปรียบเทียบความถูกต้องของข้อมูล (Validate Data) แล้วแก้ไขจนข้อมูลถูกต้องทั้งหมด (100 เปอร์เซ็นต์)

3) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์และตีความข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยวิธีการทางสถิติทั้งหมด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โปรแกรม SPSS Statistics และโปรแกรม R ซอฟต์แวร์สถิติ R (v4.1.2; R Core Team 2021) ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัย รายละเอียด ดังนี้

3.1) การทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha หรือ α) ของ Cronbach

3.2) การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ โดยใช้ค่าสถิติ ค่าร้อยละ (Percent) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่อแสดงการกระจายของข้อมูล

3.3) การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) เพื่อรวมตัวแปรอิสระด้านข้อมูลส่วนบุคคลเชิงปริมาณ ที่สัมพันธ์กันให้เป็นองค์ประกอบเดียวกันโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ดังนี้

3.3.1 ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลในการวิเคราะห์ปัจจัย ใช้สถิติ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) มีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้ (สุภมาส อังศุ โชติ และคณะ, 2552 : 97)

ค่า KMO 0.80 ขึ้นไป	เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบมากที่สุด
ค่า KMO 0.70 - 0.79	เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบมาก
ค่า KMO 0.60 – 0.69	เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบปานกลาง
ค่า KMO 0.50 - 0.59	เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบน้อย
ค่า KMO น้อยกว่า 0.50	ไม่เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบ

และทำการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้สถิติ Bartlett's test of Sphericity

3.3.2 สกัดปัจจัย ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Factor Analysis : PFA) และหมุนแกน องค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax Method)

3.3.3 พิจารณาปัจจัย โดยการกำหนดจำนวนปัจจัย แต่ละตัวต้องมีตัวแปรสังเกตได้ตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป มีค่า Eigen Value มากกว่า 1 ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมมากกว่า 60% ค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) มากกว่า 0.3 (สุภมาส อังศุโชติ และคณะ, 2552 : 102)

3.3.4 สถิติเชิงอ้างอิง เพื่อการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี แล้วนำเสนอด้วยกราฟ 95 % confident interval ของค่าเฉลี่ย สำหรับการสร้างกราฟ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis)

3.3 สรุประเบียบวิธีวิจัย

ตารางที่ 3.9 สรุประเบียบวิธีวิจัย

วัตถุประสงค์	วิธีวิจัย	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	ขนาดตัวอย่าง	เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี	เชิงคุณภาพ	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ได้แก่ ตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ และตัวแทนหน่วยงานภาคเอกชน	17	การสุ่มแบบเจาะจง	แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี	เชิงปริมาณ	ประชาชน	343	การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ	แบบสอบถาม	สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics)
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี						การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor analysis) และ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อตอบคำถามในวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อตอบการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 และใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสานเพื่อตอบศึกษาใน วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 และวัตถุประสงค์ที่ 3 ทั้งนี้ ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ตามลำดับ ดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเชิงปริมาณ
- 2) ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี
- 3) ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ
- 4) ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพและ
- 5) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเชิงปริมาณ

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตารางที่ 4.1 แสดงรหัสเพื่อบ่งชี้ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละท่าน โดย ชื่อ-นามสกุล และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์จะถูกปกปิด กล่าวคือในรายละเอียด ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จากภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐจำนวน 11 ตัวอย่าง หน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 2 ตัวอย่าง และกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 4 ตัวอย่าง รวมทั้งหมดจำนวน 17 ตัวอย่าง ตัวแทนผู้ให้สัมภาษณ์มีอายุระหว่าง 32-65 ปี ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง 1-11 ปี มีความสัมพันธ์กับกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน 1-18 ปี

ตาราง 4.1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ถูกสัมภาษณ์ (n = 17)

องค์กร	รหัส	เพศ	อายุ (ปี)	ระยะเวลาที่ ดำรงตำแหน่ง (ปี)	ความสัมพันธ์ กับชุมชน (ปี)	วันที่ สัมภาษณ์ ปี 2565
ชุมชนท่องเที่ยว ก.	PA1	หญิง	38	1	18	3 มิ.ย.
ชุมชนท่องเที่ยว ข.	PA2	หญิง	63	3	18	12 พ.ค.
ชุมชนท่องเที่ยว ค.	PA3	ชาย	52	7	7	19 ก.ค.
ชุมชนท่องเที่ยว ง.	PA4	ชาย	50	1	10	18 พ.ค.
หน่วยงานภาครัฐ (11)	PA5	ชาย	55	4	7	19 พ.ค.
	PA6	ชาย	46	7	7	2 มิ.ย.
	PA7	หญิง	40	8	3	10 มิ.ย.
	PA8	ชาย	50	2	2	1 ก.ค.
	PA9	ชาย	51	4	4	3 ก.ค.
	PA10	หญิง	50	3	3	17 ส.ค.
	PA11	ชาย	43	5	5	19 ส.ค.
	PA12	ชาย	48	8	8	29 ส.ค.
	PA13	ชาย	52	1	1	9 ก.ย.
	PA14	ชาย	30	5	5	29 ก.ย.
หน่วยงานภาคเอกชน (2)	PA15	ชาย	32	11	1	30 ก.ย.
	PA16	ชาย	52	3	3	15 ก.ค.
	PA17	ชาย	65	3	3	16 ส.ค.

2) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.2 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 53.35) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 40-49 ปี (ร้อยละ 29.45) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง (ร้อยละ 37.03) มีขนาดครัวเรือนอยู่ระหว่าง 5-6 คน (ร้อยละ 43.44) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 25-40 ปี (ร้อยละ 48.69) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001-15,000 บาท (ร้อยละ 53.64) การศึกษาสูงสุดอยู่ระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 44.02) ทั้งนี้ ตัวแทนครัวเรือนไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน (ร้อยละ 63.85) และเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน (ร้อยละ 36.15)

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล	กลุ่มตัวอย่าง (n = 343)	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว		
ชุมชนท่องเที่ยว ก.	69	20.12
ชุมชนท่องเที่ยว ข.	96	27.99
ชุมชนท่องเที่ยว ค.	80	23.32
ชุมชนท่องเที่ยว ง.	98	28.57
2. เพศ		
ชาย	183	53.35
หญิง	160	46.65
3. อายุ		
20 - 29 ปี	74	21.58
30 - 39 ปี	93	27.11
40 - 49 ปี	101	29.45
50 - 59 ปี	48	13.99
60 ขึ้นไป	27	7.87
4. อาชีพ		
ประมง	127	37.03
รับจ้างทั่วไป	105	30.61
ค้าขาย	37	10.79
ธุรกิจส่วนตัว	25	7.29
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	23	6.71
แม่บ้าน	16	4.66
ว่างงาน	7	2.04
อื่น ๆ	3	0.87
4. ขนาดครัวเรือน		
1 - 2 คน	20	5.83
3 - 4 คน	141	41.11
5 - 6 คน	149	43.44
7 ขึ้นไป	33	9.62
5. ระยะเวลาที่อาศัย		
น้อยกว่า 9 ปี	4	1.17
10 - 24 ปี	45	13.12
25 - 40 ปี	167	48.69
41 - 56 ปี	101	29.45
57 ปีขึ้นไป	26	7.58

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล	กลุ่มตัวอย่าง (n = 343)	
	จำนวน	ร้อยละ
6. รายได้ต่อเดือน (บาท)		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	145	42.27
5,001 - 15,000 บาท	184	53.64
15,001 - 25,000 บาท	11	3.21
25,001 - 35,000 บาท	2	.59
30,001 - 45,000 บาท	1	.29
7. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	151	44.02
มัธยมศึกษาตอนต้น	53	15.45
มัธยมศึกษาตอนปลาย	66	19.24
ปวช./ปวส.	40	11.67
ปริญญาตรี	33	9.62
8. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน		
ไม่ใช่	219	63.85
ใช่	124	36.15

4.2 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

4.2.1 สถานการณ์การท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวปัตตานีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

1) กลุ่มเริ่มทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน เมื่อ ปี พ.ศ. ไต และเกิดขึ้นได้อย่างไร

ผลวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีพบว่า กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีเกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2547 รูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีเกิดขึ้นใน 2 รูปแบบที่แตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมโดยการชักจูง เป็นกระบวนการของประชาชนโดยอ้อม ประชาชนมีสิทธิในการเข้าร่วมอย่างเท่าเทียมกัน เป็นการส่งเสริมให้ร่วมทำ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมแสดงความคิดเห็น ประชาชนมีส่วนร่วมไม่แท้จริง และ 2) การมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติ หรือแบบเกิดขึ้นเอง เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมโดยตรงของประชาชน ประชาชนมีการวางแผนด้วยตนเอง ตลอดจนมีอำนาจในการตัดสินใจ ประชาชนมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการอย่างอิสระ โดยประสานงานผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อขอคำแนะนำหรือความช่วยเหลือที่จำเป็น ประชาชนมีอำนาจในการดูแลและตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรต่าง ๆ ถือเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง สอดคล้องตามแนวคิดของ United Nations Organization (1981) และ Tosun (2006) (ตารางที่ 4.3 และ ตารางที่ 4.4)

การเกิดกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) รัฐบาลต้องการส่งเสริมยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรในประเด็นการแก้ไขปัญหาการเสื่อมโทรมอย่างรุนแรงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูรักษาสภาพแวดล้อมชุมชน ศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การพัฒนาการท่องเที่ยวยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) โดยในช่วงปีดังกล่าวรัฐบาลได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคมและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ที่มุ่งให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนที่มีการบริหารจัดการจากการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น จังหวัดปัตตานีเป็น 1 ใน 8 กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและผลักดันให้เป็นเขตพื้นที่พิเศษเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และสามารถกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่ถูกนำมาแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในพื้นที่ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554)

เพื่อให้สอดคล้องตามแผนพัฒนาประเทศ การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวปัตตานีในช่วงปี พ.ศ 2547 ถึง 2557 หน่วยงานภาครัฐจึงเข้ามามีส่วนร่วมผลักดันพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ทั้งนี้ การส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อร่วมดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีในช่วงปี พ.ศ 2547 ถึง 2557 ยังมีข้อจำกัดเนื่องจากประชาชนในพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจึงได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยการชักจูงโดยส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในช่วงเวลาดังกล่าวหน่วยงานภาครัฐได้นำตัวแทนชุมชนได้ไปศึกษาดูงานร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อ่าวปัตตานี โดยรูปแบบดังกล่าวถือว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานภาครัฐ โดยรูปแบบดังกล่าวยังเป็นรูปแบบมีส่วนร่วมไม่แท้จริง สอดคล้องตามแนวคิดของ United Nations Organization (1981) และ Tosun (2006) กระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงแรกเท่านั้น เมื่อชุมชนมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อดำเนินการท่องเที่ยวที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐจึงเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมตามบทบาทหน้าที่

ต่อในช่วงปี พ.ศ. 2557 เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติ หรือแบบเกิดขึ้นเอง เป็นการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น เพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยประชาชนในท้องถิ่นต้องการใช้การท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือช่วยยกระดับเศรษฐกิจในชุมชนให้มีความเข้มแข็งนำไปสู่การสร้างงานสร้างอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้น โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมดังกล่าวเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน

อย่างแท้จริง ประชาชนมีการวางแผนด้วยตนเอง ตลอดจนมีอำนาจในการตัดสินใจ การเกิดกลุ่มท่องเที่ยวโดยธรรมชาติได้นั้น สมาชิกกลุ่มต้องมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดรธรณี เอมพันธุ์ (2550); พจนา สวนศรี และสมภพ ยี่จ้อหอ (2556); Giampiccoli & Mtapuri (2017); United Nations World Tourism Organization: UNWTO (2019) ความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องตามแนวคิดของ United Nations Organization (1981) และ Tosun (2006) (ตาราง 4.4) ดังข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์จากตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว ก. หมายเลข PA1 กล่าวไว้ว่า

“ชุมชนท่องเที่ยว ก. ชุมชนของเราเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ก่อนปี พ.ศ. 2547 ชุมชนของเรายังไม่มีการจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยว ด้วยศักยภาพของพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์สำคัญของชาวมลายู หน่วยงานภาครัฐจึงเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยพาแกนนำชุมชนไปศึกษาดูงาน และสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว” (PA1)

อีกทั้ง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว ข. หมายเลข PA2 กล่าวไว้ว่า

“ชุมชนท่องเที่ยว ข. แกนนำชุมชนได้ไปศึกษาดูงาน และร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีแนวคิดอยากพัฒนาชุมชนให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชน โดยมีหน่วยงานเข้ามาร่วมสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว” (PA2)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว ค. หมายเลข PA3 กล่าวไว้ว่า

“ชุมชนท่องเที่ยว ค. ในปี พ.ศ.2555 หน่วยงานภาครัฐได้เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้การท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อ่าวปัตตานี และใช้งบประมาณมาพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว” (PA3)

ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์จากตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว ง. หมายเลข PA4 กล่าวไว้ว่า

“ชุมชนท่องเที่ยว ง. จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2557 เกิดจากการรวมกลุ่มโดยแกนนำกลุ่มได้ชักชวนชาวบ้านที่สนใจเข้าร่วมลงหุ้นกันส่วนคนที่สนใจ แต่ไม่มีเงินเราให้เขาลงแรง และนำเงินค่าจ้างมาที่เป็นหุ้น เพื่อร่วมดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเชื่อว่าการท่องเที่ยวจะสามารถช่วยยกระดับเศรษฐกิจให้คนในชุมชนได้” (PA4)

4.2.2 สถานการณ์การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนปัจจุบันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา เป็นอย่างไร

ในปี พ.ศ. 2563 สถานการณ์โควิด 19 (COVID-19) เริ่มระบาดในประเทศไทยส่งผลให้การดำเนินการท่องเที่ยวหยุดชะงักลง จังหวัดปัตตานีเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยเป็นพื้นที่ที่มีการควบคุมสูงสุดและเข้มงวด ซึ่งจังหวัดได้มีมาตรการห้ามเดินทางเข้าออกเขตพื้นที่จังหวัด (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปัตตานี, 2565) หลังสถานการณ์โควิดเริ่มคลี่คลายลง คณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดปัตตานี ได้มีมติเห็นชอบให้มีการผ่อนคลายมาตรการควบคุมและป้องกันโรคติดต่อเชื้อไวรัสโควิด-19 ควบคู่กับการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขอย่างมีประสิทธิภาพ (คำสั่งจังหวัดปัตตานี 10 มิถุนายน 2565) ส่งผลให้กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอปัตตานี เริ่มเปิดรับนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อีกครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านสถานการณ์การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอปัตตานี ในช่วงปี พ.ศ. 2562 ถึง ปัจจุบันปี พ.ศ. 2566 พบว่า กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอปัตตานีดำเนินการท่องเที่ยวในรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบผสมผสาน ได้แก่ 1) รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยสั่งการ ประชาชนมีส่วนร่วมโดยอ้อม ให้สิทธิในการเข้าร่วมอย่างเทียม ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนอาจไม่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ประชาชนมีทางเลือกให้เลือกน้อยหรือไม่มีเลย เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมไม่แท้จริง และ 1) รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติ ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล และเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความต้องการของชุมชน โดยหน่วยงานภาครัฐ เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนตามบทบาท และขับเคลื่อนตามนโยบายของภาครัฐ (ตาราง 4.3) สอดคล้องกับแนวคิดของ United Nations Organization (1981) และ Tosun (2006) ยกตัวอย่างข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ PA9 กล่าวว่า

“เข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนตามบทบาท และภารกิจขององค์กรหลัก ๆ เข้าไปสนับสนุนงบประมาณด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การจัดทำป้ายบอกทาง ป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว การสร้างถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์ PA8 ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน โดยให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

“ภารกิจหลัก ๆ จัดหางบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวฯ ที่ผ่านมาได้จัดสรรงบประมาณเพื่อซื้ออุปกรณ์ด้านความปลอดภัยให้กับชุมชน ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณจัดซื้อทุ่นลอยน้ำ เสื้อชูชีพและเข้าไปส่งเสริมมาตรฐานความปลอดภัยให้กับแหล่งท่องเที่ยว และเข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน”

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลหมายเลข PA13 ยังกล่าวอีกว่า

“เข้าไปสนับสนุนส่งเสริมด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยเอากระบวนการ D-HOPE ของญี่ปุ่น มาปรับใช้ให้ชุมชนเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และส่งเสริมช่องทางการตลาดให้กับชุมชน”

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข PA10 กล่าวว่า

“เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยจัด Fam Trip พาผู้ประกอบการนำเที่ยว และสื่อต่าง ๆ ลงมาทดสอบเส้นทางเพื่อส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อ่าวปัตตานี”

ผู้ให้สัมภาษณ์ PA15 ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน โดยให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณด้านการดำเนินท่องเที่ยวโดยชุมชน

“เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อ่าวปัตตานี โดยส่งเสริมการพัฒนาการมีส่วนร่วมในระบบเครือข่าย”

อีกทั้ง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์หมายเลข PA2 จากตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว ช. ยังให้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน ในประเด็นเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคในด้านการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

“หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่โดยหลัก ๆ ชุมชนท่องเที่ยว ช. จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว เช่น งบประมาณปรับปรุงสถานที่ งบประมาณในการสร้างห้องน้ำ และเข้ามาส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยจะเป็นการเชิญตัวแทนสมาชิกกลุ่มเข้าร่วมอบรม ตลอดทั้งพาตัวแทนชุมชนไปศึกษาดูงาน และเข้ามาส่งเสริมประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยในช่วงปี พ.ศ. 2563 กลุ่มมีการปรับโครงสร้างกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนใหม่ โดยดึงเอาเยาวชน และกลุ่มแม่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น และมีการประชุมสมาชิกกลุ่มทุกเดือน โดยสมาชิกกลุ่มจะมีอำนาจในการตัดสินใจร่วมกันผ่านมติที่ประชุม และแบ่งการดำเนินงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย”

โดยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ดังกล่าวยังสอดคล้องกับข้อมูลหมายเลข PA3 ที่กล่าวว่า

“หน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว เช่น งบประมาณในการซื้อชุดชีพวบงบประมาณในการปรับปรุงสถานที่และงบประมาณป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว และการจัดทำป้ายบอกทาง เป็นต้น ด้านสถานการณ์การมีส่วนร่วมภายในกลุ่ม การตัดสินใจหลัก ๆ จะอยู่ที่แกนนำกลุ่ม ปัจจุบันสมาชิกโดยส่วนใหญ่จะมีแค่ชื่อว่าเป็นสมาชิกรับค่าเงินงานหลัก ๆ จะได้อยู่ประมาณ 15 คน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการท่องเที่ยวที่เหลือจะมาร่วมเป็นบางครั้งหรือไม่เข้ามามีส่วนร่วมเลยการตัดสินใจหลัก ๆ จะอยู่ที่ประธานกลุ่ม”

นอกจากนี้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์หมายเลข PA1 กล่าวว่า

“หน่วยงานภาครัฐได้เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน และเข้ามาส่งเสริมการตลาด และส่งเสริมประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2563 ถึง 2565 ช่วงที่มีการระบาดหนักของโควิด-19 ส่งผลให้รายได้ที่เคยได้รับจากการดำเนินท่องเที่ยวลดลงหรือแทบจะไม่มีรายได้เลย กลุ่มจึงเกิดแนวคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุน ด้านสถานการณ์การมีส่วนร่วมในของกลุ่มปัจจุบัน กลุ่มของเรามีการบริหารจัดการกลุ่มแบบแบ่งหน้าที่การทำงานตามฝ่ายที่ตนเองรับผิดชอบ โดยจะมีการเรียกประชุมสมาชิกกลุ่มทุก ๆ 3-6 เดือนครั้ง”

ทั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข PA4 กล่าวว่า

“หน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว เช่น งบประมาณในการสร้างถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว งบประมาณในการสร้างห้องน้ำและการปรับปรุงสถานที่ เป็นต้น เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมผลิตภัณฑ์เข้ามาส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มมีการบริหารจัดการกลุ่มที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยจะมีการประชุมสมาชิกทุก ๆ 2 เดือนครั้ง และมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ กลุ่มของเราทำความร่วมมือกับสำนักงานป่าชายเลนที่ 39 เพื่อร่วมดูแล รักษา และอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ป่าชายเลน และกลุ่มของเรายังเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการเพาะพันธุ์ต้นกล้าโกงกาง โดยเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ”

ตารางที่ 4.3 สถานการณ์การท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวปัตตานี

ประเด็น	ความคิดเห็น
คำถามที่ 1 กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน เกิดขึ้นได้อย่างไร	
1) การมีส่วนร่วมโดยชักจูง	ชุมชนท่องเที่ยว ก. ข. และ ค. เกิดขึ้นจากหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน (PA1, PA2, PA3, PA16) หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (PA1, PA2, PA3)
2) การมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติ	ชุมชนท่องเที่ยว ง. เกิดขึ้นจากชาวบ้านที่สนใจเข้าร่วมลงหุ้นกันเพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (PA4)
คำถามที่ 2 สถานการณ์การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนปัจจุบันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา เป็นอย่างไร	
1) การมีส่วนร่วมโดยชักจูง	หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (PA1, PA2, PA3, PA4, PA8, PA9, PA10, PA13, PA15)
2) การมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติ	ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมนั้นที่เกิดจากความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น (PA1, PA2, PA3, PA4, PA8, PA9, PA10, PA13, PA15)

ตารางที่ 4.4 การเกิดกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อ่าวปัตตานี

ชุมชน	ปี พ.ศ. ที่จัดตั้ง	การจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	รูปแบบการมีส่วนร่วม	
			เริ่มก่อตั้ง	ปัจจุบัน (ปี 2566)
ชุมชนท่องเที่ยว ก.	2547	หน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	การมีส่วนร่วมโดยชักจูง	การมีส่วนร่วมแบบผสมผสาน
ชุมชนท่องเที่ยว ข.	2547	หน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	การมีส่วนร่วมโดยชักจูง	การมีส่วนร่วมแบบผสมผสาน
ชุมชนท่องเที่ยว ค.	2555	หน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน	การมีส่วนร่วมโดยชักจูง	การมีส่วนร่วมแบบผสมผสาน
ชุมชนท่องเที่ยว ง.	2558	การก่อตั้งกลุ่มเกิดจากการร่วมกลุ่มของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อร่วมดำเนินการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน	การมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติ	การมีส่วนร่วมแบบผสมผสาน

4.3 สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

การศึกษาในรูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี จำแนกตามแนวคิดของ United Nations Organization (1981) และ Tosun (2006) พบว่า กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีเกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2547 โดยในช่วงปี พ.ศ. 2547 ถึง 2557 หน่วยงานภาครัฐจึงเข้ามามีส่วนร่วมผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี โดยในช่วงปีดังกล่าวยังมีข้อจำกัดเนื่องจากประชาชนในพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจึงได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยการชักจูง นำแกนนำชุมชนไปศึกษาดูงาน และสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงแรกเท่านั้น เมื่อชุมชนมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน หน่วยงานภาครัฐจึงเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมตามบทบาทหน้าที่ ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2557 เกิดการรวมกลุ่มในรูปแบบการมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติเกิดขึ้นเอง ครั้ง เป็นการรวมกลุ่มที่เกิดจากความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อร่วมดำเนินการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีส่วนร่วมโดยแท้จริง

ปัจจุบันกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีดำเนินการท่องเที่ยวในรูปแบบผสมผสาน ระหว่างการมีส่วนร่วมโดยชักจูง และการมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติ ทั้งนี้ เนื่องจากการดำเนินการท่องเที่ยวประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง การดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อ่าวปัตตานียังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการใช้จ่ายงบประมาณ โดยรูปแบบดังกล่าวสอดคล้องตามแนวคิดของ United Nations Organization (1981) และ Tosun (2006) การศึกษาของ Rasoolimanesh & Jaafar (2016) อธิบายว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศกำลังพัฒนาโดยส่วนใหญ่จะเป็นเพียงการนำนโยบายไปปฏิบัติ ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือร่วมวางแผน อภิปรายผลการศึกษาได้ว่า บริบทชุมชนที่แตกต่างกันส่งผลให้การรูปแบบการมีส่วนร่วมในการดำเนินการท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนแตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีมีการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของ United Nations Organization, (1981); Pretty, (1995); และ Tosun (2006) ความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน (ดร.ชนิ เอ็มพันธ์, 2550; พงนา สนวนศรี และ สมภพ ยี่ จอหอ, 2556; Giampiccoli & Mtapuri, 2017; United Nations World Tourism Organization: UNWTO, 2019) อีกทั้งการศึกษาของ Muganda, Sirima & Ezra (2013) อธิบายว่า กระบวนการตัดสินใจเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่สำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน อีกทั้งการศึกษาของ Su & Wall (2014) อธิบายเพิ่มเติมว่า การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการและหลักการพัฒนาการท่องเที่ยว และรับรู้ถึงผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

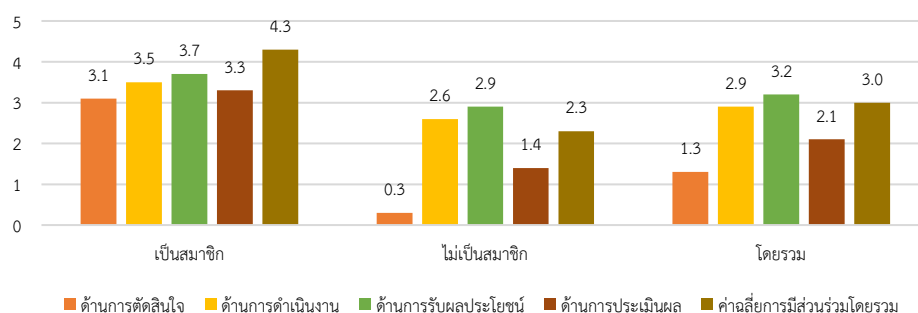
4.3 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

4.3.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับใด

การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีโดยรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.0, S.D. = 1.0) เมื่อทดสอบระดับความแตกต่างของการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

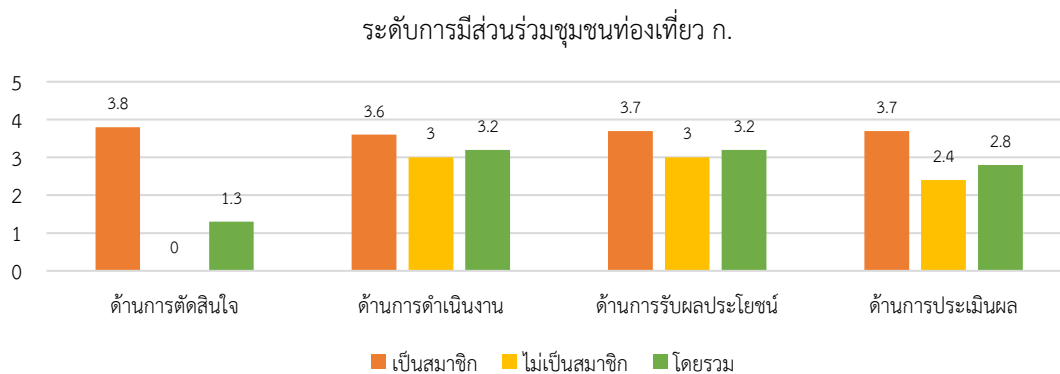
กราฟที่ 4.1 แสดงผลเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี จำแนกตามแนวคิดของ Chen & Uphoff (1980) พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.0, S.D. = 1.0) จำแนกผลการเปรียบเทียบออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ การมีส่วนร่วมโดยการเป็นสมาชิก และไม่เป็นสมาชิก พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดและด้านการตัดสินใจมีคะแนนน้อยที่สุด จากการทดสอบ Mann-Whitney U Test เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมการเป็นสมาชิก และไม่เป็นสมาชิก (ดูภาคผนวก ข ตารางที่ 1)

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

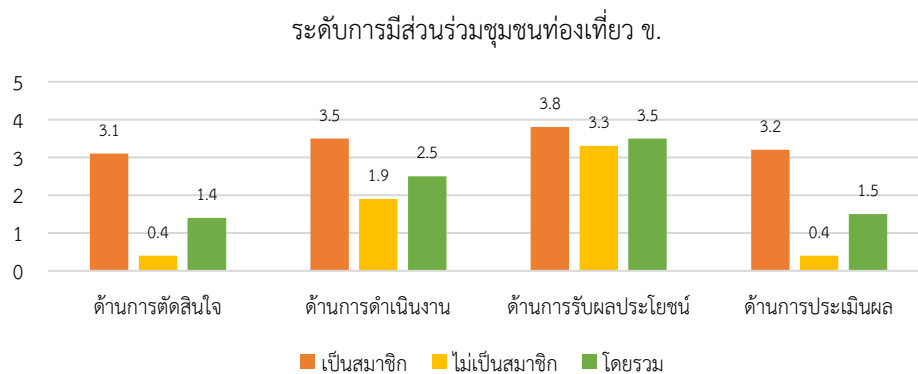
ภาพที่ 4.1 กราฟแสดงระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

กราฟที่ 4.2 แสดงผลเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว ก. ระดับการมีส่วนร่วมโดยรวม พบว่า ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และด้านการตัดสินใจมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาการเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า ด้านการตัดสินใจมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และด้านการดำเนินงานมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด และการไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และด้านการตัดสินใจมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด (ดูภาคผนวก ข ตารางที่ 2)

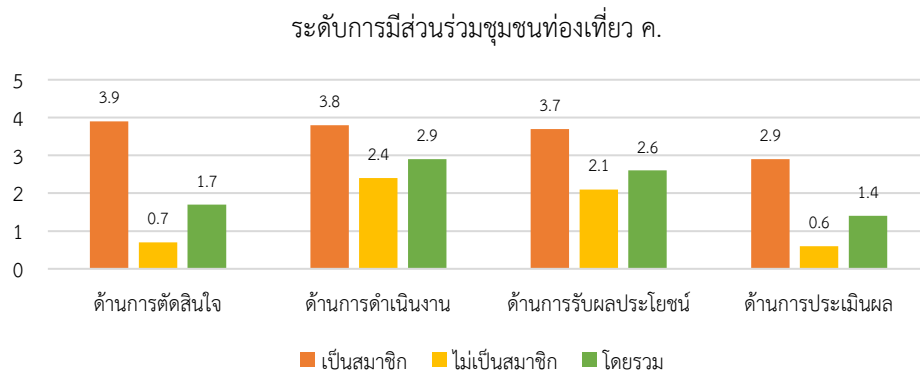
ภาพที่ 4.2 แสดงระดับการมีส่วนร่วมชุมชนท้องถิ่น ก.

กราฟที่ 4.3 แสดงผลเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ข. ระดับการมีส่วนร่วมโดยรวม การเป็นสมาชิก และไม่เป็นสมาชิก พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และด้านการตัดสินใจมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด (ดูภาคผนวก ข ตารางที่ 3)

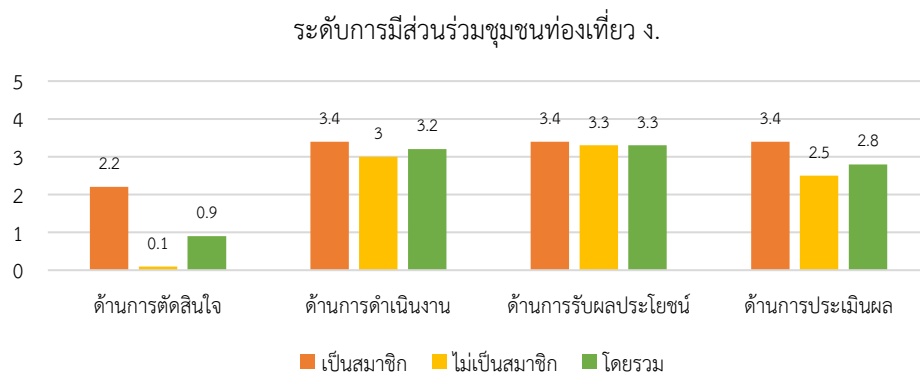
ภาพที่ 4.3 แสดงระดับการมีส่วนร่วมชุมชนท้องถิ่น ข.

กราฟที่ 4.4 แสดงผลเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ค. ระดับการมีส่วนร่วมโดยรวม พบว่า ด้านการดำเนินงาน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และด้านการประเมินผลมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาการเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า ด้านการตัดสินใจมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และด้านการประเมินผลมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด และการไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า ด้านการดำเนินงาน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และด้านการประเมินผลมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด (ดูภาคผนวก ข ตารางที่ 4)

ภาพที่ 4.4 แสดงระดับการมีส่วนร่วมชุมชนท้องถิ่น ก.

กราฟที่ 4.5 แสดงผลเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ง. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมโดยรวม การเป็นสมาชิก และไม่เป็นสมาชิก พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยสูงมากกว่าการไม่เป็นสมาชิก ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมโดยรวม พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด และด้านการตัดสินใจมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาการเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากันทั้ง 3 ด้าน และด้านการตัดสินใจมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด และการไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด และด้านการตัดสินใจมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด (ดูภาคผนวก ข ตารางที่ 5)

ภาพที่ 4.5 แสดงระดับการมีส่วนร่วมชุมชนท้องถิ่น ง.

ตารางที่ 4.5 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท้องถิ่นโดยชุมชนอ่าวปัตตานี พบว่า ชุมชนท้องถิ่นจำนวน 4 ชุมชน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมของการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เมื่อนำค่าเฉลี่ยของแต่ละชุมชนวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความแตกต่างของการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนในการจัดการท้องถิ่นโดยชุมชนอ่าวปัตตานี มาทดสอบระดับความแตกต่างของการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน พบว่า ชุมชนท้องถิ่น ก. (Mean = 3.29, S.D. = 1.44)^b มีส่วนร่วมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับชุมชนท้องถิ่น ค. (Mean = 2.68, S.D. = 1.51)^a

ตารางที่ 4.5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน

ชื่อชุมชน	n	Mean (SD) คะแนน 5	ระดับ
1. ชุมชนท่องเที่ยว ก.	69	3.29 (1.44) ^b	ปานกลาง
2. ชุมชนท่องเที่ยว ข.	96	2.79 (1.46) ^{ab}	ปานกลาง
3. ชุมชนท่องเที่ยว ค.	80	2.68 (1.51) ^a	ปานกลาง
4. ชุมชนท่องเที่ยว ง.	98	3.21 (1.12) ^{ab}	ปานกลาง

หมายเหตุ : 1. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) เพื่อทดสอบระดับความแตกต่างการมีส่วนร่วม (Mean = ANOVA F-test (6.955 df) = 3.965

2. b และ a หมายถึง การมีส่วนร่วมแตกต่างกันมีนัยสำคัญ, ab หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.6 แสดงภาพรวมของผู้ตอบในแต่ละตัวบ่งชี้ของการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี เมื่อพิจารณาผู้ตอบที่เป็นสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนพบว่า ด้านการดำเนินงานตัวบ่งชี้ที่ 2.4 มีเปอร์เซ็นต์สูงกว่าตัวบ่งชี้อื่น ๆ (ร้อยละ 98.3) รองลงมาคือด้านการรับผลประโยชน์ ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 (ร้อยละ 95.9) ส่วนด้านการตัดสินใจตัวบ่งชี้ที่ 1.1 และ 1.2 มีค่าต่ำกว่าตัวบ่งชี้อื่น ๆ (ร้อยละ 75.8)

เมื่อพิจารณาผู้ตอบที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนพบว่า ด้านการดำเนินงานตัวบ่งชี้ที่ 2.3 มีเปอร์เซ็นต์สูงกว่าตัวบ่งชี้อื่น ๆ (ร้อยละ 87.2) รองลงมาคือด้านการรับผลประโยชน์ ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 (ร้อยละ 82.1) ส่วนด้านการตัดสินใจ ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 มีค่าต่ำกว่าตัวบ่งชี้อื่น ๆ (ร้อยละ 2.7) เนื่องจากสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นผู้มีส่วนร่วมที่มีบทบาทหน้าที่หลักในด้านตัดสินใจ ด้านดำเนินงานด้านรับผลประโยชน์ และด้านประเมินผล โดยตัวบ่งชี้ด้านการตัดสินใจมีค่าต่ำกว่าตัวบ่งชี้อื่น ๆ อีกทั้งสมาชิกกลุ่มบางส่วนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผน หรือโครงการส่งเสริม การท่องเที่ยวของชุมชน ส่งผลให้สมาชิกบางกลุ่มไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดทำแผนการท่องเที่ยว และเมื่อพิจารณาผู้ตอบที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทางอ้อม โดยตัวบ่งชี้ด้านการดำเนินงานมีสูงกว่าตัวบ่งชี้อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอเมื่อทางกลุ่มเชิญให้เข้าร่วม แต่ในกระบวนการสำคัญอย่างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้ที่ไม่ใช่สมาชิกกลุ่มจะไม่ได้รับเชิญให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเนื่องจากกระบวนการตัดสินใจเป็นกระบวนการบริหารงานภายในของกลุ่มจึงไม่ได้เปิดโอกาสให้กับบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม

ตารางที่ 4.6 ภาพรวมการมีส่วนร่วมของชุมชนในแต่ละตัวบ่งชี้

การมีส่วนร่วมของชุมชนในแต่ละตัวบ่งชี้	เป็นสมาชิก n=124 %		ไม่เป็นสมาชิก n=219 %		รวม n=343 %		Test	P-value
ด้านการตัดสินใจ								
1.1 การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผน หรือโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน	94	75.81	6	2.74	100	29.15	204.64	0.000
1.2 ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดทำแผนการท่องเที่ยว	94	75.81	10	4.57	104	30.32	190.19	0.000
1.3 ท่านร่วมเสนอแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	103	83.06	35	15.98	138	40.23	148.17	0.000
1.4 ท่านมีส่วนร่วมในการตั้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของชุมชน ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว	96	77.42	13	5.94	109	31.78	186.61	0.000
ด้านการดำเนินงาน								
2.1 ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์หรือแรงงานช่วยเหลือกิจกรรมการท่องเที่ยว	98	79.03	143	65.30	241	70.26	7.15	0.008
2.2 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	102	82.26	56	25.57	158	46.06	102.40	0.000
2.3 ท่านอำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว	118	95.16	191	87.21	309	90.09	5.60	0.018
2.4 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ	122	98.39	173	79.00	295	86.01	24.74	0.000
ด้านการรับผลประโยชน์								
3.1 ท่านได้รับผลประโยชน์จากเงินช่วยเหลือจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	104	83.87	154	70.32	258	75.22	7.80	0.005
3.2 ท่านได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเอง จากการเข้าร่วมดำเนินการจัดการท่องเที่ยว เช่น การเรียนรู้และพัฒนาอาชีพด้านการท่องเที่ยว	119	95.97	163	74.43	282	82.22	25.12	0.000
3.3 ท่านได้รับประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	117	94.35	180	82.19	297	86.59	10.09	0.001
3.4 ท่านได้รับรายได้ที่เกิดจากการประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (เช่น เงินปันผล, รายได้จาก การให้บริการนักท่องเที่ยว, รายได้จากการขายของฝากของที่ระลึก เป็นต้น)	114	91.94	144	65.75	258	75.22	29.12	0.000
ด้านการประเมินผล								
4.1 ท่านมีส่วนร่วมติดตามการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	111	89.52	97	44.29	208	60.64	67.84	0.000
4.2 ท่านได้มีส่วนร่วมประเมินผลจากการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	102	82.26	81	36.99	183	53.35	65.20	0.000
4.3 ท่านได้มีส่วนร่วมพิจารณาผลกระทบด้านบวก และผลกระทบด้านลบในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	96	77.42	75	34.25	171	49.85	59.03	0.000
4.4 ท่านมีส่วนร่วมควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	100	80.65	64	29.22	164	47.81	83.90	0.000

4.3.2 การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวปัตตานีเป็นอย่างไร (ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวปัตตานีตามแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1980) พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อ่าวปัตตานี แต่ละชุมชน มีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน (ตารางที่ 4.7) โดยข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข PA1 กล่าวว่า

“ชุมชนท่องเที่ยว ก. การตัดสินใจหลัก ๆ ขึ้นอยู่กับประธานกลุ่ม และแกนนำกลุ่ม โดยประธานและแกนนำกลุ่มจะมีอำนาจในการตัดสินใจตามบทบาทหน้าที่ โดยสมาชิกกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการร่วมในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดแผน หรือ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของกลุ่มที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างภายในกลุ่ม กลุ่มมีการบริหารจัดการโดยแบ่งหน้าที่การดำเนินงานตามฝ่ายต่าง ๆ สมาชิกกลุ่มจะมีบทบาทตามหน้าที่ตามฝ่ายต่าง ๆ ที่ตนเองรับผิดชอบ และจะมีการประชุมสมาชิกกลุ่มทุก ๆ 3-6 เดือน รายได้ของกลุ่มเราแบ่งตามหน้าที่รับผิดชอบและความสามารถ เช่น รายได้จากผลิตภัณฑ์ชุมชนจะมีการแบ่งรายได้ตามชิ้นงานที่สมาชิกทำรายได้ทุกอย่างของกลุ่มเรา จะหักเปอร์เซ็นต์เข้ากลุ่มทุกครั้ง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล กลุ่มมีการประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวร่วมกับสำนักงานป่าชายเลนที่ 39 จังหวัดปัตตานี และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยกลุ่มยังไม่มีประเมินผลการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม”

โดยผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข PA2 กล่าวว่า

“ชุมชนท่องเที่ยว ข. สมาชิกกลุ่มจะมีอำนาจในการตัดสินใจร่วมกันผ่านมติที่ประชุม กลุ่มจะแบ่งหน้าการทำงานของสมาชิกกลุ่มตามฝ่ายที่ดูแลรับผิดชอบ รายได้ที่เข้ามา จากกิจกรรมท่องเที่ยวจะหักเข้ากลุ่มทุกครั้ง เช่น ค่าเรือเราจะหักเข้ากลุ่ม 50 บาท กลุ่มมีการประเมินผลทุก ๆ 2-3 เดือน และมีส่วนร่วมในการประเมินผลกับสำนักงานป่าชายเลนที่ 39 จังหวัดปัตตานี และหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง”

นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข PA3 กล่าวว่า

“ชุมชนท่องเที่ยว ค. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหลัก ๆ จะอยู่ที่แกนนำกลุ่ม แต่ถ้าเป็นเรื่องใหญ่ ๆ เราจะเรียกสมาชิกมาประชุมพร้อมกันและตัดสินใจร่วมกัน ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิกทั้งหมด 32 คน สมาชิกที่มีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินงานหลัก

มีอยู่ประมาณ 15 คน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์กลุ่มจะหักเงินจำนวน 20 เปอร์เซ็นต์จากรายได้ที่ได้จากการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อนำมาบริหารจัดการกลุ่ม และการซ่อมแซมต่าง ๆ กลุ่มจะมีการปันผลให้สมาชิกกลุ่มตามงานที่ทำ ทุกคนในกลุ่มจะไม่มีเงินเดือนนะ เงินที่ได้รับจะมาจากกิจกรรมที่สมาชิกกลุ่มร่วมดำเนินการ ภายในกลุ่มท่องเที่ยวของเรายังไม่มีผลประโยชน์ที่เกิดจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว มีเพียงการส่งตัวแทนเข้าร่วมประเมินกับสำนักงานป่าชายเลนที่ 39 จังหวัดปัตตานีปีละ 1 ครั้ง”

นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข PA4 กล่าวว่า

“การตัดสินใจหลัก ๆ ขึ้นอยู่กับประธานกลุ่ม กลุ่มมีการแบ่งการทำงานอย่างชัดเจน สมาชิกทุกคนจะมีหน้าที่รับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตัวเอง เช่น คนขับเรือเรามีสมุดคิวเรือ คนขับเรือจะรู้ว่าถึงคิวของตัวเองวันไหนก็จะเตรียมตัวเอาเรือมารอรับนักท่องเที่ยว กลุ่มเรามีการจัดทำระบบบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน สมาชิกกลุ่มสามารถเข้ามาตรวจสอบรายรับรายจ่ายได้ทุกคน รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวจะหักเข้ากลุ่มการประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวปัตตานีร่วมกับภาคีเครือข่ายอีกอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง”

ตารางที่ 4.7 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวปัตตานี

ประเด็น	ความคิดเห็น
1) ด้านการตัดสินใจ	1.1) การตัดสินใจหลักขึ้นอยู่กับประธาน และแกนนำกลุ่มเป็นหลัก โดยสมาชิกกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นบางครั้ง (PA4) 1.2) ตัดสินใจหลักจะอยู่ที่แกนนำกลุ่ม แต่ถ้าเป็นเรื่องใหญ่ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภายในกลุ่ม สมาชิกกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันผ่านมติที่ประชุม (PA1, PA2, PA3)
2) ด้านการดำเนินการ	2.1) กลุ่มมีแบ่งหน้าที่การดำเนินงานเป็นฝ่ายต่าง ๆ โดยสมาชิกจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ (PA1, PA2, PA4) 2.2) กลุ่มประสบปัญหาสมาชิกกลุ่มขาดกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เนื่องจากเนื่องจากปัญหาความขัดแย้งภายในกลุ่ม (PA3)
3) ด้านการรับผลประโยชน์	3.1) รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวกลุ่มมีการแบ่งรายได้ตามสัดส่วนที่ได้ทำข้อตกลงภายในกลุ่ม โดยมีการหักรายได้ส่วนหนึ่งเข้ากลุ่ม (PA1, PA2, PA3, PA4)
4) ด้านการประเมินผล	4.1) กลุ่มมีการประชุมเพื่อประเมินผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการท่องเที่ยวภายในกลุ่ม ทุก 2-3 เดือน (PA2) 4.2) กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีมีการประชุมเพื่อประเมินผลการดำเนินการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง (PA1, PA2, PA3, PA4)

4.3.3 สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

ผลการวิเคราะห์โดยรวมระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีตามแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1980) พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวทั้ง 4 ชุมชนมีค่าเฉลี่ยโดยรวมของการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อคะแนนเฉลี่ยของแต่ละชุมชนมาทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความแตกต่างของการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว อภิปรายผลได้ว่า บริบทของชุมชนที่มีความเข้มแข็งแตกต่างกันส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแต่ละชุมชนมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวอ่าวปัตตานี (ดูตารางที่ 4.7 ข้อค้นพบดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริพันธ์ นันสุนานนท์ (2563); ภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร และคณะ (2564) ความเข้มแข็งของชุมชนที่แตกต่างกันส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน

เมื่อจำแนกกลุ่มที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมที่ต่างกัน โดยกลุ่มที่เป็นสมาชิกมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก เนื่องจากผู้ที่สมาชิกกลุ่มเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง มีบทบาทหน้าที่หลักในกระบวนการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวและผู้ตอบที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางอ้อม โดยจะเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการร่วมดำเนินงานเป็นบางครั้ง เช่น เข้ามามีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวและมีส่วนร่วมสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์หรือแรงงานช่วยเหลือกิจกรรมการท่องเที่ยวเมื่อทางกลุ่มต้องการความช่วยเหลือ หรือไม่มีส่วนร่วมเลยและได้รับผลประโยชน์ทางอ้อมจากเศรษฐกิจที่เติบโตเพิ่มขึ้น ตลอดทั้งได้รับผลประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน ระบบการสื่อสารต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ไชยา ยิ้มวิไล (2562); United Nations (1981); Dolezal (2015) การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถช่วยยกระดับเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่น โดยการสร้างโอกาสในการทำงานเพิ่มเติมและสร้างรายได้เสริม อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงการสร้างการตระหนักรู้ถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรสำคัญการท่องเที่ยวโดยชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Giampiccoli & Mtapuri (2017); United Nations World Tourism Organization: UNWTO (2019) ความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ด้านการตัดสินใจ และด้านการประเมินผล ผู้ตอบที่ไม่เป็นสมาชิกไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว เนื่องจากการตัดสินใจและการประเมินผลเป็นกระบวนการบริหารงานภายในของกลุ่มจึงไม่ได้เปิดโอกาสให้กับผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งในการศึกษาของ ณรงค์ ชูรัฐรักษ์ และคณะ (2553) ศิริพันธ์ สังข์ทอง และอารีย์ญา ธีรสัตยาพิทักษ์ (2562) อธิบายว่า การที่ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวน้อยเนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่เข้าใจบทบาททั้งทางตรงและทางอ้อม โดยบางส่วนคิดว่าตนเองยังมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมน้อย โดยการศึกษาของ ดรุณี คำนวนตา และสุชีพร พิริยสมิทธิ์ (2557); Reed (1997); Sita & Nor (2015); อธิบายว่า

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว และบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่สามารถยั่งยืนได้หากปราศจากการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

4.4 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

4.4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การวิจัยชิ้นนี้มื่อนำปัจจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยใช้ตัวแปรจำนวน 18 ตัวแปร ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) รายละเอียดดังนี้

1) การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 343 ชุด และจากการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ (Frequency) พบว่า ข้อมูลครบถ้วน ไม่มีข้อมูลสูญหาย (Missing Value) ทั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบค่าผิดปกติ (Outlier) (ร้อยละ 100) ของแบบสอบถามที่เก็บได้ทั้งหมด หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบการแจกแจงข้อมูลโดยใช้ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) พบว่า ตัวแปรทั้งหมดอยู่ระหว่าง -2 และ +2 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรทั้งหมดมีการแจกแจงเป็นปกติ (Trochim & Donnelly, 2006; Gravetter & Wallnau, 2014) (ภาคผนวก ฉ)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อ่าวปัตตานี ลักษณะประชากรศาสตร์จำนวนทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ รวมตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มฯ (ดูภาคผนวก ข ตารางที่ 1) ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว (ตารางที่ 4.5) และอีกตัว 4 ตัวแปรใน (ตารางที่ 4.8) พบว่า เพศ อายุ อาชีพ และขนาดครัวเรือนมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแตกต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 กล่าวคือ เพศชาย (Mean = 3.25, S.D. = 1.37) มีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง (Mean = 2.68, S.D. = 1.37) ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป (Mean = 3.35, S.D. = 1.58) มีส่วนร่วมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับกลุ่มอายุ 20-39 ปี (Mean = 2.71, S.D. = 1.33) อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว/ประมง (Mean = 3.30, S.D. = 1.03) มีส่วนร่วมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอาชีพค้าขาย (Mean = 2.35, S.D. = 1.38) และขนาดครัวเรือน 5 คนขึ้นไป (Mean = 3.22, S.D. = 1.48) มีส่วนร่วมมากกว่าขนาดครัวเรือน 1-2 คน (Mean = 2.91, S.D. = 1.29)

ตารางที่ 4.8 ลักษณะประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

Variable	n	Mean (SD)	ระดับการมีส่วนร่วม	Test	P value
1. เพศ				t-test (341 df) = .214	0.000*
ชาย	183	3.25 (1.37)	ปานกลาง		
หญิง	160	2.68 (1.37)	ปานกลาง		
2. อายุ				ANOVA F-test (2, 343 df) = 6.962	0.001*
20-39 ปี	167	2.71 (1.33) ^a	ปานกลาง		
40-59 ปี	149	3.19 (1.38) ^{ab}	ปานกลาง		
60 ปีขึ้นไป	27	3.35 (1.58) ^b	ปานกลาง		
3. อาชีพ				ANOVA F-test (4, 338 df) = 5.095	0.001*
ธุรกิจส่วนตัว/ประมง	127	3.30 (1.03) ^b	ปานกลาง		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	23	3.14 (1.69) ^{ab}	ปานกลาง		
อื่น ๆ เช่น แม่บ้าน ว่างงาน	26	2.97 (1.38) ^{ab}	ปานกลาง		
รับจ้างทั่วไป	105	2.72 (1.35) ^{ab}	ปานกลาง		
ค้าขาย	37	2.35 (1.38) ^a	ปานกลาง		
4. ขนาดครัวเรือน				ANOVA F-test (2, 340 df) = 5.976	0.003*
1-2 คน	20	2.91 (1.29)	ปานกลาง		
3-4 คน	141	2.69 (1.24)	ปานกลาง		
5 คนขึ้นไป	182	3.22 (1.48)	ปานกลาง		
5. ระยะเวลาที่อาศัย				ANOVA F-test (4, 338 df) = 2.265	0.062
น้อยกว่า 9 ปี	4	3.28 (2.19)	ปานกลาง		
9-24 ปี	45	2.88 (1.39)	ปานกลาง		
25-40 ปี	167	2.79 (1.31)	ปานกลาง		
41-56 ปี	101	3.28 (1.40)	ปานกลาง		
57 ปีขึ้นไป	26	3.23 (1.66)	ปานกลาง		
6. รายได้ (ต่อเดือน)				ANOVA F-test (2, 340 df) = 0.436	0.647
กว่า 5,000 บาท	145	3.05 (1.33)	ปานกลาง		
5,001 - 15,000 บาท	184	2.95 (1.42)	ปานกลาง		
15,001 บาทขึ้นไป	14	2.72 (1.81)	ปานกลาง		
7. ระดับการศึกษา				ANOVA F-test (4, 338 df) = 1.275	0.280
ประถมศึกษา	151	3.02 (1.33)	ปานกลาง		
มัธยมศึกษาตอนต้น	53	3.12 (1.38)	ปานกลาง		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	66	2.74 (1.44)	ปานกลาง		
ปวช./ปวส.	40	3.27 (1.55)	ปานกลาง		
ปริญญาตรี	33	2.77 (1.45)	ปานกลาง		

หมายเหตุ: ผู้วิจัยทำการรวมกลุ่มตัวแปรที่มีค่า P value <0.05

3) การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของข้อความปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวนทั้งหมด 18 ตัวแปรพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.22, S.D. = .49) ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 12 ข้อ โดยตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 14 การท่องเที่ยวช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ชุมชน (Mean = 4.45, S.D. = .60) ตัวบ่งชี้ที่ 5 ท่านพร้อมที่จะทำทุกอย่างเพื่อความก้าวหน้าของชุมชน (Mean = 4.43, S.D. = .65) และตัวบ่งชี้ที่ 6 ท่านภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแห่งนี้ (Mean = 4.40, S.D. = .69) และอยู่ในระดับมากจำนวน 6 ข้อ โดยตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ลำดับ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 9 การท่องเที่ยวช่วยสร้างโอกาสให้แก่ธุรกิจต่าง ๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (Mean = 4.16, S.D. = .72) ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้นำมีความมุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม (Mean = 4.15, S.D. = .74) และตัวบ่งชี้ที่ 11 การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน (Mean = 4.14, S.D. = .67) (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน		Mean	SD.	ระดับค่าเฉลี่ย
1	ผู้นำสามารถโน้มน้าวคนในชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว	4.11	0.70	มาก
2	ผู้นำมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดการท่องเที่ยว	4.22	0.61	มากที่สุด
3	ผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นกันเอง	4.23	0.69	มากที่สุด
4	ผู้นำมีความมุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม	4.15	0.74	มาก
5	ท่านพร้อมที่จะทำทุกอย่างเพื่อความก้าวหน้าของชุมชน	4.43	0.65	มากที่สุด
6	ท่านภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแห่งนี้	4.40	0.69	มากที่สุด
7	การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชน	4.21	0.73	มากที่สุด
8	การท่องเที่ยวช่วยสร้างโอกาสการจ้างงานให้แก่คนในชุมชน	4.18	0.70	มากที่สุด
9	การท่องเที่ยวช่วยสร้างโอกาสให้แก่ธุรกิจต่าง ๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	4.16	0.72	มาก
10	การท่องเที่ยวช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนของคนในชุมชน	4.04	0.78	มาก
11	การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน	4.14	0.67	มาก
12	การท่องเที่ยวช่วยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก	4.22	0.70	มากที่สุด
13	การท่องเที่ยวช่วยให้คนในชุมชนภูมิใจในวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของตนเอง	4.29	0.66	มากที่สุด
14	การท่องเที่ยวช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ชุมชน	4.45	0.6	มากที่สุด
15	การท่องเที่ยวช่วยสร้างการรับรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.29	0.65	มากที่สุด
16	การท่องเที่ยวช่วยสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยวและคนในชุมชน	4.20	0.71	มากที่สุด
17	การท่องเที่ยวช่วยให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์	4.19	0.73	มากที่สุด
18	การรับรู้ข่าวสารในการจัดการท่องเที่ยวจากบุคคลใกล้ชิด (เช่น คนในครอบครัว ญาติ เพื่อนสนิท)	4.11	0.69	มาก
รวม		4.22	0.49	มากที่สุด

4) การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor analysis)

การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor analysis) เป็นการวิเคราะห์เพื่อจัดกลุ่มจำนวนตัวแปรที่มีอยู่จำนวนมาก โดยอธิบายลักษณะของข้อมูลเหมือนกันได้ให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อให้ทราบปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สามารถอธิบายตัวแปรที่ศึกษาผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ สามารถอธิบายความผันแปรของข้อมูล และเป็นการศึกษาลักษณะการรวมของกลุ่มตัวแปรในลักษณะเส้นตรง (Linear combination)

4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor analysis) EFA ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวตัวแปรผู้วิจัยทำการสกัดปัจจัยโดยใช้วิธี Principle Component Analysis และการหมุนแกนแบบ Varimax สกัดตัวแปรอิสระจำนวนทั้งหมด 18 ตัวแปร สามารถจัดเป็นกลุ่มปัจจัยใหม่ได้ 3 ปัจจัย (ข้อมูลดังตารางที่ 4.10) ส่งผลให้ปัจจัยมีการปรับเปลี่ยนลดลงเพื่อให้สอดคล้องกับผลที่ได้จากการจัดกลุ่มปัจจัย ผู้วิจัยจึงได้ตั้งชื่อปัจจัยใหม่ ดังนี้

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยการรับรู้ผลกระทบด้านสังคมมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยผู้นำและความสัมพันธ์ชุมชน มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สมมติฐานที่ 6 ปัจจัยการรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ซึ่ง 3 ปัจจัยนี้ อธิบายความผันแปรเดิมได้ทั้งสิ้น (ร้อยละ 50.775, 9.080, 7.941) ตามลำดับ โดยรวมอธิบายความผันแปรเดิมได้ทั้งสิ้น (ร้อยละ 67.796)

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ปัจจัย	Factor loading			Eigenvalue	% of variance	α
	F ₁	F ₂	F ₃			
1. การรับรู้ผลกระทบด้านสังคม				9.139	50.775	0.915
1.1 การท่องเที่ยวช่วยแก้ไขปัญหาคาใจของคนในชุมชน	0.767					
1.2 การท่องเที่ยวช่วยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก	0.752					
1.3 การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน	0.750					
1.4 การท่องเที่ยวช่วยสร้างโอกาสการจ้างงานให้แก่คนในชุมชน	0.732					
1.5 การท่องเที่ยวช่วยสร้างโอกาสให้แก่ธุรกิจต่าง ๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	0.725					
1.6 การรับรู้ข่าวสารในการจัดการท่องเที่ยวจากบุคคลใกล้ชิด (เช่น คนในครอบครัว ญาติ เพื่อนสนิท)	0.587					
1.7 การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชน	0.548					
2. ผู้นำและความสัมพันธ์ชุมชน				1.634	9.080	0.875
2.1 ผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นกันเอง		0.784				
2.2 ผู้นำมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดการท่องเที่ยว		0.773				
2.3 ผู้นำมีความมุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนร่วม		0.715				
2.4 ผู้นำมีความมุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนร่วม		0.678				
2.5 ท่านพร้อมที่จะทำทุกอย่างเพื่อความก้าวหน้าของชุมชน		0.632				
2.6 ท่านภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแห่งนี้		0.573				
3. การรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม				1.429	7.941	0.872
3.1 การท่องเที่ยวช่วยสร้างการรับรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม			0.840			
3.2 การท่องเที่ยวช่วยให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์			0.804			
3.3 การท่องเที่ยวช่วยสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยวและคนในชุมชน			0.729			
3.4 การท่องเที่ยวช่วยให้คนในชุมชนภูมิใจในวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของตนเอง			0.554			
3.5 การท่องเที่ยวช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ชุมชน			0.531			

หมายเหตุ : KMO = .909, Bartlett's Test of Sphericity (X^2) = 4639.984, p = 0.00

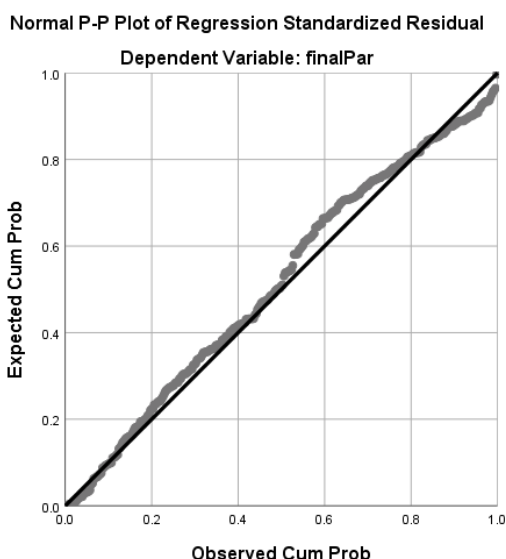

5) การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

เป็นการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variable) หรือตัวพยากรณ์จำนวนมากกว่า 1 ตัวแปร ที่มีต่อตัวแปรตาม (Dependent Variable) จำนวน 1 ตัวแปร

5.1) การตรวจสอบข้อมูลตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ ประกอบด้วย 5 ข้อ ได้แก่ 1) ความคลาดเคลื่อนมีการกระจายตัวแบบโค้งปกติ 2) ความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน 3) ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนต้องมีค่าคงที่ และ 4) ตัวแปรอิสระต้องไม่มีปัญหา Multicollinearity ทั้งนี้ พบว่า ข้อมูลผ่านข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณทั้งหมด รายละเอียดผลการตรวจสอบข้อมูลดังนี้

5.1.1) การตรวจสอบข้อมูลการกระจายแบบโค้งปกติด้วย Normal P-P Plot ผลการทดสอบการกระจายแบบโค้งปกติของความคลาดเคลื่อนของตัวแบบการถดถอยด้วย Normal P-P Plot พบว่า ข้อมูลมีการกระจายแบบโค้งปกติ รายละเอียดดังภาพที่ 4.6

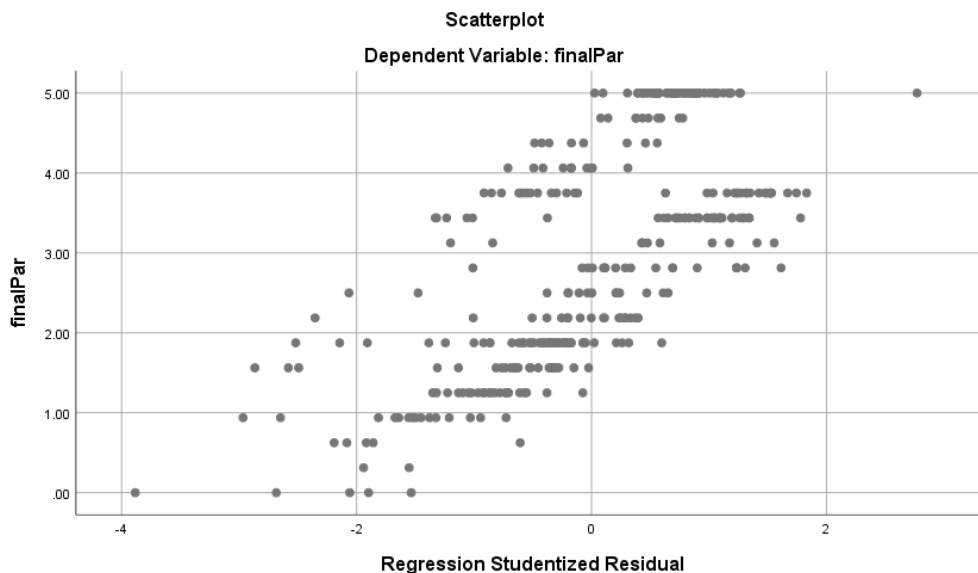
ภาพที่ 4.6 Normal P-P Plot

5.1.2) ความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน ผลการทดสอบความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันด้วยการตรวจสอบค่า Durbin-Watson ที่เข้าใกล้ 2 ซึ่งแสดงถึงความคลาดเคลื่อนที่เป็นอิสระต่อกัน พบว่า ตัวแปรทั้งหมดเป็นอิสระต่อกัน รายละเอียดดังข้อมูลตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ค่า Durbin-Watson

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	.730 ^a	.533	.520	.96802	1.266

5.1.3) ความแปรปรวนของความคาดเคลื่อนต้องมีค่าคงที่ ผลการทดสอบความแปรปรวนของความคาดเคลื่อนต้องมีค่าคงที่ด้วย Scatterplot ระหว่าง ค่ารวมตัวแปรและค่า Regression Studentized Residual พบว่า ความแปรปรวนของความคาดเคลื่อนมีค่าคงที่ รายละเอียดดังภาพที่ 4.7

ภาพที่ 4.7 Scatterplot แผนภาพการกระจาย

5.1.4) ตัวแปรอิสระต้องไม่มีปัญหา Multicollinearity ผลการทดสอบความเป็นอิสระต่อกันของตัวแปรอิสระโดยพิจารณาค่า Tolerance ที่ระดับไม่ต่ำกว่า 0.20 และค่า VIF ที่มีค่าไม่เกิน 10.0 พบว่า ตัวแปรอิสระไม่มีปัญหา Multicollinearity (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 Multicollinearity examination

Factors	Tolerance	VIF
ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว	.903	1.107
เพศ	.891	1.122
อายุ	.930	1.075
อาชีพ	.957	1.045
ขนาดครัวเรือน	.885	1.130
ระยะเวลาที่อาศัย	.777	1.286
การเป็นสมาชิกกลุ่มฯ	.944	1.060
การรับรู้ผลกระทบด้านสังคม	.974	1.027
ผู้นำและความสัมพันธ์ชุมชน	.820	1.219
การรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม	.903	1.107

5.1.5) ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบค่าความปกติและค่าความผิดปกติของข้อมูล แผนภาพความน่าจะเป็นปกติ Normal P-P Plot และ Regression Standardized Residual แสดงเส้นทแยงมุมตรงจากซ้ายไปขวาบนและการกระจายของข้อมูลเป็นปกติ (ภาพที่ 4.6 Normal P-P Plot และภาพที่ 4.7 Scatterplot แผนภาพการกระจาย) หลังจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่าข้อมูลมีความเหมาะสมในการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

5.1.6) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยมีตัวแปรอิสระจำนวนทั้งหมด 9 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มีจำนวน 5 ตัวแปร ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยลักษณะด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ (1=ชาย) ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว การเป็นสมาชิกกลุ่มฯ (1=เป็นสมาชิก) ปัจจัยด้านผู้นำและความสัมพันธ์ชุมชน และด้านการรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 ตัวแบบการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression model) ที่มีตัวแปรอิสระ 9 ตัว

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig	95.0% Confidence Interval for B	
	B	Std. Error	Beta (β)			Lower Bound	Upper Bound
(ค่าคงที่)	2.448	0.325		7.543	.000	1.810	3.087
ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว	0.149	0.052	0.113	2.870	.004	.047	.252
เพศ	-0.220	0.111	-0.079	-1.984	.048	-.438	-.002
อายุ	.137	0.086	0.062	1.593	.112	-.032	.305
อาชีพ	-.056	0.041	-0.053	-1.372	.171	-.135	.024
ขนาดครัวเรือน	-.102	0.092	-0.044	-1.107	.269	-.282	.079
การเป็นสมาชิกกลุ่มฯ	1.872	0.123	0.645	15.174	.000	1.630	2.115
การรับรู้ผลกระทบด้านสังคม	.066	0.054	0.047	1.226	.221	-.040	.172
ผู้นำและความสัมพันธ์ชุมชน	.182	0.053	0.130	3.437	.001	.078	.287
การรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม	.150	0.058	0.108	2.603	.010	.037	.264

หมายเหตุ: $R^2_{adj} = 0.533$, $p < .05$, F-test = 42.192

5.1.7) สรุปผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ที่มีเฉพาะตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปรที่ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว เพศ การเป็นสมาชิกกลุ่มฯ ผู้นำและความสัมพันธ์ชุมชน และการรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตัวแบบที่ได้ตัวแปรอิสระทั้ง 5 สามารถทำนายการมีส่วนร่วม ทั้งสิ้นร้อยละ 67.796 ($R^2_{adj} = .520$) และได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของตัวแบบทั้ง 5 ข้อ ดังที่แสดงไว้แล้วข้างต้น (ภาพที่ 4.8 และตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 ตัวแบบการถดถอยพหุคูณสุดท้าย (Final Multiple regression model)

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95.0% Confidence Interval for B	
	B	Std. Error	Beta (β)			Lower Bound	Upper Bound
	(ค่าคงที่)	.903	.207				11.061
ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว	.891	.051	.122	3.165	.002	.061	.261
เพศ	.930	.110	-.090	-2.276	.023	-.468	-.034
การเป็นสมาชิกกลุ่มฯ	.957	.115	.635	15.996	.000	1.617	2.071
ผู้นำและความสัมพันธ์ชุมชน	.885	.053	.136	3.581	.000	.086	.294
การรับรู้ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	.777	.058	.106	2.582	.010	.035	.262

$R^2_{adj} = .520$, $F = 73.735$, $Pvalue = 0.000$

ทั้งนี้จากตาราง 4.15 สามารถเขียนสมการการพยากรณ์การถดถอยเชิงพหุ ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.903 + 0.891x_1 + 0.930x_2 + 0.957x_3 + 0.885x_4 + 0.777x_5$$

เมื่อ $\hat{Y}$ คือ ค่าประมาณคะแนนการมีส่วนร่วม

x_1 = ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว

x_2 = เพศ (1= เพศชาย, 2= เพศหญิง)

x_3 = การเป็นสมาชิกกลุ่ม (1= เป็น, 0= ไม่เป็น)

x_4 = ปัจจัยด้านผู้นำและความสัมพันธ์ชุมชน

x_5 = ปัจจัยด้านการรับรู้ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

6) การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การถดถอย (Multiple regression results) สามารถตอบสมมติฐานการวิจัยได้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.1 เพศที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.2 อายุที่แตกต่างกันไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.3 อาชีพที่แตกต่างกันไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

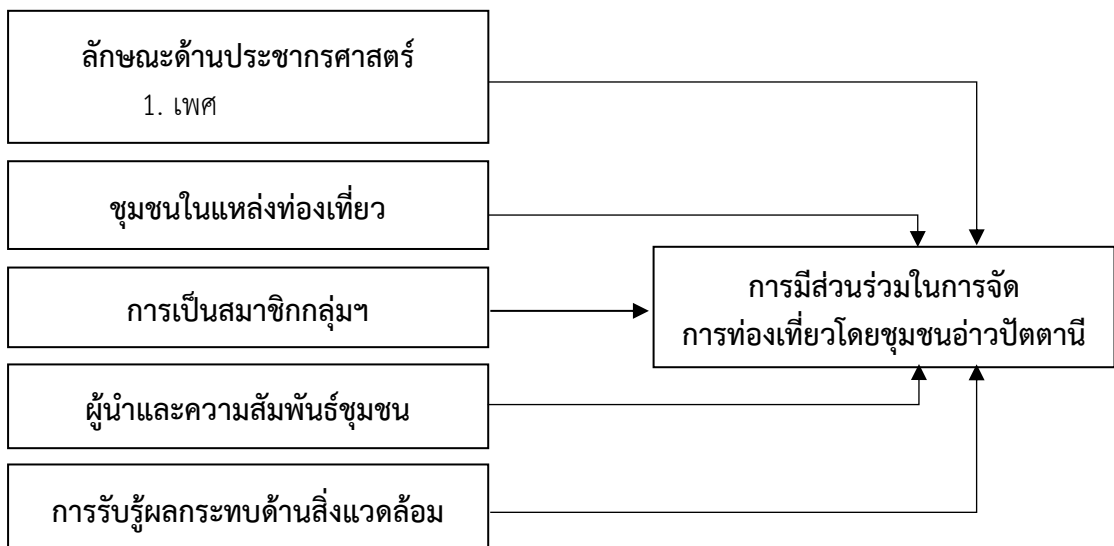
สมมติฐานที่ 2 ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สมมติฐานที่ 3 การเป็นสมาชิกกลุ่มๆ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สมมติฐานที่ 4 การรับรู้ผลกระทบด้านสังคมไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สมมติฐานที่ 5 ผู้นำและความสัมพันธ์ชุมชนมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สมมติฐานที่ 6 การรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

**p<.05

ภาพที่ 4.8 แบบจำลองการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีจากการศึกษาเชิงปริมาณ

4.4.4 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

จากดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้การแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) ผู้ให้ข้อมูลเป็นตัวแทนผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี จำนวนทั้งหมด 17 ตัวอย่าง และทำการวิเคราะห์ปัจจัยได้บ้างส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวปัตตานี พบว่า มีจำนวน 6 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้นำ การรับรู้ผลกระทบเชิงบวกด้านเศรษฐกิจ การรับรู้ผลกระทบเชิงบวกด้านสิ่งแวดล้อม การสื่อสารประชาสัมพันธ์ ความเข้มแข็งของชุมชน และการสร้างเครือข่าย รายละเอียดดังนี้

ปัจจัยที่ 1 ผู้นำ ผู้นำเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่เข้มแข็ง เล็งเห็นถึงประโยชน์ และความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น จะส่งผลทำให้ประชาชนอยากเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ตัวอย่างของข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข PA2 กล่าวว่า “ชาวบ้านจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนมากขึ้น ผู้นำต้องเป็นคนที่มีสมาชิกกลุ่มฯ และชาวบ้านให้การยอมรับ เป็นผู้นำที่เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว”

ผู้ให้การสัมภาษณ์หมายเลข PA10 กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า “ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ก้าวไกลจะสามารถทำให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น และจะสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

ปัจจัยที่ 2 การรับรู้ผลกระทบเชิงบวกด้านเศรษฐกิจ การรับรู้ผลกระทบเชิงบวกด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้คนในชุมชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากขึ้น ตัวอย่างของข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข PA14 กล่าวว่า “การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในชุมชนเพิ่มขึ้น เมื่อการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน คนในชุมชนก็อยากเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว”

นอกจากนี้ข้อมูลจากผู้ให้การสัมภาษณ์หมายเลข PA1 ยังให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า “ถ้าการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน ก็จะทำให้คุณภาพชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่ดีขึ้น เมื่อคุณภาพชีวิตของชาวบ้านดีขึ้นคนในชุมชนก็อยากเข้ามามีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวมากขึ้น”

ผู้ให้การสัมภาษณ์หมายเลข PA9 กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า “รายได้ถือว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้คนอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว”

โดยข้อมูลจากผู้ให้การสัมภาษณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลที่เก็บจากผู้ให้การสัมภาษณ์หมายเลข PA16 กล่าวว่า “ถ้าการท่องเที่ยวทำให้เห็นว่าสามารถสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน คนในชุมชนก็อยากที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น”

ผู้ให้การสัมภาษณ์หมายเลข PA4 ยังกล่าวเพิ่มเติมถึงการบริหารจัดการผลประโยชน์ว่า “กลุ่มท่องเที่ยวจำเป็นจะต้องมีการแบ่งรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน โดยจะต้องมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายต่างๆ ชัดเจน มีการประชุมชี้แจงรายรับรายจ่ายเป็นประจำทุก ๆ ปี”

ปัจจัยที่ 3 การรับรู้ผลกระทบเชิงบวกด้านสิ่งแวดล้อม การรับรู้ผลกระทบเชิงบวกด้านสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ตัวอย่างของข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข PA13 กล่าวว่า

“การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่ชุมชนนำมาใช้ดูแลสุขภาพธรรมชาติ ในปี พ.ศ. 2541 อ่าวปัตตานีประสบปัญหาเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ ชาวบ้านในพื้นที่ต้องออกไปทำงานข้างนอก ไปทำงานเป็นลูกจ้างร้านอาหารในประเทศมาเลเซีย เพราะทำอาชีพประมงรายได้ไม่พอกิน ชาวบ้านจึงรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่อ่าวปัตตานี จึงเกิดแนวคิดในการใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนมาเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อ่าวปัตตานี”

โดยข้อมูลจากผู้ให้การสัมภาษณ์หมายเลข PA14 กล่าวว่า “การท่องเที่ยวทำให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงการดูแลสุขภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น คนในชุมชนหันมาดูแลสุขภาพพื้นที่ป่าโกงกางเพิ่มขึ้น”

ผู้ให้การสัมภาษณ์หมายเลข PA4 กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า “การท่องเที่ยวช่วยทำให้คนในชุมชนหันมาดูแลสุขภาพธรรมชาติมากขึ้น ในอดีตชาวบ้านในพื้นที่ตรงนี้จะบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อนำต้นโกงกางมาเผาถ่าน”

ปัจจัยที่ 4 การสื่อสารประชาสัมพันธ์ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ ถือเป็นสิ่งสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจ เพื่อนำไปสู่การสนับสนุนและได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่น ตัวอย่างของข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข PA10 กล่าวว่า “การสื่อสารให้ประชาชนในพื้นที่รับรู้ถึงประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจะทำให้คนในชุมชนสนใจเข้าร่วมเพิ่มขึ้น”

นอกจากนี้ข้อมูลจากผู้ให้การสัมภาษณ์หมายเลข PA13 ยังให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า “การสื่อสารประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวในชุมชนให้ชาวบ้านรับรู้เป็นสิ่งที่จะต้องทำอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ชาวบ้าน และจะสามารถทำให้คนในชุมชนสนใจอยากเข้าร่วมมากขึ้น”

ผู้ให้การสัมภาษณ์หมายเลข PA4 กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า

“ช่องทางการสื่อสารคิดว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่กลุ่มฯ ควรให้ความสำคัญเพราะจะเป็นช่องทางเพื่อสื่อสารให้ชาวบ้านรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน บอกให้เขารู้รับทราบที่เรากำลังทำอะไร ถ้าเขาไม่สนใจก็ไม่ใช่ไร อย่างน้อยเราก็ได้มีการสื่อสารออกไปให้คนในชุมชนรับทราบ”

ปัจจัยที่ 5 ความเข้มแข็งของชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน ถือเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดการพัฒนาและบรรลุผลได้ในระยะยาว ตัวอย่างของข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข PA10 กล่าวว่า “ความเข้มแข็ง และความพร้อมของชุมชน

จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยว ถ้าชุมชนมีความเข้มแข็ง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมก็จะทำได้ง่ายขึ้น”

นอกจากนี้ข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข PA17 ยังให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน “ชุมชนที่มีความเข้มแข็งของคนในชุมชน จะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพได้รับการร่วมมือจากคนในชุมชนอย่างแท้จริง”

โดยผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข PA16 กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า “ความเข้มแข็งของคนในชุมชน จะทำให้ประชาชนอยากจะทำมามีส่วนร่วมในการทำการท่องเที่ยวมากขึ้น”

ปัจจัยที่ 6 เครือข่าย เครือข่ายเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชน อ่าวปัตตานี จึงเป็นการขับเคลื่อนเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์กรภาคประชาชนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ตัวอย่างของข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข PA8 กล่าวว่า

“เครือข่ายเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว การขับเคลื่อนทางสังคม ขับเคลื่อนผ่านเครือข่ายมันมีพลังมากกว่า ถ้าเราขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านเครือข่ายจะทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดการรับรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้มากขึ้น และจะทำให้ชาวบ้านในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมกับการดำเนินการท่องเที่ยวมากขึ้น”

โดยข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข PA7กล่าวว่า

“เครือข่ายเป็นการขับเคลื่อนทางสังคมในวงกว้าง การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านกระบวนการที่เรียกว่าเครือข่าย จะทำให้การดำเนินการท่องเที่ยวในพื้นที่ อ่าวปัตตานีเกิดการบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง และเชื่อว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาทรัพยากรในพื้นที่อ่าวปัตตานีได้อย่างยั่งยืน”

นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข PA15 ยังให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมถึงการบูรณาการเครือข่ายความร่วมมือกันของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนชน

“เครือข่ายเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อ่าวปัตตานี เพื่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่แบบบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนชน จนนำไปสู่การสร้างควมยั่งยืนแก่เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม”

ตารางที่ 4.15 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ อ่าวปัตตานี (n = 17)

ประเด็น	ความคิดเห็น
คำถามที่ 1 ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวปัตตานี	
1) ผู้นำ	ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ก้าวไกลจะสามารถทำให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวฯ มากขึ้น (PA1, PA2, PA3, PA4, PA7, PA8, PA10, PA12, PA15)
2) การรับรู้ด้านเศรษฐกิจ	การท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน คนในชุมชนจะอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวฯ (PA1, PA2, PA3, PA4, PA7, PA9, PA14, PA16)
3) การรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อม	การท่องเที่ยวทำให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น (PA2, PA3, PA4, PA5 PA10, PA13, PA14, PA16)
4) การสื่อสารประชาสัมพันธ์	การสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจะทำให้คนในชุมชนสนใจเข้าร่วมเพิ่มขึ้น (PA4, PA5, PA10, PA13)
5) ความเข้มแข็งของชุมชน	ความเข้มแข็งของชุมชนจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยว (PA2, PA8, PA10, PA11, PA12, PA16 PA17)
6) เครือข่าย	เครือข่ายเป็นกลไกหนึ่งที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนแบบมีส่วนร่วม (PA4, PA7, PA8, PA15)

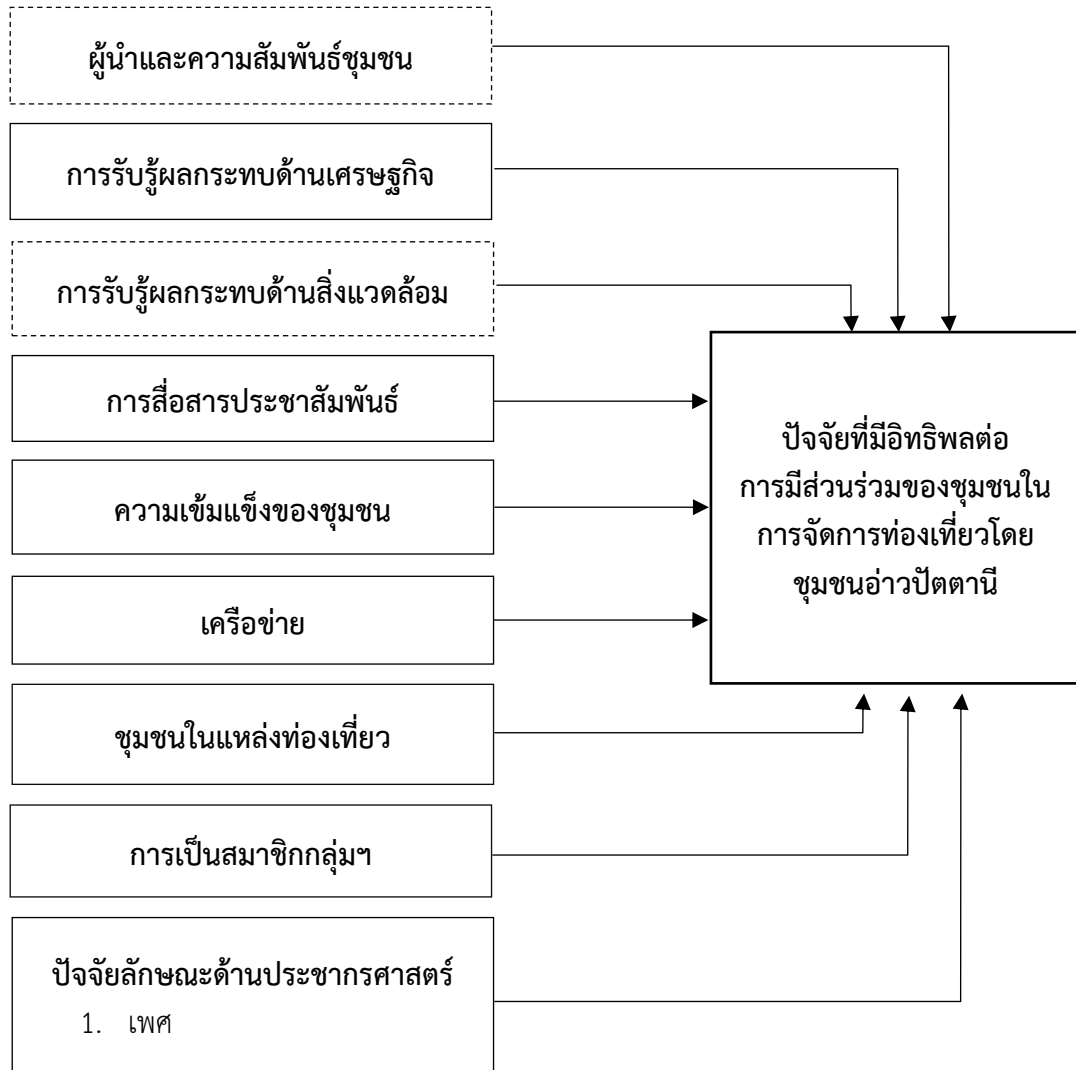
4.4.5 สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี สรุปได้ว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบการแจกแจงข้อมูลโดยใช้ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) พบว่า ตัวแปรทั้งหมดอยู่ระหว่าง -2 และ +2 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรทั้งหมดมีการแจกแจงเป็นปกติ และทำการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor analysis) EFA ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวรวมกันส่งผลให้สมมติฐานลดลง ผู้วิจัยผลานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวและตั้งชื่อปัจจัยใหม่ ได้แก่ การรับรู้ผลกระทบด้านสังคม การรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และผู้นำและความสัมพันธ์ชุมชนเมื่อทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยทั้งสามข้อมีอิทธิพลอย่างมากต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อ่าวปัตตานี (ตารางที่ 4.10) ทั้งนี้ เมื่อทำการวิเคราะห์ลักษณะประชากรศาสตร์ด้วยการสถิติเปรียบเทียบ T-test และ F-test พบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ ชุมชนที่อาศัยอยู่ เพศ อายุ อาชีพ ขนาดครัวเรือนและการเป็นสมาชิกกลุ่มฯ แตกต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ทั้งนี้

เมื่อนำไปการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression results) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ได้แก่ ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว เพศ การเป็นสมาชิกกลุ่มฯ ผู้นำและความสัมพันธ์ชุมชน และการรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม โดยปัจจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยเชิงคุณภาพยังพบปัจจัยใหม่ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทของพื้นที่อ่าวปัตตานี ได้แก่ ปัจจัยด้านการรับรู้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ด้านความเข้มแข็งของชุมชน และด้านการสร้างเครือข่าย (ภาพที่ 4.9)

อภิปรายผลการศึกษาได้ว่า ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ หรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์ (2560); ไชยา ยัมวิไล และคณะ (2562); อนุวัฒน์ ชมภูปัญญา และธนัสถา โรจนตระกูล (2565); โดยพบปัจจัยที่สอดคล้อง 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) การรับรู้ผลกระทบเชิงบวกด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาการท่องเที่ยวช่วยทำให้เกิดพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดี 2) ด้านการรับรู้ผลกระทบเชิงบวกด้านสิ่งแวดล้อม สร้างการตระหนักถึงประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรสำคัญการท่องเที่ยวในชุมชน และ 3) ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นจำเป็นต้องสร้างการรับรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจเป็นไปในแนวทางเดียวกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น อีกทั้ง การศึกษาของ Uysal, M., et al., (2016) พบปัจจัยที่สอดคล้องในประเด็นด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดโอกาสด้านเศรษฐกิจเมื่อเศรษฐกิจชุมชนมีเข้มแข็ง จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น โดยการศึกษาของ ปิยธิดา ปาลรังษี และคณะ (2559) พบปัจจัยที่สอดคล้อง 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ปัจจัยความเข้มแข็งของชุมชนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังจะเห็นได้ว่าความเข้มแข็งของชุมชนนั้นเป็นผลมาจากความสามัคคีของประชาชนในท้องถิ่น และ 2) ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ การสื่อสารและประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอเป็นปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น การศึกษาของจริยาภรณ์ เจริญชีพ (2560); ศุภมาส แหวนวิเศษ และคณะ (2560) สอดคล้องในประเด็นด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ การสื่อสารประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการสร้างการรับรู้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว ให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ผลการศึกษาของจักรธร พลคชา และวัชรินทร์ สุทธิชัย (2563) สอดคล้องในประเด็นด้านความเข้มแข็งของชุมชน ชุมชนที่มีความเข้มแข็งจะสามารถพัฒนาและขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้มีการบริการจัดการที่ดี ในขณะที่การศึกษาของ กิตติภักดิ์ ฐิโณทัย (2563) พบประเด็นที่สอดคล้องด้านความผูกพันต่อชุมชนความผูกพันต่อชุมชนมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการศึกษาของ ศิริรินทร์ สังข์ทอง และอารีย์ภา ถิรสัตยาพิทักษ์ (2562) สอดคล้องในประเด็นด้านผู้นำ ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยผู้นำที่มีความเข้มแข็งมีวิสัยทัศน์จะสามารถขับเคลื่อนชุมชนให้เกิดการพัฒนาที่ดี อย่างไรก็ตามการศึกษาของกฤติยา สมศิลา และ กนกกานต์ แก้วนุช (2561) พบประเด็นที่สอดคล้องด้านเครือข่าย เครือข่ายเป็นกระบวนการสำคัญในเชื่อมโยงเครือข่ายชุมชนท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวชุมชนขับเคลื่อนและพัฒนาอย่างยั่งยืน

สรุปผลการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผล ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ทั้งจากเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ รายละเอียดดังภาพที่ 4.9

หมายเหตุ: ————— ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน
 - - - - - ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมสอดคล้องกัน

ภาพที่ 4.9 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

4.5 การถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน

การถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน เรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ผ่านการประชุมกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี จำนวน 17 คน (ตารางที่ 4.1) เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2566 ระหว่างเวลา 13.00–15.00 น. ผ่านระบบออนไลน์ (Online) ผู้วิจัยได้นำที่มาและความสำคัญ วิธีการดำเนินวิจัย และรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ และรวมแลกเปลี่ยนสาระสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ตัวแทนชุมชน และตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เห็นด้วยกับผลการวิจัย และพร้อมจะนำผลการวิจัยไปส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลเชิงประจักษ์ในอนาคต การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อ่าวปัตตานี ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อเกิดประโยชน์กับชุมชนท้องถิ่น ผลักดันให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมประชาชนในท้องถิ่นชุมชนให้ที่เข้มแข็ง โดยยึดหลักรูปแบบการมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติ ตามแนวคิดของ United Nations Organization (1981); Tosun (2006) รูปแบบดังกล่าวเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของที่เกิดจากความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล ประชาชนเป็นผู้ควบคุมอำนาจในการตัดสินใจและบริหารจัดการอย่างแท้จริง ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริม/สนับสนุนตามบทบาทหน้าที่ขององค์กร และขับเคลื่อนตามนโยบายของภาครัฐ เพื่อให้เกิดผลเชิงประจักษ์ต่อการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล ตามแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1980) โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) และเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่มาจากความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง อีกทั้ง ควรพิจารณาเลือกใช้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ดังที่ได้กล่าวในข้างต้นมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม การพิจารณาเลือกใช้ปัจจัยเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคต เช่น สภาพทาง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม ที่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยในการศึกษาครั้งนี้

สรุป การคืนข้อมูลสู่ชุมชน ตัวแทนชุมชน และตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เห็นด้วยกับผลการวิจัย และพร้อมจะนำผลการวิจัยไปส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลเชิงประจักษ์ในอนาคต

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้ 1) สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี 2) สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี 3) สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี และ 4) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี อำเภอเมือง และอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ใช้สูตร Taro Yamane ได้จำนวนขนาดตัวอย่างจากการคำนวณประชากรครัวเรือนทั้งหมด จำนวน 343 ตัวอย่าง โดยทำการการแบ่งชั้นภูมิแบบสัดส่วนได้ขนาดตัวอย่างครัวเรือนตามสัดส่วนหมู่บ้าน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โปรแกรม SPSS Statistics และโปรแกรม R ซอฟต์แวร์สถิติ R (v4.1.2; R Core Team 2021) เพื่อทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha หรือ α) ของ Cronbach การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าร้อยละ (Percent) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อแสดงการกระจายของข้อมูล และการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) เพื่อรวมตัวแปรอิสระด้านข้อมูลส่วนบุคคลเชิงปริมาณที่สัมพันธ์กันให้เป็นองค์ประกอบเดียวกันโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีจำนวนทั้งหมด 17 ตัวอย่าง โดยทำการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) นำข้อมูลที่ได้มาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูล เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย สรุปและอภิปรายผลข้อมูลตามทฤษฎีและปรากฏการณ์ เพื่อสร้างข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีจำแนกตามแนวคิดของ United Nations Organization (1981) และ Tosun (2006) พบว่า กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีเกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2547 โดยในช่วงปี พ.ศ. 2547 ถึง 2557 หน่วยงานภาครัฐจึงเข้ามามีส่วนร่วมผลักดันให้เกิดการร่วมกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี โดยในช่วงปีดังกล่าวยังมีข้อจำกัดเนื่องจากประชาชนในพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจึงได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยการชักจูง นำแกนนำชุมชนไปศึกษาดูงาน และสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงแรกเท่านั้น เมื่อชุมชนมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน หน่วยงานภาครัฐจึงเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมตามบทบาทหน้าที่ ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2557 เกิดการรวมกลุ่มในรูปแบบการมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติเกิดขึ้นเองครั้ง เป็นการรวมกลุ่มที่เกิดจากความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อร่วมดำเนินการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีส่วนร่วมโดยแท้จริง ปัจจุบันกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน อ่าวปัตตานีดำเนินการท่องเที่ยวในรูปแบบผสมผสาน ระหว่างการมีส่วนร่วมโดยชักจูง และการมีส่วนร่วมโดยธรรมชาติ ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการท่องเที่ยวประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง การดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อ่าวปัตตานียังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการใช้จ่ายงบประมาณ โดยรูปแบบดังกล่าวสอดคล้องตามแนวคิดของ United Nations Organization, (1981) และ Tosun (2006)

5.1.2 ผลการศึกษาตามต่อวัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

ผลการวิเคราะห์โดยรวมระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีตามแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1980) พบว่า บริบทของชุมชนที่มีความเข้มแข็งแตกต่างกันส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแต่ละชุมชนมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวอ่าวปัตตานี ข้อค้นพบดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริพันธ์ นันสุนานนท์ (2563); ภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร และคณะ (2564) ความเข้มแข็งของชุมชนที่แตกต่างกันส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกกลุ่มที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มที่เป็นสมาชิกมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก เนื่องจากผู้ที่สมาชิกกลุ่มเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง มีบทบาทหน้าที่หลักในกระบวนการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยว และผู้ตอบที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางอ้อม โดยจะเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการร่วมดำเนินงานเป็นบางครั้ง เช่น เข้ามามีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวและมีส่วน

ร่วมสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์หรือแรงงานช่วยเหลือกิจกรรมการท่องเที่ยวเมื่อทางกลุ่มต้องการความช่วยเหลือ หรือไม่มีส่วนร่วมเลย และได้รับผลประโยชน์ทางอ้อมจากเศรษฐกิจที่เติบโตเพิ่มขึ้น ตลอดทั้งได้รับผลประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน ระบบการสื่อสารต่าง ๆ เป็นต้น

5.1.3 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ด้วยวิธีการวิจัยข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบการแจกแจงข้อมูลโดยตัวแปรทั้งหมดมีการแจกแจงเป็นปกติ และทำการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor analysis) EFA ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวร่วมกันส่งผลให้สมมติฐานลดลง ผู้วิจัยผสมานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวและตั้งชื่อปัจจัยใหม่ (ดูตารางที่ 4.10) โดยทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่าปัจจัยทั้งสามข้อมีอิทธิพลอย่างมากต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่อ่าวปัตตานี ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า มีจำนวน 5 ตัวแปร ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยลักษณะด้านประชากรศาสตร์ เพศ (1 = ชาย) ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว การเป็นสมาชิกกลุ่มฯ (1 = เป็นสมาชิก) ผู้นำและความสัมพันธ์ชุมชน และการรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี (ตารางที่ 4.14) ผลการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ ตามประเด็นคำถาม โดยผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบผ่านกระบวนการทดสอบสามเส้าสามารถสรุปปัจจัยเพื่อนำมาเสนอแบบรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี พบว่า ผลการวิจัยเชิงปริมาณสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ ผู้นำและความสัมพันธ์ชุมชน และการรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ผลการวิจัยเชิงคุณภาพยังพบปัจจัยใหม่ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทของพื้นที่อ่าวปัตตานี ได้แก่ ปัจจัยด้านการรับรู้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ด้านความเข้มแข็งของชุมชน และด้านการสร้างเครือข่าย (ดูภาพที่ 4.9)

สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบจำนวน 9 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ผู้นำและความสัมพันธ์ชุมชน การรับรู้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม การสื่อสารประชาสัมพันธ์ ความเข้มแข็งของชุมชน การสร้างเครือข่าย ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว การเป็นสมาชิกกลุ่มฯ (1 = เป็นสมาชิก) และปัจจัยลักษณะด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ (1 = ชาย)

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ผู้วิจัยพบข้อมูลที่น่าสนใจหลากหลายประเด็น ทั้งในส่วนของ การมีส่วนร่วมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยในประเด็น ดังนี้

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อค้นพบจากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เกิดจากความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2) ผลการศึกษาในประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น กลุ่มควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากขึ้น เพื่อให้เกิดการบูรณาการการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น และนำไปสู่พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

3) ผลการศึกษารูปแบบกระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ในครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกันภายใต้แนวคิดการใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

5.2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี ซึ่งมีหลากหลายประเด็นที่ต้องการความรู้เพื่อสนับสนุน ดังนี้

1) ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี เพื่อเป็นแนวส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

2) ควรศึกษามีกลไกการขับเคลื่อนการบูรณาการของหน่วยงานในระดับพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม

3) ควรศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). *แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2563). สถิติทางการทะเบียน. สืบค้นเมื่อ วันที่ 25 เดือน มิถุนายน พ.ศ.2562. จาก. <https://shorturl.asia/2xjgu>
- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2563). รายงานสถานการณ์ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และการกัดเซาะชายฝั่ง. ม.ป.ท.
- กรมป่าไม้ (2564). แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดูแล รักษา พัฒนาป่าไม้และความพึงพอใจของผู้รับบริการ กิจกรรมบริหารจัดการป่าชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต. สืบค้นเมื่อ วันที่ 22 เดือน มิถุนายน พ.ศ.2562. จาก. <https://shorturl.asia/6BZhe>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2554-2559*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 3 เดือน มกราคม พ.ศ.2562 จาก. <https://shorturl.asia/nAag8>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2555). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 25 เดือน มิถุนายน พ.ศ.2562. จาก. <https://shorturl.asia/5rJil>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *COVID-19 กับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทย*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 25 เดือน มิถุนายน พ.ศ.2562. จาก. <https://shorturl.asia/rz4b3>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). *รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 25 เดือน มิถุนายน พ.ศ.2562. จาก. <https://anyflip.com/zzfck/emee>
- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (ม.ป.ป.). สถิติด้านการท่องเที่ยว จังหวัดปัตตานี ตั้งแต่ปี 2553-2565. สืบค้นเมื่อ วันที่ 18 เดือน เมษายน พ.ศ.2562. จาก. <https://www.mots.go.th/news/category>.
- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). สถิติจำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยวจังหวัดปัตตานี ปี พ.ศ. 2553-2565. สืบค้นเมื่อ วันที่ 18 เดือน เมษายน พ.ศ.2562 จาก. [tps://www.mots.go.th/news](https://www.mots.go.th/news)
- กิตติภักดิ์ ฐิโณทัย และณัฐฐา วินิจนัยภาค. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 14(2), 217-234.
- กฤติยา สมศิลา และกนกกานต์ แก้วนุช. (2561). ปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 12(1), 103-123.
- กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี [การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. สืบค้นเมื่อ วันที่ 18 เดือน เมษายน พ.ศ.2562. จาก. [tps://shorturl.asia/DwPhO](https://shorturl.asia/DwPhO)
- http://www.singburi.go.th/_2017/files/com_news_study/201712_cf47b41ecd5a216.pdf

- จริยาภรณ์ เจริญชีพ. (2560). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารสารสนเทศ* (16)2, 1-13.
- จักรกฤษณ์ เจริญสิทธิ์ ปัญจรัศม์ สามนเสน ชลธิชา พันธุ์สว่าง นารินทร์ ณะเกษม และพิฑูร อมรวิทวัส. (2561). ทูทางสังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชนกรณีศึกษา: การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านผาหมอนอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 8(1) 61-72.
- จักรธร พลคชา และวัชรินทร์ สุทธิศัย. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 7(2), 310-319.
- จิตเจริญ ศรขวัญ. (2561). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 13(1), 153-163.
- เฉลียว บุรีภักดี, เฉียบ ไทยยิ่ง, ภัทรามน จำปาเงิน, บุญเรือง ศรีเหรียญ, ลือชา ธรรมวินัยสถิต, มยุรี วัดแก้ว, วันทนากลิ้งงาม, รวิวงศ์ ศรีทองรุ่ง, ทรงจิต พูนลาภ และประพีร์พร อักษรศรี. (2545). *ชุดวิชาการวิจัยชุมชน Community Research Study*. นนทบุรี : เอส.อาร์.พรีนติ้งแมสโปรดักส์.
- ชลิต เฉียบพิมาย, เฉลิมเกียรติ เฟื่องแก้ว, และสุเมษย หนกหลัง. (2563). กระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 4(2), 151-165.
- ชุลีวรรณ โชติวงษ์. (2562). ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่การพัฒนาวัดศรีภาวนาราม อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับนานาชาติ*, 7, 1-12.
- ไชยา ยิ้มวิไล, สุรัชย์ ศิริไกร, และสมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารสหวิทยาการวิจัย*, 8(2), 1-16.
- ณรงค์ ชูบุรีรักษ์, สิทธิศักดิ์ คำผา, สมสงวน ปัสสาโก, และรังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2553). การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 4(2), 75-89.
- ดรรรชนี เอ็มพันธุ์. (2550). *การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดรุณี คำนวนตา และสุชีพ พิริยสมิทธิ. (2557). ความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารวิชาการ คณะบริหารธุรกิจ*, 9 (2), 151-169.
- ธนิศร ยืนยง. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, (5)2, 119-135.

- ธรรมจักร เล็กบรรจง. (2562). การจัดการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เกาะสุกร จังหวัดตรัง. *Veridian E-Journal Silpakorn University*, 12(1), 111-132.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ปาริฉัตร ศรีหะรัญ. (2061). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน : ทางเลือกใหม่สู่ความยั่งยืน*. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 12(3), 108-132.
- ปิยธิดา ปาลรังษี และกุลพิชญ์ โภไคยอุดม. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ*, 17(2), 99-110.
- พจนา สวนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พจนา สวนศรี และสมภาพ ยี่จ่อหอ. (2556). *คู่มือมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. ม.ป.ท.
- พรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์. (2560). การท่องเที่ยวชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พื้นที่ชุ่มน้ำหนองไขววน บ้านดอนแดง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 13(2)ม, 47-62.
- ภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนมข, วรรณดี สุทธินารกร, ทรงธรรม ปานสุกน และदनัย ฉลาดคิด. (2564). การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 22(2), 83-95.
- ภัทร์ศินี แสนสำแดง, และอัจฉรา ปันทรานวงศ (2565). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงความร่วมมือเพื่อความยั่งยืนของชุมชนปลาป่า จังหวัดเลย. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(1), 384-400.
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. (2564). *ทางรอดอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย หลังโควิด-19 [เอกสารนำเสนอ].* ถอดบทเรียนการป้องกัน Covid-19 จาก Phuket Sandbox สู่พื้นที่พิเศษ และเมืองรอง ครั้งที่ 1, รูปแบบออนไลน์ ผ่านระบบ Zoom.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิศรา สมเกียรติกุล และกลม เรืองเดช. (2561). การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษาชุมชนตำบลน้ำผุดอำเภอละงูจังหวัดสตูล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*, 13(1), 47-63.
- ศุภมาส แหวนวิเศษ และเจริญชัย เอกมาไพศาล. (2560). ปัจจัยแห่งความสำเร็จในกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนต้นแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาดำบลน้ำเขียว จังหวัดตราด. *วารสารธรรมศาสตร์* 36(1), 66-95.

- ศรัญญา วรากุลวิทย์. (2551). *ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจากดสามลดา.
- ศิริินทร์ สังข์ทอง และอารีย์ญา ธิรสตัยาพิทักษ์. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน:กรณีศึกษา ย่านเมืองเก่าภูเก็ต. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 15(1), 1-21.
- ศิริพันธ์ นันสุนานนท์. (2563). แผนที่ชุมชนและการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*, 21(2), 83-93.
- สกาวรัตน์ บุญวโรดม, เกษตรชัย และหิม และบัณฑิตา หลิมประดิษฐ์. (2563) ทิศทางการจัดการท่องเที่ยวเมืองเก่าตะกั่วป่าผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ* 10(2), 127-140.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2556). *คู่มือมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2560). *คู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: โปรดักส์เฮ้า แอสเซอเซอร์รี่.
- สำนักงานนโยบายและแผน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2557). แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศอ่าวปัตตานีพ.ศ. 2558-2562. http://planning.pn.psu.ac.th/Budget/data/PB_strategy/PB_strategy.pdf
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปัตตานี. (2565). รายงานวิเคราะห์สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2565. <https://covid.pattani.go.th/frontpage>
- สุธรรมมา นิตเกษตรสุนทร. (2558). ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงชุมชนในประเทศไทย. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 55(2), 24-58.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2545). *รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพิชญา บุญคำ และ วิจิตรา ศรีสอน. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของชุมชนเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 12(1), 75-84.
- สุภมาศ อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ, และรัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. (2552). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ : เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- อคิน รพีพัฒน์. (2527). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสการพิมพ์.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2560). *คู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. โปรดักส์เฮ้า แอสเซอเซอร์รี่.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2561). รายงานสรุปผลการวิเคราะห์สถานการณ์ท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดปัตตานี ประจำปีงบประมาณ 2561. ม.ป.ท.

- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2562). *เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย*. ม.ป.ท.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2563). รายงานผลการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนต้นแบบตามเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย พื้นที่จังหวัดปัตตานี ประจำปีงบประมาณ 2563. ม.ป.ท.
- อนุวัฒน์ ชมภูปัญญา และธনীศธา โรจนตระกูล. (2565). การพัฒนาศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วมสู่ชุมชนท่องเที่ยวที่ยั่งยืน. *วารสารพัฒนาการวิจัยยุคใหม่*, 7(8), 414-430.
- อรทัย ก๊กผล. (2552). *คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- Adongo, R., Choe, J. Y., & Han, H. (2017). Tourism in Hoi An, Vietnam: impacts, perceived benefits, community attachment and support for tourism development. *International Journal of Tourism Sciences*, 17(2), 86-106.
- Ahmad, F., Draz, U.M., Su, L., Qzturk, I., & Rauf, A. (2001). *Tourism and Environmental Pollution: Evidence from the One Belt One Road Provinces of Western China*. Sustainability, 10(10), 1-22. <https://doi.org/10.3390/su10103520>
- Arnstein, S. R. (1969). Ladder of citizen participation. *Journal of American Institute of Planners*, (35), 216-224 <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>
- Aref, F. (2011). Sense of community and participation for tourism development. *Life Science Journal*, 8(1), 20-25.
- Asker, S., Boronyak, L., Carrard, N., & Paddon, M. (2010). *Effective Community Based Tourism*. APEC Secretariat.
- Best and Kahn James V. (1993). *Research in Education*. 7th ed. Boston : Allyn and Bacon. p. 246.
- Best, John. (1977). *Research in Education*. New Jersey: Peentice Hall, Inc. 1977.
- Boonsiritomachai, W., & Phonthanukitithaworn, C. (2019). Residents' support for sports events tourism development in Beach City: The role of community's participation and tourism impacts. *SAGE Open*, 9(2), 2158244019843417.
- Bruner, J. (1996). *The Culture of Education*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Cameron, E., & Green, M. (2015). *Making sense of change management: A complete guide to the models tools and techniques of organizational change* 3. London: Kogan Page.
- CBT-I. (2013). *Innovating CBT in ASEAN: Current directions and new horizons*. Bangkok. Thailand: Wanida Karnpim Limited Partnership.
- Chebus, P. (2018). Local participation on community-based tourism in Wajee Nature Park, Mukurwe-Ini, Nyeri County. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies*, 7(2), 154-163.

- Cohen & Uphoff. (1980). Participation Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity. *World Development*. 8(3) . 213-235. [https://doi.org/10.1016/0305-750X\(80\)90011-X](https://doi.org/10.1016/0305-750X(80)90011-X)
- Cohen , J. M., & Uphoff, N. T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Ithaca, NY: Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Creighton, J. L. (2005). *The Public Participation Handbook: Making Better Decisions through Citizen Involvement*. San Francisco Jossey Bass. <https://doi.org/10.1017/S037689291000038X>
- Dolezal, C. (2015). The tourism encounter in community-based tourism in northern Thailand: Empty meeting ground or space for change?, *Journal of South-East Asian Studies (ASEAS)*. 8 (2), pp. 165-186. <https://doi.org/10.14764/10.ASEAS-2015.2-4>.
- Dodds, R., Ali, A., & Galaski, K. (2018). Mobilizing knowledge: Determining key elements for success and pitfalls in developing community-based tourism. *Current Issues in Tourism*, 21(13), 1547-1568. <https://doi:10.1080/13683500.2016.1150257>
- Ebrahimi, S., & Khalifah, Z. (2014). Community supporting attitude toward community-based tourism development; Non-participants perspective. *Asian Social Science*, 10(17), 29.
- Erwin, W. (1976). *Participation Management: Concept Theory and Implementation*. Atlanta G. : Georgia State University.
- Giampiccoli, A. & Mtapuri, O. (2017). Beyond community-based tourism. Towards a new tourism sector classification system. *Gazeta de Antropologia*. 33 (1) , 1-15 <https://doi:10.30827/Digibug.44467>
- Giampiccoli, A., & Saayman, M. (2016). Community-based tourism: From a local to a global push. *Acta Commercii*, 16(1), 1-10. <https://doi:10.4102/ac.v16i1.372>
- Gravetter, F., and Wallnau, L. (2014). *Essentials of statistics for the behavioral sciences*. 8th. Belmont, CA: Wadsworth.
- Hair, J. F., Black, W.C., Babin, B. J., & Anderson, R. F. (2019). *Multivariate data analysis* (8 ed.). Hampshire: Cengage.
- Ha Nguyen Hong. (2020). The study on factors affecting the participation in the organization of the community tourism by farmer households in Tra Vinh province, Vietnam. *Journal of Economics Library*, 5(3), 258-264.
- Harshavardhan R. K. (2021). Can Ecopreneurs Contribute to Ecotourism Development: A Comparative Study of the Pre-and Post-establishment Periods of Kabani (Ecopreneur Organisation. *Journal of Innovation in Hospitality and Tourism*, 10(1), 1-21.

- Haven-Tang, C., & Jones, E. (2012). Local leadership for rural tourism development: A case study of Adventa, Monmouthshire, UK. *Tourism Management Perspective*, 4(12), 28-35. <https://doi:10.1016/j.tmp.2012.04.006>
- Heywood, K.M. (1988). Responsible and responsive tourism planning in the community. *Tourism Management*, 9(2), 105-108. [https://doi:0.0.1016/02615177\(88\)90020-9](https://doi:0.0.1016/02615177(88)90020-9)
- Jaafar, M., Rasoolimanesh, S. M., & Ismail, S. (2015). Perceived sociocultural impacts of tourism and community participation: A case study of Langkawi Island. *Tourism and Hospitality Research*, 17(2), 123-134. <https://doi.org/10.1177/1467358415610373>
- Jamal, T.B. & Getz, D. (1995). Collaboration theory and community tourism planning. *Annals of Tourism Research*, 22(1), 186–204. [https://doi:10.1016/0160-7383\(94\)00067-3](https://doi:10.1016/0160-7383(94)00067-3)
- Kerlinger, F.N. (1986). *Foundations of Behavioral Research*. 3rd edition. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Kim, S., Park, E., & Phandanouvong, T. (2014). *Barriers to local residents' participation in community-based tourism: Lessons from Houay Kaeng Village in Laos*. Paper presented at the SHS Web of Conferences 12.
- Latip, N. A., Rasoolimanesh, S. M., Jaafar, M., Marzuki, A., & Umar, M. U. (2018). Indigenous participation in conservation and tourism development: A case of native people of Sabah, Malaysia. *International Journal of Tourism Research*, 20(3), 400-409. <https://doi:10.1002/jtr.2191>
- Likert, R. N. (1970). *A technique for the measurement of attitude*. Attitude Measurement. Chicago: Ronal McNally & Company.
- Lucchetti, V. G., & Font, X. (2013). Community based tourism: Critical success factors. The international centre for responsible tourism. *NIDA Development Journal*, 55(2), 1-35.
- Mensah, I. (2016). Effects of socio-demographic characteristics and perceived benefits of tourism on community participation in tourism in the Mesomagor Area of the Kakum National Park, Ghana. *Athens Journal of Tourism*, 3(3), 211-230.
- Mohammadi, M., Khalifah, Z., & Hosseini, H. (2010). Local people perceptions toward social, economic and environmental impacts of tourism in Kermanshah (Iran). *Asian Social Science*, 6(11), 220-225.
- Muganda, M., Sirima, A., & Ezra, P. M. (2013). The role of local communities in tourismdevelopment: Grassroots perspectives from Tanzania. *Journal of Human Ecology*, 41(1), 53-66.
- Mugizi, F., Ayorekire, J., and Obua J. (2017). Factors That Influence Local Community Participation in Tourism in Murchison Falls Conservation Area. *Journal of Environmental Science and Engineering*, (6), 209-223. <https://doi:10.17265/2162-5298/2017.04.005>

- Nastasi, B. K., & Schensul, S. L. (2005). Contributions of qualitative research to the validity of intervention research. *Journal of School Psychology, 43*(3), 177–195. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2005.04.003>
- Ndlovu, T. P., Sibiya, N. P., & Giampiccoli, A. (2018). Assessing local community participation in community-based tourism: The case of the Zulu-Mpophomeni Tourism Experience. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure, 7*(2), 1-14.
- Nicholas, L., Thapa, B., & Ko, Y. (2009). Residents' perspectives of a world heritage site: The Pitons Management Area, St. Lucia. *Annals of Tourism Research, 36*(3), 390-412. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2016.11.019>
- Nitikasetsoontorn, S. (2015). The success factors of community-based tourism in Thailand. *NIDA Development Journal, 55*(2), 24-58. <https://doi.org/10.14456/ndj.2015.2>
- Nunnally, J.C. (1978). *Psychometric theory*. 2nd Edition. New York: McGraw-Hill.
- Nuzhar, s. (2016). Influencing Community-Based Tourism Empirical Study on Sylhet Region. *Journal of Business and Management, 18*(10), 105-108. <https://doi.org/10.9790/487X-181005105108>
- Park, P., & Kim S. (2018). Evaluating Participation in Community-Based Tourism: A Local Perspective in Laos. *Current Issues in Tourism, 21*(2), 128-132. <https://doi.org/10.1080/13683500.2017.1323851>
- Pretty, N.J., (1995). Participatory Learning for Sustainable Agriculture. *World Development, 23*(8) 1247-1263. [https://doi.org/10.1016/0305-750X\(95\)00046-F](https://doi.org/10.1016/0305-750X(95)00046-F)
- R Core Team (2021). R: A language and environment for statistical computing. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. ISBN 3-900051-07-0, URL <http://www.R-project.org/>.
- Rasoolimanesh, S. M., Jaafar, M., Ahmad, A. G., & Barghi, R. (2017). Community participation in World Heritage Site conservation and tourism development. *Tourism Management, 58*, 142-153. [doi:https://doi.org/10.1016/j.tourman.2016.10.016](https://doi.org/10.1016/j.tourman.2016.10.016)
- Reed, M. (1997) Power Relations and Community Based Tourism Planning. *Annals of Tourism Research, 24*(3), 566-591. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(97\)00023-6](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(97)00023-6)
- Setiyorini, H.P.D., Andari R., Masunah, J., (2019). Analysing factors for community participation in tourism development. *THE Journal: Tourism and Hospitality Essentials Journal, 9*(1), 38-44. <https://doi.org/10.17509/thej.v9i1.16988>
- Sita, S. E. D., & Nor, N. A. M. (2015). Local Perceptions towards Tourism Impacts Related to Homestay Programme. *Journal of Management Research, 7*(2), 274-285.
- Stone, L. S., & Stone, T. M. (2011). Community-based tourism enterprises: Challenges and prospects for community participation; Khama Rhino Sanctuary Trust, Botswana. *Journal of Sustainable Tourism, 19*(1), 97-114. <https://doi.org/10.1080/09669582.2010.508527>

- Suthamma N. (2015). The Success Factors of Community-Based Tourism in Thailand. *NIDA Development Journal*, 55(2), 24-58.
- Tasci, A.D., Semrad, K.J. and Yilmaz, S.S. (2013). *Community Based Tourism Finding the Equilibrium in the COMCEC Context Setting the Pathway for the Future*. Ankara: COMCEC Coordination Office.
- Tosun, C. (1999). Towards a typology of community participation in the tourism development process. *Anatolia*. 10(2). 113-134. <https://doi:10.1080/13032917.1999.9686975>.
- Tosun, C. (2006). Expected nature of community participation in tourism development. *Tourism Management*, 27, 493-504.
- Trochim, W.M. and Donnelly, J.P. (2006). *The Research Methods Knowledge Base*. (3rd Edition). Atomic Dog, Cincinnati, OH.
- Tuler, S. and Webler, T. (2006). Popular Participation in Watershed Management Planning: Views on Process from People in the Field. *Human Ecology Review* 8(2), 29-39.
- UNESCAP. (1998). *Good Governance A Sustainable Transport Pricing and Charges-Principles and Issues*.
- United Nations Organization. (1981). *Department of International Economic and Social Affairs. Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development*. Report of The Meeting for The Adhoc Group of Expert. New York: United Nation.
- United Nations World Tourism Organization (UNWTO), (2019). The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019. <http://reports.weforum.org/travel-and-tourism-competitiveness-report-2019>.
- Uysal, M., Sirgy, M. J., Woo, E., & Kim, H. L. (2016). Quality of life (QOL) and well-being research in tourism. *Tourism Management*, 53, 244 - 261. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2015.07.013>
- Williams B. R. (2015). *Design for Social Innovation: A case study of human centered design in khayelitsha - cape town*. Swedish university of agricultural sciences.
- Zakia. (2021). Ecotourism in Indonesia: Local Community Involvement and The Affecting Factors. *Ecotourism in Indonesia: Local Community Involvement and The Affecting Factors*. 8(2), 93-105. <https://doi.org/10.18196/jgpp.v8i2.10789>
- Zhang, Y., Cole, S. T., & Chancellor, C. H. (2013). Residents' preferences for involvement in tourism development and influences from individual profiles. *Tourism Planning & Development*, 10(3), 267-284. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/21568316.2012.747984>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล
แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

แบบสัมภาษณ์

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

คำชี้แจงการตอบแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะและอื่น ๆ

ทั้งนี้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและใช้เพื่อประโยชน์สำหรับงานวิจัยฉบับนี้เท่านั้น จึงขอรบกวนให้ท่านตอบข้อมูลตามความเป็นจริง ขอขอบพระคุณอย่างสูงสำหรับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ดารินนา ขาโฮง

สาขาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน

คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อ-นามสกุล .....
2. ชื่อสถานที่ทำงาน .....
3. ตำแหน่ง .....
4. ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง.....ปี.....และมีความสัมพันธ์กับกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ศึกษา.....ปี
(ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบานา และชุมชนท่องเที่ยวบาราโหม อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ชุมชนท่องเที่ยวบางปู และชุมชนท่องเที่ยวทะเลกาโปร อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี)
5. เบอร์โทรศัพท์ .....
6. อีเมล .....
7. วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอปัตตานี

2.1) ท่านคิดว่าสถานการณ์การท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอปัตตานีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 จนถึงปัจจุบัน เป็นอย่างไร

1.1) เริ่มทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน ปี พ.ศ. ....

1.2) กลุ่มชุมชนท่องเที่ยว เกิดขึ้นได้อย่างไร

(ชุมชนท่องเที่ยวบ้านบานา และชุมชนท่องเที่ยวบาราโหม อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
ชุมชนท่องเที่ยวบางปู และชุมชนท่องเที่ยวทะเลกาโปร อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี)

.....
.....

1.1 สถานการณ์การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนปัจจุบันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 เป็นต้นมา เป็นอย่างไร

.....
.....

ส่วนที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอปัตตานี

3.1) ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอปัตตานีอย่างไร (ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล)

.....
.....

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอปัตตานี

4.1) ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอปัตตานี (ผู้นำ ความผูกพันกับชุมชน การรับรู้ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การรับรู้ผลกระทบด้านสังคม และการรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม อื่นๆ (ระบุ...))

.....
.....

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....
.....

“ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์”

ภาคผนวก ข เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล
แบบสอบถามรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

แบบสอบถาม

เรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี เพื่อนำข้อมูลไปกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานีอย่างมีส่วนร่วม

คำชี้แจงการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ทั้งนี้ ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและใช้เพื่อประโยชน์สำหรับงานวิจัยฉบับนี้เท่านั้น จึงขอรบกวนให้ท่านตอบข้อมูลตามความเป็นจริง และท่านสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้จาก นางสาวดารินนา ขาโฮง โทรศัพท์ 064-9164944 หรือ อีเมล khahongd@gmail.com

ขอขอบพระคุณอย่างสูงสำหรับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

นางสาวดารินนา ขาโฮง

นักศึกษาหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน

คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับคำตอบ

1. ตำบลที่ท่านอาศัยอยู่

- ตำบลบานา   ตำบลตะโละกาโปร์   ตำบลบางปู
 ตำบลบาราโหม

2. เพศ

- ชาย   หญิง

3. อายุ ระบุ.....

4. อาชีพ

- ค้าขาย   ประมง   รับจ้างทั่วไป
 ธุรกิจส่วนตัว   รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ   อื่น ๆ (ระบุ).....

5. ขนาดครัวเรือน จำนวน.....คน

6. ระยะเวลาที่อาศัย จำนวน.....ปี

7. รายได้ (ต่อเดือน) จำนวน.....บาท

8. ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษา   มัธยมศึกษาตอนต้น   มัธยมศึกษาตอนปลาย
 ปวช./ปวส.   ปริญญาตรี   สูงกว่าปริญญาตรี

9. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน

- ใช่ (กรุณาระบุ) ตำแหน่ง/หน้าที่ในกลุ่มฯ.....
 ไม่ใช่

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของท่านให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ที่ตรงกับการมีส่วนร่วมของท่านในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ใช่	ไม่ใช่
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ		
1. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแผน หรือโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน	1	0
2. ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดทำแผนการท่องเที่ยว	1	0
3. ท่านร่วมเสนอแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	1	0
4. ท่านมีส่วนร่วมในการตั้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของชุมชน ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว	1	0
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน		
1. ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์หรือแรงงานช่วยเหลือกิจกรรมการท่องเที่ยว	1	0
2. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	0
3. ท่านอำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว	1	0
4. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ	1	0
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์		
1. ท่านได้รับผลประโยชน์จากเงินช่วยเหลือจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	1	0
2. ท่านได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเอง จากการเข้าร่วมดำเนินการจัดการท่องเที่ยว เช่น การเรียนรู้และพัฒนาอาชีพด้านการท่องเที่ยว	1	0
3. ท่านได้รับประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	1	0
4. ท่านได้รับรายได้ที่เกิดจากการประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (เช่น เงินปันผล, รายได้จากบริการนักท่องเที่ยว, รายได้จากขายของฝากของที่ระลึก เป็นต้น)	1	0
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล		
1. ท่านมีส่วนร่วมติดตามการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	0
2. ท่านมีส่วนร่วมประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	0
3. ท่านมีส่วนร่วมพิจารณาผลกระทบด้านบวก และผลกระทบด้านลบในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	0
4. ท่านมีส่วนร่วมควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	0

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1 น้อยที่สุด	หมายถึง มีอิทธิพลในระดับน้อยที่สุด
2 น้อย	หมายถึง มีอิทธิพลในระดับน้อย
3 ปานกลาง	หมายถึง มีอิทธิพลในระดับปานกลาง
4 มาก	หมายถึง มีอิทธิพลในระดับมาก
5 มากที่สุด	หมายถึง มีอิทธิพลในระดับมากที่สุด

	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ผู้นำสามารถโน้มน้าวคนในชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว	5	4	3	2	1
2	ผู้นำมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดการท่องเที่ยว	5	4	3	2	1
3	ผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นกันเอง	5	4	3	2	1
4	ผู้นำมีความมุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนร่วม	5	4	3	2	1
5	ท่านพร้อมที่จะทำทุกอย่างเพื่อความก้าวหน้าของชุมชน	5	4	3	2	1
6	ท่านภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแห่งนี้	5	4	3	2	1
7	การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชน	5	4	3	2	1
8	การท่องเที่ยวช่วยสร้างโอกาสการจ้างงานให้แก่คนในชุมชน	5	4	3	2	1
9	การท่องเที่ยวช่วยสร้างโอกาสให้แก่ธุรกิจต่าง ๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	5	4	3	2	1
10	การท่องเที่ยวช่วยแก้ไขปัญหาคาความยากจนของคนในชุมชน	5	4	3	2	1
11	การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน	5	4	3	2	1
12	การท่องเที่ยวช่วยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก	5	4	3	2	1
13	การท่องเที่ยวช่วยให้คนในชุมชนภูมิใจในวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของตนเอง	5	4	3	2	1
14	การท่องเที่ยวช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ชุมชน	5	4	3	2	1
15	การท่องเที่ยวช่วยสร้างการรับรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	5	4	3	2	1

	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
17	การท่องเที่ยวช่วยสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยวและคนในชุมชน	5	4	3	2	1
18	การท่องเที่ยวช่วยให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์	5	4	3	2	1
18	การรับรู้ข่าวสารในการจัดการท่องเที่ยวจากบุคคลใกล้ชิด (เช่น คนในครอบครัว ญาติ เพื่อนสนิท)	5	4	3	2	1

“ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม”

ภาคผนวก ค คู่มือการลงรหัสแบบสอบถาม
แบบสอบถามรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

การลงทะเบียนวิเคราะห์ข้อมูล
ตามแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร	Code	รหัสและความหมายของตัวแปร	หมายเหตุ
ชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่	village	1 = บ้านบานา : bana 2 = ตะโละกาโปร์ : talokapo 3 = บางปู : bangpu 4 = บาราโหม : barahom	
เพศ	sex	1 = เพศชาย : male 2 = เพศหญิง : female	
อายุ	age	ใส่ตัวเลขตามจริงเป็นจำนวนเต็ม	
อาชีพ	occupation	1 = ค้าขาย : merchant/tradesman 2 = ประมง : fisherman 3 = รับจ้างทั่วไป : Temporary worker 4 = ธุรกิจส่วนตัว : Business owner 5 = รัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ : Government official 6 = อื่น ๆ : others	
ขนาดครัวเรือน	household size	ใส่ตัวเลขตามจริงเป็นจำนวนเต็ม	
ระยะเวลาที่อาศัย	period of residence	ใส่ตัวเลขตามจริงเป็นจำนวนเต็ม	
รายได้ (ต่อเดือน)	monthly incime	ใส่ตัวเลขตามจริงเป็นจำนวนเต็ม	
ระดับการศึกษา	education	1 = ประถมศึกษา : elementary school 2 = มัธยมศึกษาตอนต้น : junior high school 3 = มัธยมศึกษาตอนปลาย : senior high school 4 = ปวช./ปวส. : diploma 5 =ปริญญาตรี : bachelor 6 = สูงกว่าปริญญาตรี : above bachelor' degree	
ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน	member	1 = ใช่ : yes 2 = ไม่ใช่ : no	

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ตัวแปร	Code	รหัสและความหมาย ของตัวแปร	หมายเหตุ
ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแผน หรือโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน	participation1	0 = ไม่ใช่ : no 1 = ใช่ : yes	
ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดทำแผนการท่องเที่ยว	participation2	0 = ไม่ใช่ : no 1 = ใช่ : yes	
ท่านร่วมเสนอแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	participation3	0 = ไม่ใช่ : no 1 = ใช่ : yes	
ท่านมีส่วนร่วมในการตั้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว	participation4	0 = ไม่ใช่ : no 1 = ใช่ : yes	
ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์หรือแรงงานช่วยเหลือกิจกรรมการท่องเที่ยว	participation5	0 = ไม่ใช่ : no 1 = ใช่ : yes	
ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	participation6	0 = ไม่ใช่ : no 1 = ใช่ : yes	
ท่านอำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว	participation7	0 = ไม่ใช่ : no 1 = ใช่ : yes	
ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ	participation8	0 = ไม่ใช่ : no 1 = ใช่ : yes	
ท่านได้รับผลประโยชน์จากเงินช่วยเหลือจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	participation9	0 = ไม่ใช่ : no 1 = ใช่ : yes	
ท่านได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเอง จากการเข้าร่วมดำเนินการจัดการท่องเที่ยว เช่น การเรียนรู้และพัฒนาอาชีพด้านการท่องเที่ยว	participation10	0 = ไม่ใช่ : no 1 = ใช่ : yes	
ท่านได้รับประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	participation11	0 = ไม่ใช่ : no 1 = ใช่ : yes	
ท่านได้รับรายได้ที่เกิดจากการประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (เช่น เงินปันผล, รายได้จาก การให้บริการนักท่องเที่ยว, รายได้จากการขายของฝากของที่ระลึก เป็นต้น)	participation12	0 = ไม่ใช่ : no 1 = ใช่ : yes	
ท่านมีส่วนร่วมติดตามการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	participation13	0 = ไม่ใช่ : no 1 = ใช่ : yes	
ท่านได้มีส่วนร่วมประเมินผลจากการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	participation14	0 = ไม่ใช่ : no 1 = ใช่ : yes	
ท่านได้มีส่วนร่วมพิจารณาผลกระทบด้านบวก และผลกระทบด้านลบในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	participation15	0 = ไม่ใช่ : no 1 = ใช่ : yes	
ท่านมีส่วนร่วมควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	participation16	0 = ไม่ใช่ : no 1 = ใช่ : yes	

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ตัวแปร	Code	รหัสและความหมายของตัวแปร	หมายเหตุ
ผู้นำสามารถโน้มน้าวคนในชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว	factor1	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	
ผู้นำมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดการท่องเที่ยว	Factor2	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	
ผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นกันเอง	Factor3	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	
ผู้นำมีความมุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนร่วม	Factor4	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	
ท่านพร้อมที่จะจะทำทุกอย่างเพื่อความก้าวหน้าของชุมชน	Factor5	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	
ฉันภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแห่งนี้	Factor6	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	
การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชน	Factor7	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	
การท่องเที่ยวช่วยสร้างโอกาสการจ้างงานให้แก่คนในชุมชน	Factor8	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	

ตัวแปร	Code	รหัสและความหมายของตัวแปร	หมายเหตุ
การท่องเที่ยวช่วยสร้างโอกาสให้แก่ธุรกิจต่าง ๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	Factor9	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	
การท่องเที่ยวช่วยแก้ไขปัญหาคาความยากจนของคนในชุมชน	Factor10	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	
การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนา ศักยภาพของคนในชุมชน	Factor11	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	
การท่องเที่ยวช่วยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและ สิ่งอำนวยความสะดวก	Factor12	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	
การท่องเที่ยวช่วยให้คนในชุมชนภูมิใจใน วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของตนเอง	Factor13	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	
การท่องเที่ยวช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ ชุมชน	Factor14	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	
การท่องเที่ยวช่วยสร้างการรับรู้เกี่ยวกับ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	Factor15	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	
การท่องเที่ยวช่วยสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยวและคนในชุมชน	Factor16	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	

ตัวแปร	Code	รหัสและความหมายของตัวแปร	หมายเหตุ
การท่องเที่ยวช่วยให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์	Factor17	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	
การรับรู้ข่าวสารในการจัดการท่องเที่ยวจากบุคคลใกล้ชิด (เช่น คนในครอบครัว ญาติ เพื่อนสนิท)	Factor18	1 = น้อยที่สุด : Strongly disagree 2 = น้อย : Disagree 3 = ปานกลาง : Neutral 4 = มาก : Agree 5 = มากที่สุด : Strongly agree	

หมายเหตุ missing = 99

ภาคผนวก ง สรุปผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ
แบบสอบถามรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

สรุปผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ
แบบสอบถามรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

ส่วนที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ (ท่านที่)			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
1. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแผน หรือโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน	1	0	1	0.66	ใช้ได้
2. ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดทำแผนการท่องเที่ยว	1	1	0	0.66	ใช้ได้
3. ท่านร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	1	1	1	1	ใช้ได้
4. ท่านมีส่วนร่วมในการตั้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของชุมชน ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว	1	1	1	1	ใช้ได้
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน					
1. ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์หรือแรงงานช่วยเหลือกิจกรรมการท่องเที่ยว	1	1	0	0.66	ใช้ได้
2. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1	ใช้ได้
3. ท่านอำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว	1	1	1	1	ใช้ได้
4. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ	1	0	1	0.66	ใช้ได้
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
1. ท่านได้รับผลประโยชน์จากเงินช่วยเหลือจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	1	1	0	0.66	ใช้ได้
2. ท่านได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเอง จากการเข้าร่วมดำเนินการจัดการท่องเที่ยว เช่น การเรียนรู้และพัฒนาอาชีพด้านการท่องเที่ยว	1	1	1	1	ใช้ได้
3. ท่านได้รับประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	1	1	1	0.66	ใช้ได้
4. ท่านได้รับรายได้ที่เกิดจากการประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (เช่น เงินปันผล, รายได้จากบริการนักท่องเที่ยว, รายได้จากการขายของฝากของที่ระลึก เป็นต้น)	1	0	1	0.66	ใช้ได้
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล					
1. ท่านมีส่วนร่วมติดตามการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1	ใช้ได้
2. ท่านมีส่วนร่วมประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	0	1	0.66	ใช้ได้
3. ท่านมีส่วนร่วมพิจารณาผลกระทบด้านบวก และผลกระทบด้านลบในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1	ใช้ได้
4. ท่านมีส่วนร่วมควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	1	1	1	ใช้ได้

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วม	ความคิดเห็น			ค่า IOC	แปลผล
		ผู้เชี่ยวชาญ (ท่านที่)				
		1	0	-1		
1	ผู้นำสามารถโน้มน้าวคนในชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว	1	1	1	1	ใช้ได้
2	ผู้นำมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดการท่องเที่ยว	1	1	1	1	ใช้ได้
3	ผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์ดีเป็นกันเอง	1	1	1	1	ใช้ได้
4	ผู้นำมีความมุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนร่วม	1	1	1	1	ใช้ได้
5	ท่านมีความรู้สึกผูกพันกับชุมชนที่อาศัยอยู่	1	1	-1	0.33	ตัดทิ้ง
6	ท่านพร้อมที่จะทำทุกอย่างเพื่อความก้าวหน้าของชุมชน	1	1	0	0.66	ใช้ได้
7	ท่านภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแห่งนี้	1	1	1	1	ใช้ได้
8	การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชน	1	1	1	1	ใช้ได้
9	การท่องเที่ยวช่วยสร้างโอกาสการจ้างงานให้แก่คนในชุมชน	1	1	1	1	ใช้ได้
10	การท่องเที่ยวช่วยสร้างโอกาสให้แก่ธุรกิจต่าง ๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	1	1	1	1	ใช้ได้
11	การท่องเที่ยวช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนของคนในชุมชน	1	1	1	1	ใช้ได้
12	การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน	1	1	1	1	ใช้ได้
13	การท่องเที่ยวช่วยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก	1	1	1	1	ใช้ได้
14	การท่องเที่ยวช่วยให้คนในชุมชนภูมิใจในวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของตนเอง	1	1	1	1	ใช้ได้
15	การท่องเที่ยวช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ชุมชน	1	1	1	1	ใช้ได้
16	การท่องเที่ยวช่วยสร้างการรับรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1	0	1	0.66	ใช้ได้
17	การท่องเที่ยวช่วยสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยวและคนในชุมชน	1	1	1	1	ใช้ได้
18	การท่องเที่ยวช่วยให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์	1	1	0	0.66	ใช้ได้
19	มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ	1	-1	1	0.33	ตัดทิ้ง
20	เนื้อหาข้อมูลที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวมีความน่าเชื่อถือ	1	-1	1	0.33	ตัดทิ้ง
21	มีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวหลากหลาย	1	-1	1	0.33	ตัดทิ้ง
22	การรับรู้ข่าวสารในการจัดการท่องเที่ยวจากบุคคลใกล้ชิด (เช่น คนในครอบครัว ญาติ เพื่อนสนิท)	1	1	0	0.66	ใช้ได้

“ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม”

ภาคผนวก จ

ผลการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.952	34

ภาคผนวก ฉ

การตรวจสอบการแจกแจงข้อมูลโดยใช้ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis)

ภาคผนวก ข

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวปัตตานี

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยรวม

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัด การท่องเที่ยวโดยชุมชน	คะแนน เต็ม	เป็นสมาชิก		ไม่เป็นสมาชิก		โดยรวม		P- value
		n = 124		n = 219		n = 343		
		Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. ด้านการตัดสินใจ	4	3.1	1.5	0.3	0.7	1.3	1.7	0.000*
2. ด้านการดำเนินงาน	4	3.5	0.8	2.6	1.0	2.9	1.1	0.000*
3. ด้านการรับผลประโยชน์	4	3.7	0.8	2.9	1.4	3.2	1.3	0.000*
4. ด้านการประเมินผล	4	3.3	1.3	1.4	1.7	2.1	1.8	0.000*
ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วม โดยรวม	5	4.3	1.1	2.3	1.0	3.0	1.4	0.000*

หมายเหตุ: P-value<0.05 ด้วยการทดสอบ Mann-Whitney U Test เพื่อการเปรียบเทียบค่าระดับการมีส่วนร่วม

ตารางที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว ก.

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัด การท่องเที่ยวโดยชุมชน	คะแนน เต็ม	เป็นสมาชิก		ไม่เป็นสมาชิก		โดยรวม		P- value
		n = 23		n = 46		n = 69		
		Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. ด้านการตัดสินใจ	4	3.8	0.9	0.0	0.0	1.3	1.9	0.000*
2. ด้านการดำเนินงาน	4	3.6	0.7	3.0	0.9	3.2	0.8	0.005*
3. ด้านการรับผลประโยชน์	4	3.7	0.7	3.0	1.5	3.2	1.3	0.006*
4. ด้านการประเมินผล	4	3.7	0.9	2.4	2.0	2.8	1.8	0.000*
ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วม โดยรวม	5	3.7	0.7	2.1	1.0	2.6	1.2	0.000*

ตารางที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว ข.

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัด การท่องเที่ยวโดยชุมชน	คะแนน เต็ม	เป็นสมาชิก		ไม่เป็นสมาชิก		โดยรวม		P- value
		n = 23		n = 46		n = 69		
		Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. ด้านการตัดสินใจ	4	3.1	1.4	0.4	0.1	1.4	1.7	0.000*
2. ด้านการดำเนินงาน	4	3.5	0.9	1.9	0.8	2.5	1.1	0.000*
3. ด้านการรับผลประโยชน์	4	3.8	0.5	3.3	1.0	3.5	0.9	0.002*
4. ด้านการประเมินผล	4	3.2	1.4	0.4	0.9	1.5	1.8	0.000*
ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วม โดยรวม	5	3.4	0.9	1.5	0.5	2.2	1.2	0.000*

ตารางที่ 4 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว ค.

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัด การท่องเที่ยวโดยชุมชน	คะแนน เต็ม	เป็นสมาชิก		ไม่เป็นสมาชิก		โดยรวม		P- value
		n = 23		n = 46		n = 69		
		Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. ด้านการตัดสินใจ	4	3.9	0.3	0.7	0.8	1.7	1.7	0.000*
2. ด้านการดำเนินงาน	4	3.8	0.9	2.4	1.1	2.9	1.2	0.000*
3. ด้านการรับผลประโยชน์	4	3.7	0.7	2.1	1.6	2.6	1.6	0.000*
4. ด้านการประเมินผล	4	2.9	1.4	0.6	0.9	1.4	1.5	0.000*
ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วม โดยรวม	5	3.6	0.7	1.4	0.7	2.1	1.2	0.000*

ตารางที่ 5 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว ง.

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัด การท่องเที่ยวโดยชุมชน	คะแนน เต็ม	เป็นสมาชิก		ไม่เป็นสมาชิก		โดยรวม		P- value
		n = 23		n = 46		n = 69		
		Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. ด้านการตัดสินใจ	4	2.2	1.9	0.1	0.6	0.9	1.6	0.000*
2. ด้านการดำเนินงาน	4	3.4	0.8	3.0	0.9	3.2	0.9	0.019*
3. ด้านการรับผลประโยชน์	4	3.4	1.0	3.3	1.1	3.3	1.1	0.424
4. ด้านการประเมินผล	4	3.4	1.2	2.5	1.7	2.8	1.6	0.001*
ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วม โดยรวม	5	3.1	0.9	2.2	0.7	2.6	0.9	0.000*

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นางสาวดารินนา ขาโฮง

รหัสประจำตัวนักศึกษา 6310920014

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
รัฐศาสตรบัณฑิต	มหาวิทยาลัยแม่โจ้	2558

ทุนการศึกษา (ที่ได้รับในระหว่างการการศึกษา)

- ทุนบัณฑิตศึกษาคณะการจัดการสิ่งแวดล้อม ประจำปีการศึกษา 2/2563
- ทุนอุดหนุนเพื่อวิทยานิพนธ์ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ในหัวข้อการแก้ไขปัญหาของชุมชน ประจำปีประมาณ 2565

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน (ถ้ามี)

- ผู้ช่วยวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร 99 หมู่ที่ 5 ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร 86170